

ΕΠΙΤΟΜΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

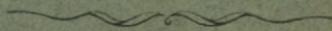
ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

ΓΡΟ

Α. Α. Σ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
ΘΑΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡΙΘΜΟΣ 56.

—
1880

ΕΠΙΤΟΜΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

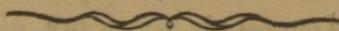
ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

ΥΠΟ

Α. Α. Σ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡΙΘΜΟΣ 56.

—
1880

ΣΟΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΟΡΙΑ

ΠΡΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1880

Α. Α. Α.

ΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1880

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀνερευνῶντες τίνα τὰ αἷτια, δι' ἃ τὸ τοῦ ἔθνους ἡμῶν φρόνημα ὅλον ἐκπίπτει, ἐν ᾧ ἔπρεπεν, ἀναπτυσσομένου τοῦ ἔθνους κατὰ τε τὰ γράμματα καὶ τὴν εὐπορίαν, ἔτι μᾶλλον νὰ κρατύνηται, ἐσχηματίσαμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι μεταξὺ ἄλλων εἶνε καὶ ἡ ἐλαττωματικὴ ἐν τοῖς δημοτικοῖς καὶ ἑλληνικοῖς ἡμῶν σχολείοις διδασκαλία καὶ ἄλλων μὲν μαθημάτων μάλιστα δὲ τῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἱστορίας.

Πᾶν καλῶς ἀνατρεφόμενον ἔθνος βάσιν ἔχει τῆς ἑαυτοῦ παιδείσεως τὴν ὅλην ἐθνικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν. Δι' αὐτῆς διδάσκεται ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων στοιχειωδῶς ἡ νεολαία πῶς τὸ ἔθνος κατὰ μικρὸν ἐσχηματίσθη, τίνα ἔργα ἄξια σπουδῆς διέπραξε, καὶ εἰς τίνα σφάλματα ὑπέπεσεν, ἕνεκα τῶν ὁποίων προέκυψαν εἰς αὐτὸ ἀνεπανόρθωτα δεινά.

Ἄν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἐθέλωμεν ἑλληνικῶς τὰ τέκνα μας νὰ ἀνατρέφωμεν, πρέπει νὰ διδάσκωμεν αὐτὰ ὄχι μόνον τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν, καὶ μάλιστα τὴν ἱστορίαν τῆς παλιγγενεσίας μας.

Διὰ τῆς ἀρχαίας ἡμῶν ἱστορίας οἱ παῖδες διδάσκονται τὰς πράξεις τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων, διὰ δὲ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους ὑπὸ τὴν δουλείαν, ποῖα δεινὰ μὴ ὀρθοφρονοῦν ἐπὶ δύο χιλιετηρίδας ὑπέστη τὸ ἔθνος· καὶ τέλος διὰ τῆς νέας ἑλληνικῆς ἱστορίας ὅτι οἱ πατέρες

μας άνευ παιδείας, άνευ όπλων, άνευ έν γένει τών πρòς πόλεμον μέσων, έπαναστατήσαντες κατά φοβεράς αυτοκρατορίας, κατώρθωσαν μετὰ έπταετή ήρωϊκόν άγώνα νά αναγνωρισθώσιν ύπò τής πεπολιτισμένης Εύρώπης άξιοι έλευθερίας, και τή βοήθεια αύτής έλευθερωθέντες νά σχηματίσωσι βασίλειον άνεξάρτητον.

Τοιαύτην λοιπόν είς τās χειράς τών παιδών ιστορίαν παραδίδοντες πεπεισμεθα ότι μεγάλως συντελοΰμεν είς τήν βελτιώσιν τής έθνικής ήμών παιδείσεως και είς τήν έπίρρωσιν του έθνικου ήμών φρονήματος.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΡΡΩΣΙΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΗΜΩΝ ΦΡΟΝΗΜΑΤΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΙΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΗΜΩΝ ΠΑΙΔΕΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΙΔΟΝΤΕΣ ΤΟΙΑΥΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΣΥΝΤΕΛΟΥΜΕΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΘΗΣΙΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΑΞΙΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΥΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΘΗΝΤΕΣ ΝΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΩΣΙ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΝ

ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΟΜΜΑΝ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΡΑΚΟΡΑΖΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΒΚΑΣΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΠΙΤΟΜΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ἀπὸ κτίσεως τῆς Σικυῶνος τοῦ ἀρχαιοτέρου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, συσταθέντος 2089 ἔτη πρὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος 490 πρὸ Χριστοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς κατὰ πολιτείας διαιρέσεως καὶ ἐκτάσεως αὐτῆς.

Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἔκειτο εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μεταξὺ τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Καὶ τὸ μὲν μεγαλιέτερον αὐτῆς μῆκος ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν ἦτο 400 μιλίων, τὸ δὲ μεγαλιέτερον πλάτος ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς περὶ τὰ 150 μίλια.

Διηρεῖτο δὲ αὕτη εἰς πέντε τμήματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑποδιηρεῖτο πάλιν εἰς πολλὰς μικρὰς ἀνεξαρτήτους πολιτείας.

Τὰ πέντε τμήματα τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἡ Πελοπόν-

νησος, ἢ κυρίως Ἑλλάς, ἢ Θεσσαλία, ἢ Ἡπειρος, καὶ ἡ Μακεδονία.

Ἡ Πελοπόννησος συνέκειτο ἀπὸ τὴν Κορινθίαν, Ἀχαΐαν, Ἡλείαν, Μεσσηνίαν, Ἀρκαδίαν, Ἀργολίδα, καὶ Λακωνίαν.

Πρωτεύουσαι πόλεις τῶν πολιτειῶν τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ἡ Σικυὼν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ἡ Κόρινθος εἰς τὴν Κορινθίαν, ἡ Ἥλις εἰς τὴν Ἡλείαν, ἡ Μεσσήνη εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἡ Τεγέα εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, τὸ Ἄργος καὶ αἱ Μυκῆναι εἰς τὴν Ἀργολίδα, καὶ ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Λακωνίαν.

Ἡ κυρίως Ἑλλάς διηρεῖτο εἰς τὰς πολιτείας τῆς Ἀττικῆς, Μεγαρίδος, Βοιωτίας, Φωκίδος, Λοκρίδος, Αἰτωλίας, καὶ Ἀκαρνανίας.

Πρωτεύουσαι πόλεις τῶν πολιτειῶν τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἦσαν αἱ Ἀθῆναι τῆς Ἀττικῆς, τὰ Μέγαρα τῆς Μεγαρίδος, αἱ Θῆβαι τῆς Βοιωτίας, οἱ Δελφοὶ τῆς Φωκίδος, ἡ Ἄμφισσα τῆς Λοκρίδος, ὁ Ἐρινεὸς τῆς Δωρίδος, ἡ Καλυδὼν τῆς Αἰτωλίας, καὶ τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἡ Θεσσαλία διηρεῖτο εἰς τὴν Φθιώτιδα, Πελασγιώτιδα, Θεσσαλιώτιδα καὶ Ἰστιαιώτιδα.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῶν χωρῶν τῆς Θεσσαλίας ἦσαν ἡ Φάρσαλος καὶ τὸ Πτελεὸν τῆς Φθιώτιδος, ἡ Λάρισσα καὶ ἡ Κρανῶν τῆς Πελασγιώτιδος, ἡ Μητρόπολις τῆς Θεσσαλιώτιδος, καὶ ἡ Τρίκκη καὶ ἡ Οἰχαλία τῆς Ἰστιαιώτιδος.

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἦτο καὶ ἡ τερπνὴ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, τὴν ὁποίαν ὑπερεγκωμιάζουσιν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς· ἔτι δὲ καὶ ὁ Ὀλυμπος ὄρος ὑψηλότατον καὶ κατὰ τοὺς ποιητὰς ἡ ἔδρα πᾶν Ὀλυμπίων θεῶν.

Ἡ Ἡπειρος διηρεῖτο εἰς Θεσπρωτίαν, Μολοσσίδα, καὶ Χαονίαν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῶν χωρῶν τῆς Ἡπείρου ἦσαν ἡ Κασσώπη, Νικόπολις, Ἀμβρακία, Δωδώνη Φοινίκη, τὸ Βουθρωτόν, κλ.

Ἡ Μακεδονία διηρεῖτο εἰς Πιερίαν, Βοττιαίαν, Ἡμαθίαν, Ὀρεστόν, Ἐορδαίαν, Μυγδονίαν, καὶ τὴν Χαλκιδικήν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῶν χωρῶν τῆς Μακεδονίας ἦσαν ἡ Πέλλα, μητρόπολις καὶ πατρίς τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἡ Ἐδεσσα, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Ὀλυνθος, ἡ Ἀπολλωνία, οἱ Φίλιπποι, ἡ Ἀμαντία, ἡ Ἀρμισσα, ἡ Πύδνα, ἡ Ποτίδαια, καὶ ἡ Μεθώνη.

Ἡ Ἑλλάς περιεκυκλοῦτο ὑπὸ πολυαριθμῶν νήσων, τῶν ὁποίων σημαντικώτεραι ἦσαν πρὸς ἀνατολὰς ἡ Εὐβοία, αἱ Σποράδες καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι, ἡ Σαλαμίς, ἡ Αἴγινα, ἡ Καλαυρία (Πόρος), πρὸς νότον δὲ τὰ Κύθηρα καὶ ἡ Κρήτη, καὶ πρὸς δυσμὰς ἡ Κεφαλληνία, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Ἰθάκη, ἡ Λευκάς, καὶ ἡ Κέρκυρα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ὠνομάζοντο Ἕλληνες· ἂν καὶ οἱ ποιηταὶ τοὺς ὠνομάζουσι πολλάκις Δαναούς, Πελασγούς, Ἀργεῖους καὶ Ἀχαιοὺς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῆς ἀρχαίας κατιστάσεως τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἐζῶν, καθὼς ἀναφέρουσιν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, βίον ἄγριον, τρεφόμενοι μὲ χόρτα, ῥίζας καὶ βαλάνους, καὶ δισπαρμένον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρὶς πόλεις καὶ νόμους.

Οἱ Ἕλληνες ἐπολιτίσθησαν, ὡς λέγεται, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐκ Φοινίκης καὶ Αἰγύπτου ἐλθόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποίκων, οἵτινες εἰσήγαγον τὴν λατρείαν τοῦ Κρόνου, τοῦ Διός, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἄλλων θεῶν.

Τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν βασιλεῖον συνεστήθη εἰς τὴν Σικυῶνα ὑπὸ τοῦ Αἰγιαλέως τὸ 2089 π. Χ.

Τὸ βσιλεῖον τοῦ Ἄργους ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ Ἰνάχου, 1850 π. Χ. καὶ ὁ ἐξ Αἰγύπτου Κέκροψ ἐπολίτισε πρῶτος τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς τὸ 1556 π. Χ.

Ὁ Κέκροψ ἦτο περίφημος νομοθέτης καὶ πολιτικός· οὗτος ἔκτισε τὰς Ἀθήνας, διήρесе τὴν χώραν τῆς Ἀττικῆς εἰς δώδεκα πόλεις καὶ ἐσύστησε τὸ περίφημον δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Καὶ ἄλλα βασιλεία κατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· οἷον περὶ τὸ 1344 π. Χ. ὁ Περσεὺς ἐσύστησε τὸ βασιλεῖον τῶν Μυκηνῶν, ὁ δ' ἐκ τῆς Φοινίκης Κάδμος τὸ βασιλεῖον τῶν Θηβῶν, καὶ εἰσήγαγε τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1519 π. Χ.

Τὸ ἀλφάβητον συνέκειτο τότε ἀπὸ 16 γράμματα μόνον· συνείθιζον δ' οἱ παλαιοὶ νὰ γράφωσι κατ' ἀρχὰς βουστροφηδὸν ἦτοι ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἐκ δεξιῶν πάλιν πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς οἱ Ἕλληνες ἔκαμαν γιγαντιαίας προόδους εἰς τὸν πολιτισμόν.

Ἀμφικτύων ὁ τρίτος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν συνήργησε νὰ συμμαχήσωσιν αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι, καὶ ἐσύστησε τὸ περίφημον Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον.

Τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον συνέκειτο ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐπισημοτέρων πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες συνήρχοντο τακτικῶς μὲν δις τοῦ ἔτους, τὸ ἕαρ καὶ τὸ φθινόπωρον εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ τὰς Θερ-

μοπούλας, διὰ νὰ βουλευῶνται περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, καὶ πρὸ πάντων περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀλλὰ καὶ ἐκτάκτως διὰ σπουδαίας ὑποθέσεις συνήρχοντο, ὅτε ἦτο ἀνάγκη.

Αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι συνεδέοντο ὄχι μόνον διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ διὰ διαφόρων ἑορτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔτρεχον ὅλοι, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων αἱ ἐχθροπραξίαι ἔπαυον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας.

Ἡ πρώτη μεγάλη ἐκστρατεία, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησαν οἱ Ἕλληνες ἦτο ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ἥτις συνέβη περὶ τὸ 1264 π. Χ.

Ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἔγεινεν ὑπὸ τοῦ περιφήμου ἥρωος Ἰάσονος, διὰ νὰ πάρῃ τὸ χρυσοῦν δέρας παρὰ τοῦ Αἰήτου βασιλέως τῆς Κολχίδος.

Ἐνομάσθη δ' αὕτη ἀπὸ τῆς Ἀργοῦς, δῆλον ὅτι τῆς νηὸς, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐπέβησαν ὁ Ἰάσων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ὀνομασθείσης καὶ ταύτης ἐξ Ἀργου τοῦ ναυπηγοῦ αὐτῆς.

Τὸν Ἰάσονα συνώδευον εἰς τὴν Κολχίδα οἱ ἐνδοξότεροι ἥρωες τῆς Ἑλλάδος· οἷον ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Ὀρφεύς, ὁ Κάστωρ, ὁ Πολυδεύκης ὁ Ἀσκληπιάς, κλ.

Ἀφ' οὗ ὁ Ἰάσων ὑπερενίκησε μεγάλα ἐμπόδια. ἤρπασε τέλος πάντων τὸ χρυσοῦν δέρας διὰ νυκτός. καὶ ἔφθασεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὅπου ἡ ἐπιστροφή του ἐώρτάσθη λαμπρῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος συνέβη 77 ἔτη μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀργοναυτῶν, κατὰ τὸ 1184 π. Χ. διὰ τὴν ἐξῆς κατὰ τὸν μῦθον αἰτίαν.

Πάρις ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τροίας, ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ Μενελάου βασιλέως ἐκείνου τοῦ τόπου. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς ἀπουσίας του, ὡς μεταβάντος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Κρήτην, ἤρπασε τὴν γυναῖκά του Ἑλένην, περίφημον διὰ τὴν ὠραιότητά της, παραβάς οὕτω τὴν ἱερότητα τῆς φιλοξενίας.

Ὁ Μενέλαος ἐζήτησεν ὀπίσω τὴν Ἑλένην· ἐπειδὴ ὅμως ὁ Πριάμος δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποδώσῃ αὐτήν, ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι ἔλαβον τὰ ὅπλα, διὰ νὰ τιμωρήσωσι τὴν παράβασιν τῶν δικαίων τῆς φιλοξενίας, καὶ πᾶς ἡγεμῶν τῆς Ἑλλάδος ἐχορήγησεν ἐπὶ τούτῳ στρατιώτας καὶ πλοῖα.

Οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἦσαν 100,000 περίπου ἄνδρες, οἵτινες ἐπέβησαν εἰς 1200 πλοῖα ἄνευ καταστρωμάτων, ὑπὸ τὴν ἀρχιτρατηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος βασιλέως τῶν Μυκηνῶν.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ διαπρέψαντες κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἦσαν ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Μενέλαος, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Ὀδυσσεύς, Αἴας ὁ Τελαμώνιος, Αἴας ὁ Οἰλέως, ὁ Διομήδης, ὁ Φιλοκτήτης, ὁ Νέστωρ, ὁ Νεοπτόλεμος, ὁ Ἰδομενεὺς καὶ ὁ Πρωτεσίλαος.

Οἱ δὲ Τρῶες εἶχον ἀρχηγοὺς τὸν Ἔκτορα, Πάριν, Διήφοβον, Αἰνεΐαν, Σαρπηδόνα, καὶ Γλαύκωνα, ὡς καὶ τοὺς εἰς βοήθειάν των ἐλθόντας Ῥῆσον, Μέμνονα κλ.

Ἄμα ἔφθασαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Τροίαν, οἱ Γρῶες ἠναγκάσθησαν νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὴν πόλιν των, ἔπου ἐπολιορκούντο στενωῶς ἐπὶ δέκα ἔτη.

Ἡ ἐπιστήμη τοῦ πολέμου ἦτο τότε ὄλως διόλου ἀτελής· διότι πᾶσα μάχη δὲν ἦτο εἰμὴ πλήθος μονομαχιῶν, καὶ οἱ στρατιῶται οὐδένα ἐλάμβανον ἄλλον μισθὸν παρὰ τὸ ἐκ λαφύρων μεριδίον των. Ἐκ τῶν ὅπλων των δὲ ἦσαν πρὸς βλάβην μὲν τῶν πολεμίων τὸ ξίφος, τὸ δόρυ, τὸ ἀκόντιον, τὸ ρόπαλον, ὁ πελεκυς καὶ ἡ σφενδόνη, πρὸς ἀμυναν δὲ ἡ ἀσπίς, ὁ θώραξ καὶ ἡ περικεφαλαία.

Τέλος πάντων μετὰ δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ κατεσφάγησαν πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἡ Τροία ἐκυριεύθη διὰ στρατηγήματος, ἐλεηλατήθη καὶ ἀπετεφρώθη.

Οἱ Ἕλληνες κατεσκεύασαν μέγαν ξύλινον ἵππον, καὶ γεμίσαντες αὐτὸν ἐξ ὀπλισμένων ἀνδρῶν ἀφῆκαν πρὸ τῶν τευχῶν τῆς πόλεως, ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἀθηναῖν· ἀλλ' οἱ ἐγκεκλεισμένοι ἄνδρες ἐξεληθόντες διὰ νυκτός, ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς πόλεως καὶ ἔμβασαν ἐντὸς αὐτῆς τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα, τὸ ὁποῖον ἐκρύπτετο ὀπισθεν τῆς Τενέδου. Οὗτος εἶνε ὁ καλούμενος δούρειος ἵππος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΗΕΜΗΤΟΝ.

Περὶ τῆς Καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν.

Τὸ ὀγδοηχοστὸν ἔτος μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας συνέβη ἡ καθόδος τῶν Ἡρακλειδῶν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἠναγκάσθησαν οἱ κάτοικοι πολλῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς πατρίδας των καὶ νὰ μετοικήσωσιν εἰς ἄλλα μέρη.

Οἱ Ἡρακλεῖδαι ἦσαν υἱοὶ καὶ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους, οἵτινες μετὰ μακρὸν πόλεμον κατὰ τῶν Πελοπιδῶν περὶ τῆς βασιλείας τῆς Πελοποννήσου ἐστερήθησαν τὰ κτήματά των καὶ ἐξωσθέντες τῆς Πελοποννήσου κατέφυγον πρῶτον εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶτα εἰς τὴν Δωρίδα, ἐκ τῆς ὁποίας πολλάκις ἐπεχείρησαν νὰ ἀνακτήσωσι τὴν χώραν των, ἀλλ' ἀπετύγχανον πάντοτε. Τέλος Ὑλλος ὁ περιφημότερος τῶν Ἡρακλειδῶν υἱοθετήθη ὑπὸ Αἰγίμιου βασιλέως τῆς Δωρίδος καὶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὸ βασίλειόν του.

Οἱ Ἡρακλεῖδαι γενόμενοι ἤδη ἰσχυροὶ διὰ τῆς μετὰ τῶν Δωριέων συγγενείας, καὶ παραλαβόντες καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς, εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ κατέκτησαν τὸ πλεῖστον αὐτῆς μέρος· καὶ διὰ νὰ ἀνταμείψωσι τοὺς ὀπαδοὺς των διὰ γῆς ἐκ τῆς νέας ἐπικρατείας των, ὑπεδούλωσαν ἢ ἐξεδιόξαν τοὺς πρώτους τῆς χώρας κατοικοῦς.

Τούτων ἄλλοι μὲν διέβησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, οἵτινες δυνατώτεροι ὄντες ἀπὸ τοὺς κατοικοῦς τῆς συνέστησαν ἀποικίας εἰς τὰ δυτικὰ παράλια αὐτῆς· ἄλλοι δ' ἐδιόξαν ἄλλους ὡς οἱ Ἀχαιοὶ τοὺς εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου κατοικοῦντας Ἴωνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Λακεδαιμόνος καὶ περὶ τοῦ Λυκούργου.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν Ἡρακλειδῶν τὴν Λακεδαιμόνα ἔλαβεν εἰς τὸ μερίδιόν του ὁ Ἡρακλείδης Ἀρι-

στρόγγυλος, ὅστις ἀποθνήσκων ἄφησε δύο διδύμους υἱούς πολλὰ μικρούς, τὸν Εὐρύσθενη καὶ Προκλή. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μήτηρ τῶν νέων βασιλοπαίδων ἀπὸ φιλοστοργίαν καὶ πρὸς τοὺς δύο κινουμένη δὲν ἠθέλησε νὰ μαρτυρήσῃ ποῖος ἦτο ὁ πρωτότοκος, ἀπεφασίσθη νὰ ἀναβῶσι καὶ οἱ δύο εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς των καὶ νὰ ᾔη ἐσοδύναμοι.

Ἡ κυβέρνησις τῆς Λακεδαιμόνος διηρημένη οὕτω διέμεινεν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Εὐρύσθενους καὶ Προκλέους 900 περίπου ἔτη.

Ἡ ἀμοιβαία ζηλοτυπία τῶν βασιλέων ἐφανερῶθη πάραυτα, καὶ τέλος ἐξησθένησε τὴν ἰσχὺν τῶν νόμων, καὶ ἐκ τούτου ὁ λαὸς ἔπεσεν εἰς μεγίστην ἀναρχίαν.

Τότε οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ λαὸς ἔδωκαν εἰς τὸν Λυκοῦργον τὴν ἐξουσίαν νὰ διορθώσῃ καὶ νὰ μεταποιήσῃ τὸ πολίτευμα τοῦ τόπου, τὸ 884 π. Χ.

Ὁ Λυκοῦργος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Πολυδέκτου, ἐνὸς τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης, γνωστὸς διὰ τὰς ἀρετάς, τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν του.

Οἱ δύο βασιλεῖς ἔμειναν πάλιν, ἀλλ' ἡ ἐξουσία των περιωρίσθη ὑπὸ 28 γερουσιαστῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ βίου, καὶ ὑπὸ πέντε ἐφόρων ἢ ἀρχόντων ἐκλεγομένων κατ' ἔτος.

Ὁ Λυκοῦργος διένειμε τὴν γῆν ἐπίσης εἰς ὄλους, ἀπηγόρευσε ἐντὸς τοῦ κράτους τὴν χρῆσιν τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, καὶ διέταξε νὰ συσσιτῶσιν ὄλοι οἱ πολῖται.

Τὰ παιδιά εἰς τὸ ἑβδόμον ἔτος τῆς ἡλικίας των ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν γονέων των, καὶ ἐδίδοντο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου ἐδιδάσκοντο νὰ πείθωνται, νὰ σέβωνται τοὺς μεγαλειτέρους των, νὰ ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα, νὰ ὑποφέρωσι τὰς ταλαιπωρίας καὶ νὰ καταφρονῶσι τοὺς κινδύνους.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ Λυκούργου ἦτο νὰ καταστήσῃ τὸ ἔθνος του πολεμικόν, οἱ ἄνδρες κατεγίνοντο κυρίως εἰς τὸ κυνήγιον καὶ εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, ἀφήνοντες τὰς τέχνας καὶ τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Εἰλωτας ἦτοι τοὺς δημοσίους δούλους. Τὸ δὲ σύστημα τοῦτο τοῦ Λυκούργου διετηρήθη ὑπὲρ τὰ 500 ἔτη, καὶ ὄχι μόνον ἀνέδειξε τὴν Σπάρτην μίαν τῶν ἰσχυροτέρων πολιτείῶν τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ἀπασῶν ὑπερτέραν.

Ἡ ἀνδρεία τῶν Σπαρτιατῶν ἐφάνη μετ' οὐ πολὺ εἰς τοὺς μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους κατὰ τῶν Μεσσηνίων, Μεσσηνιακούς διὰ τοῦτο καλουμένους. Νικήσαντες δὲ αὐτοὺς κατὰ κράτος κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον τοὺς καθυπέταξαν ἐντελῶς τὸ 674 π. Χ.

Εἰς τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον ἤριστευsen ἐκ τῶν Μεσσηνίων ὁ Ἀριστόδημος, ὅστις ἐξελέχθη βασιλεὺς ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων διὰ τὴν ἀνδρείαν του. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μαντεῖον ἐκήρυξεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προσφέρωσι θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς παρθένον ἐκ τοῦ βασιλικοῦ αἵματος, ὁ Ἀριστόδημος προσέφερε τὴν ἰδίαν του θυγατέρα. Οὗτος ἐνίκησε πολλάκις τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλὰ τέλος ἔπεσεν ἀνδρείως εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Εἰς δὲ τὸν δεύτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον ἠδραγάθησεν ὁ Ἀριστομένης, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Ἐκατὸν δέκα ἔτη περίπου μετέπειτα πάλιν οἱ Μεσσηνιοὶ ἀπεστάτησαν ἀλλὰ καὶ τότε κατὰ νικηθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ ἀφήσωσι τὴν Πελοπόννησον, ἐπὶ συνθήκῃ νὰ μὴ πατήσωσι πλέον εἰς αὐτήν, τὸ 455 π. Χ.

Περὶ τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ περὶ τοῦ Σόλωνος.

Ἀπὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μέχρι τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν αἱ Ἀθῆναι ἔγειναν πολυανθρωπότεραι, ἐπολιτίσθησαν ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα οὐδὲν σημαντικὸν ἐν αὐταῖς συνέβη.

Οἱ Ἡρακλεῖδαι, ἀφ' οὗ κατέκτησαν τὴν Πελοπόννησον, ἤρχισαν νὰ κάμνωσιν ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἐκ τούτου προέκυψεν ὁ πόλεμος, τὸν ὁποῖον Κόδρος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν ἐτελείωσε δι' ἠρωϊκῆς πράξεως. Ἐν ᾧ τὰ δύο στρατεύματα ἦσαν ἐστρατοπεδευμένα πλησίον ἀλλήλων, καὶ μάχῃ ἐφαίνετο ἀναπόφευκτος, τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἐρωτηθὲν ἀπεκρίθη ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουσι νικῆσαι ἐὰν ὁ βασιλεὺς τῶν φονευθῇ.

Ὁ Κόδρος ἐνδυθεὶς τότε φορέματα χωρικοῦ, καὶ φέρων ἀξίνην εἰς τὴν χεῖρά του ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, καὶ ἐπίτηδες ἐκτύπησεν ἓνα τῶν ἐχθρῶν· οὗτοι δὲ ὀργισθέντες ἐφόνευσαν αὐτὸν ἀμέσως.

Οἱ Ἡρακλεῖδαι ἰδόντες ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν ἐφονεύθη, καὶ φοβούμενοι μὴ κατὰ τὸν χρησμὸν νικηθῶσιν ἐφυγον μετὰ τοῦ στρατεύματός των ταχέως ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου ἡ βασιλικὴ ἐξουσία κατηργήθη ἐν Ἀθήναις, καὶ Μέδων ὁ υἱὸς του ἐξελέχθη ἄρχων διὰ βίου τὸ 1077 π. Χ. Μετὰ δὲ τὸν Μέδοντα ἐξελέθησαν δώδεκα ἰσόβιοι ἄρχοντες· εἶτα ἔγειναν οἱ ἄρχοντες μόνον δεκαετῆς. Τέλος μετὰ τὸν ἕκτον δεκαετῆ ἄρχοντα οἱ ἄρχοντες ἔγειναν ἐνιαύσιοι, μοιρασθέντων τῶν καθηκόντων αὐτῶν εἰς ἑννέα ἀνδρας, τὸ 684 π. Χ.

Ἡ πολιτεία ἐν τούτοις κατεσπαράσσετο ὑπὸ τῶν διχονοιῶν, καὶ ὁ λαὸς εὕρισκετο εἰς ἐλλεινὴν κατάστασιν δι' ἄλλειψιν γραπτῶν νόμων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, βλέποντες τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῶν νόμων τοῦ Λυκούργου, ἐξέλεξαν τὸν Δράκοντα ἵνα θέσῃ νόμους εἰς αὐτούς, τὸ 623 π. Χ.

Ὁ Δράκων ἦτο μὲν φρόνιμος καὶ ἐνάρετος ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄκρον αὐστηρός· διὰ τοῦτο οἱ νόμοι τοὺς ὁποίους ἔθεσεν ἐτιμώρουν ὅλα τὰ ἐγκλήματα διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς, τοῦ θανάτου, καὶ δι' αὐτὴν τὴν ὑπερβολικὴν των σκληρότητα πάραυτα κατεφρονήθησαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν ἐπομένως τὸν Σόλωνα νομοθέτην των, τὸ 594 π. Χ. οἱ δὲ νόμοι του περίφημοι ἄντες διὰ τὴν γλυκύτητά των ἐφυλάσσοντο ἐν ὄσῳ αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἐλεύθεραι.

Ὁ Σόλων ἔδωκε τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἣτοι γενικὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ, καὶ κατέστησε βουλὴν ἐκ τετρακοσίων ἀνδρῶν, ἡ ὁποία διεύθυνε τὰ τῆς πολιτείας καὶ προητοιμαζεν ὅλα τὰ σχέδια τῶν νόμων, ὅσα ἐμελλον νὰ συζητηθῶσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ.

Ὁ Σόλων, ἐρκίσας τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ δέκα ἔτη νὰ μὴ μεταβάλωσι τοὺς νόμους του, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πατρίδος χάριν περιηγήσεως· ἀλλ' ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του οἱ Ἀθηναῖοι ἤρχισαν νὰ κατασπαράσσωνται πάλιν ὑπὸ διχονοιῶν καὶ ἀταξιῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει πραγμάτων ὁ Πεισίστρατος, πανουργὸς καὶ φιλόδοξος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, κατώρθωσε διὰ τῆς προστασίας τὴν ἐποίαν ἐδείκνυε πρὸς τοὺς ἀπόρους καὶ πένητας, νὰ γείνη τύραννος τῶν Ἀθηγῶν.

Ὁ Πεισίστρατος δις ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ τῶν Ἀθη-

νων και δις παλιν εις αυτασ επανηλθε και ετυραννησεν. Απο δε της πρωτης εξουσιασ του μεχρι του θανατου αυτου παρηλθον υπερ τα τριακοντα ετη (560—528 π. Χ.), πραγματικωσ δ' εβασιλευσε περι τα 18 ετη.

Τον Πεισιστρατον διεδεχθησαν εις τον θρονον οι υιοι του Ιππαρχοσ και Ιππιασ· φονευθεντοσ ομωσ του Ιππαρχου (514 π. Χ.) υπο του Αρμοδιου και Αριστογειτονοσ, και καθαιρεθεντοσ του Ιππιου εκ της εξουσιασ κατεσταθη παλιν το δημοκρατικον πολιτευμα, το 510 π. Χ.

Ο Σολων, αφ' ου ματαιωσ ηναντιωθη εις την τυραννιαν του Πεισιστρατου, ανεχωρησεν επειτα δυσηρεσθημενοσ εξ Αθηνων και απεθανε μετ' ολιγον εκτοσ της πατριδοσ του. Ητο δε αυτοσ ου μονον περιφημοσ νομοθετησ, αλλα και πολεμιστησ, και ποιητησ εξαίρετοσ, και εις των επτα σοφων της Ελλάδοσ.

Οι δε αλλοι εξ σοφοι της Ελλάδοσ ησαν Θαλησ ο Μιλήσιοσ, Χιλων ο Λακεδαιμόνιοσ, Πιττακοσ ο Μιτυληναίοσ, Περιανδροσ ο Κορινθιοσ, Βιασ ο Πριηνευσ, και Κλεόβουλοσ ο Ρόδιοσ.

BIBLION Β.

Απο της εισβολησ του Δαρειου, 490 προ Χριστου μεχρι τελουσ του Πελοποννησιακου πολέμου 404 προ Χριστου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περι των Μηδικων ητοι του Περσικου πολέμου.

Ο Ιππιασ εκδιωχθεισ των Αθηνων κατέφυγεν εις τον Δαρειον βασιλεα των Περσων, τον δυνατωτερον μοναρχον.

χην τού τότε καιροῦ, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ πάλιν εἰς τὸν θρόνον.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον βοηθήσῃ τοὺς Ἴωνας, ἐπιχειρήσαντας νὰ ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν, εἰς ὃν εἶχον πρὸ καιροῦ ὑποκύψῃ· ἀλλ' ὁ Δαρεῖος καθυποτάξας αὐτοὺς ἄνευ δυσκολίας, ἀπέφασίσε νὰ κυριεύσῃ καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς τοῦτο δ' ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατιωτῶν, καὶ στόλον ἑξακοσίων νηῶν ὑπὸ τοὺς στρατηγούς Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην, συνοδευομένους ὑπὸ τοῦ ἐξορίστου Ἰππίου.

Ὁ Δαρεῖος πρὶν πέμψῃ στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐστειλεν ἀνθρώπους εἰς αὐτὴν προστάζων τοὺς Ἕλληνας νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτόν· καὶ εἰς μὲν τὰς μικροτέρας πόλεις ἐπέτυχεν, οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἀπέβαλον μετὰ μεγάλης περιφρονήσεως.

Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ ἀντισταθῶσιν κατὰ τόσον φοβεροῦ ἐχθροῦ εἶχον μόνον 10,000 στρατιώτας, ἐγνωσμένους διὰ τὴν ἀνδρείαν των, καὶ ἐστρατηγοῦντο ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου ἐπιδεξίου καὶ ἐμπείρου στρατηγοῦ, ἔχοντες προσέτι βοηθοὺς καὶ χιλίους Πλαταιεῖς.

Οἱ Πέρσαι, ἅμα ἀπέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα (490 π. Χ.), ἐκυρίευσαν τὴν Ἐρέτριαν, καὶ κατεδαφίσαντες αὐτὴν προεχώρησαν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἦτο ἐστρατοπεδευμένον. Ἐκεῖ δὲ συνάψαντες μάχην πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐνικήθησαν κατὰ κράτος, καὶ τινες μὲν τῶν νηῶν αὐτῶν ἐκυριεύθησαν καὶ ἐκάησαν, ἑξακισχίλιοι δὲ τῶν καλλιτέρων των στρατιωτῶν ἐφονεύθησαν, ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχασαν μόνον 190 ἄνδρας.

Μετὰ δὲ τὴν ἥττάν των οἱ Πέρσαι ἀνεχώρησαν

ἀμέσως ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ Μιλτιάδης ἐστάλη στρατηγὸς εἰς τὴν κατὰ τῆς νήσου Πάρου ἐκστρατείαν, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ πολιορκίᾳ αὐτῆς ἀπέτυχε, κατηγορήθη ὡς προδότης καὶ καταδικάσθη εἰς θάνατον· ἀλλ' ἡ καταδίκη του μετεβλήθη εἰς χρηματικὴν ζημίαν 50 ταλάντων (δραχμῶν 300,000), τὰ ὅποια μὴ δυνάμενος νὰ πληρώσῃ ἐφυλακίσθη καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν ἐκ τῶν πληγῶν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ξέρξου.

Ὁ Δαρεῖος ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείας του ἔκαμνε μεγάλας προετοιμασίας διὰ νὰ εἰσβάλλῃ ὁ ἴδιος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ὁ θάνατος ἐπρόλαβε τοὺς πλεονεκτικούς σκοπούς του.

Τὸν Δαρεῖον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ υἱὸς του Ξέρξης, ὁ ὁποῖος κατασκευάσας γέφυραν ἐκ πλοίων εἰς τὸν Ἑλλησποντον, διεβίβασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα 2,000,000 περίπου ἀνθρώπων, συνοδευμένων ὑπὸ 1200 νηῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν κατ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θεμιστοκλέους πολλὰ ἐπιτηδείου στρατηγού, ἐν ᾧ οἱ Σπαρτιάται ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Λεωνίδου ἐφύλαττον τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν μετὰ τετρακισχιλίων περίπου ἀνδρῶν.

Τὸ περίφημον τοῦτο στενόν, ἔχον 25 ποδῶν πλάτος, ἦτο τὸ μόνον πέρασμα ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Σπάρτην, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους εἶχε μεγάλους κρημούς, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου ἔλη (βάλτους), τὰ ὅποια οὐδὲν στράτευμα ἠδύνατο νὰ περάσῃ.

Ὅτε δὲ ὁ Ξέρξης ἐπλησίασε μετὰ τοῦ στρατεύματός του εἰς τὸ πέραμα, ἐθαύμασεν εὐρῶν αὐτὸ φυλαττόμενον ὑπὸ τόσον ὀλίγων Ἑλλήνων. Γράψας δὲ πρὸς τὸν Λεωνίδα νὰ τοῦ πέμψῃ τὰ ὄπλα, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξῆς γενναίαν ἀπόκρισιν· «μολῶν λάβε», δηλαδὴ ἔλα καὶ πάρε τα.

Δύο ἡμέρας ἐπολέμουν οἱ Πέρσαι διὰ νὰ περάσωσι καὶ πάντοτε ἀπεκρούοντο μετὰ μεγάλης σφαγῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ λειποτάκτης ὀνομαζόμενος Ἐφιάλτης ἔδειξεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἄλλον δρόμον διὰ τοῦ ὄρους, ἡ δὲ φύλαξις τοῦ περάματος κατήντησε πλέον ἀδύνατος, ὁ Λεωνίδας κατεπεισε τοὺς ἄλλους συμμάχους νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς πατρίδας των· αὐτὸς δὲ μείνας μετὰ τῶν τριακισίων Σπαρτιατῶν ἐπέπεσε διὰ νυκτὸς εἰς τὸ Περσικὸν στρατόπεδον, ὅπου οἱ Σπαρτιάται πολεμοῦντες κατεσφάγησαν ἅπαντες, ἀφ' οὗ ἐπροξένησαν μεγάλην φθορὰν καὶ τρόμον εἰς τὸν ἐχθρόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

*Περὶ τῶν μαχῶν τῆς Σαλαμῖνος, τῶν Πλαταιῶν
καὶ τῆς Μυκάλης.*

Ὁ Ξέρξης ἐφορμήσας ἔπειτα κατὰ τῆς Ἀττικῆς παρέδωκε τὸ πᾶν εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον. Οἱ κάτοικοι ὁμῶς τῶν Ἀθηνῶν, ἀφ' οὗ ἠσφάλισαν εἰς τὰς νήσους τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκάς των, ἐμβῆκαν εἰς τὸν στόλον, ἐγκαταλείψαντες τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν οἱ Πέρσαι ἐληλάτησαν καὶ κατέστρεψαν.

Οἱ Πέρσαι ἐφορμήσαντες μετὰ 1200 νηῶν κατὰ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι ἑλληνικοῦ στόλου, συχκειμένου ἐκ 380 νηῶν ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν μὲν τοῦ Σπαρτιάτου

Εὐρυβιάδου, στρατηγού δὲ ὄντος τῶν Ἀθηναίων τοῦ Θεμιστοκλέους, ἐνικήθησαν κατὰ κράτος καὶ διεσκορπίσθησαν τὸ 480 π. Χ.

Ὁ Ξέρξης κατὰ τὴν ὥραν τῆς νυμαχίας καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἰδὼν τὴν κακὴν ἔκβασιν αὐτῆς ἔφυγε διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Περσίαν, ἀφήσας 300,000 στρατὸν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μαρδόνιον.

Ὁ Μαρδόνιος ἀποσυρθεὶς εἰς Θεσσαλίαν ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους προβάλλων εἰς αὐτοὺς νὰ ἀνεγείρῃ δι' ἰδίων ἐξόδων τὴν πόλιν των καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τὴν ἡγεμονίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἂν ἔμενον ἀδιάφοροι εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα· ἀλλ' οὗτοι μετὰ μεγάλης περιφρονήσεως ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις του.

Θυμωθεὶς διὰ τοῦτο ὁ Μαρδόνιος εἰσέβαλε πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐλεγκάτησε καὶ ἔκαυσε τὰ πρόην ἐναπολειφθέντα μέρη τῶν Ἀθηνῶν· ἔπειτα δὲ μεταβὰς εἰς Βοιωτίαν ἐστρατοπέδευσε περὶ τὰς Πλαταιάς, ὅπου ἐνικήθη κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, ὀδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Πausanίου καὶ Ἀριστείδου, τὸ 479 π. Χ.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, ὁ πεμφθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Λεωτυχίδου καὶ Ξανθίππου, ἀποβάς εἰς τὴν ξηρὰν ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίας, ἀντικρὺ τῆς Σάμου, κατενίκησε τοὺς Πέρσας, οἵτινες ἀνελκύσαντες εἰς τὴν ξηρὰν τὰς ναῦς των ἦσαν ἐκεῖ ὠχυρωμένοι.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανελθόντες εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήγειραν τὴν πόλιν των καὶ τιμᾶς καὶ δημοσίους ἀγῶνας ἐψήφισαν πρὸς τιμὴν τῶν φονευθέντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

*Περὶ τοῦ Θεμιστοκλέους, Πausανίου, Ἀριστείδου
καὶ Κίμωνος.*

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Περσῶν ἤρχισαν πάλιν αἱ μεταξὺ Ἀθηῶν καὶ Σπάρτης ζήλοτυπῖαι, καὶ οἱ Σπαρτιᾶται ἠθέλησαν νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς Ἀθηναίους νὰ ὀχυρώσωσι διὰ τείχους τὴν πόλιν των· τὰ τείχη ἔμωσ ἐξετελέσθησαν διὰ τῆς συνέσεως τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μετ' ὀλίγον ἐξεστράτευσαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Περσῶν.

Οἱ Σπαρτιᾶται διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Πausανίου, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος, υἱοῦ τοῦ Μιλτιάδου, κατέπλευσαν εἰς Κύπρον, τὴν ὁποίαν καὶ ἠλευθέρωσαν· ἔπειτα κυριεύσαντες καὶ λεηλατήσαντες τὸ Βυζάντιον, ἐπανῆλθον εἰς τὰς πατρίδας των, ἄπειρα λάφυρα φέροντες.

Ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ ταῦτα διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ φιλοδοξίαν του ἔχασε τὴν εὐνοίαν τῶν συμπολιτῶν του, καὶ ἐξορισθεὶς κατέφυγεν εἰς τὴν Περσίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανεν.

Ὡσαύτως καὶ ὁ Πausανίας διαφθαρεὶς ὑπὸ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλούτου ἐπρόβαλεν εἰς τὸν Ξέρξην νὰ τοῦ παραδώσῃ τὴν Σπάρτην καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἂν τοῦ εἶδιδε τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον. Διὰ τοῦτο κατηγορηθεὶς ὡς προδότης κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν Λακεδαίμονι ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτο νόμιμον ἐκεῖθεν νὰ τὸν ἐκβάλωσι διὰ τῆς βίας, ἔκλεισαν τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ καὶ ἐξεσκέπασαν τὴν στέγην του, καὶ οὕτως ἀπέθανεν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ψύχους, τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης.

Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Θεμιστοκλέους οἱ Ἀθηναῖοι

ἐνεπιστεύθησαν τὴν κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων εἰς τὸν Ἀριστείδην, ὅστις διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του ἐπωνομάσθη δίκαιος.

Ὁ Ἀριστείδης εἶχε μεγάλην φρόνησιν καὶ μετριοφροσύνην, καὶ διὰ τῶν προτερημάτων τούτων εἴλκυσε πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἀθηνῶν τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς πολιτείας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου ὁ Κίμων ἐγένειεν ἀρχηγὸς τῶν πραγμάτων, καὶ ἐξηκολούθησεν εὐτυχῶς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον.

Τοῦ Κίμωνος δὲ στρατηγούντος ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖσι τοὺς Περσας μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐν ναυμαχίᾳ τε καὶ πεζομαχίᾳ ἐπὶ τοῦ Εὐρυμέδοντος ποταμοῦ τῆς Παμφυλίας (466 π. Χ.). Ὁ δὲ Ἀρταξέρξης ἐντρομος διὰ τὰ μεγάλα τῶν Ἑλλήνων κατορθώματα ζητήσας ἔτυχε παρὰ τοῦ Κίμωνος τῆς εἰρήνης, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ μένωσιν ἐλευθέραι ὅλαι αἱ ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ αἱ νῆσοι, καὶ πλοῖα πολεμικὰ τῆς Περσίας νὰ μὴ πλησιάζωσιν εἰς τὰ παράλια των. Αὕτη εἶνε ἡ περίφημος «Κιμώνειος εἰρήνη».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου, καὶ περὶ τοῦ Περικλέους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος Περικλῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου, διὰ τῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς πολιτικῆς του συνέσεως κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὴν κυβέρνησιν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν διέμεινε 40 ἔτη.

Ὁ Περικλῆς ἐκαλλώπισε τὴν πόλιν διὰ μεγαλοπρε-

πῶν οἰκοδομῶν, ἐσύστησε λαμπροὺς ἀγῶνας καὶ ἐορτάς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν διέσφειρε τὰ ἤθη τοῦ λαοῦ καὶ κατεδάκνησε τὰ δημόσια χρήματα, τὰ ὅποια οἱ σύμμαχοι συνεισέφερον, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον.

Ἐπὶ τοῦ Περικλέους ἡ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπάρτης ζηλοτυπία ἐκορυφώθη, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέφερε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅστις διήρκεσεν 28 ἔτη, ἀρχίσας τὸ 432 καὶ τελειώσας τὸ 404 π. Χ. Ἔλαβον δὲ μέρος εἰς αὐτόν, καὶ ὄλαι αἱ κατώτεραι πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος, ἦσαν δυνατώτεροι, καὶ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν μὲν Πελοποννήσῳ τοὺς Πελοποννησίους πάντας πλὴν τῶν Ἀργείων, ἐκτὸς δὲ τῆς Πελοποννήσου τοὺς Μεγαροεῖς, τοὺς Φωκεῖς, τοὺς Λοκροὺς, τοὺς Βοιωτοὺς, τοὺς Ἀμβρακιώτας, τοὺς Λευκαδίους καὶ τοὺς Ἀνακτορίους.

Σύμμαχοι δὲ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν οἱ Χῖοι, οἱ Λέσβιοι, οἱ Πλαταιεῖς, οἱ Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, τῶν Ἀκαρνανῶν οἱ πλεῖστοι, οἱ Κερκυραῖοι, οἱ Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι ὑποτελεῖς εἰς αὐτοὺς πόλεις ἐν Ἰωνίᾳ, ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐν Θράκῃ καὶ αἱ πλεῖσται τῶν νήσων.

Τὸ στράτευμα τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν ἀνέβαινεν εἰς 60,000 ἄνδρας, ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον περισσοτέρως τῶν 32,000· ἀλλὰ τὸ ναυτικὸν τῶν ἦτο πολὺ ἀνώτερον τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι κηρύξαντες κατὰ τῶν Ἀθηναίων τὸν πόλεμον ἔστειλαν στράτευμα εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὸ ὅποιον ἐλεηλάτησε τὴν χώραν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκλείσθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐπειδὴ εἶχον συρρέυσιν ἐντὸς αὐτῶν πολλοὶ ἄνθρωποι, προέκυψεν ἐκ τούτου φοβερὸς

λοιμός, ἐξ λεθρευσας πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ αὐτὸν ἐπι τὸν Περικλέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ Ἀλκιβιάδου καὶ περὶ τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς μάχης.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκων διὰ θαλάσσης, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κυρίευσαντες τὴν πόλιν τῶν Πλαταιῶν κατέσφαξαν ἀπανθρώπως ἅπαντας τοὺς συλληθέντας ἐν αὐτῇ αἰχμαλώτους. Ἐκτοτε ὁ πόλεμος ἐνηργεῖτο ἐξ ἐμφοτέρων τῶν μερῶν μετὰ πολλῆς σκληρότητος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους ἄλλοι τινές, τέλος δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης διεύθυνε τὰ τοῦ πολέμου, καὶ αὐτὸς παρεκίνησε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν κατὰ τῆς Σικελίας ἐκστρατείαν· ἀλλ' οἱ Συρακούσιοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἄλλους μὲν αὐτῶν κατέσφαξαν, ἄλλους δ' ἐξηνδραπόδισαν, καταστρέψαντες ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τὸν στόλον αὐτῶν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης προσκληθεὶς ἐκ Σικελίας, ἵνα ἀπολογηθῆ ὡς κατηγορούμενος, προλαβὼν ἔφυγε, καὶ ἀφ' οὗ ὑπῆρέτησε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς Πέρσας, ἀνεκλήθη τέλος πάντων εἰς τὰς Ἀθήνας. Στερηθεὶς δὲ καὶ ἐκ δευτέρου τῆς ἀρχῆς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου ἀργότερα ἐφονεύθη ὑπὸ Φαρναβάζου τοῦ Πέρσου, προτροπῇ τοῦ Λυσάνδρου, στρατηγοῦ τῶν Λακεδαιμονίων.

Τέλος ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου κατεστράφη ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ φθάσαντες εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμηχανίαν, παρέδωκαν διὰ συνθήκης τὴν πόλιν τῶν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τὸ 404 π. Χ.

Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν συνθήκην ὑπεχρεώθησαν νὰ κρημνίσωσι τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος των, νὰ περιορίσωσι τὸν στόλον των εἰς δώδεκα ναῦς, καὶ νὰ μὴ κάμνωσιν οὐδεμίαν στρατιωτικὴν ἐπιχείρησιν ἄνευ τῆς ἀδείας τῶν Λακεδαιμονίων.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου 404 π. Χ. μέχρι τῆς πρὸς Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα κυριεύσεως τῆς Ἑλλάδος, 338 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῶν 30 τυράννων, τοῦ Θρασυβούλου καὶ τοῦ Σωκράτους.

Ὁ Λύσανδρος ὑποτάξας τὰς Ἀθήνας παρέδωκε τὴν κυβέρνησιν εἰς τριάκοντα ἄνδρας, οἵτινες διὰ τὴν ὠμότητά των ὠνομάσθησαν «Τριάκοντα Τύρανοι». Οὗτοι ἐξελέχθησαν δῆθεν ἵνα συγγράψωσι νόμους, καθ' οὓς ἔμελλον οἱ Ἀθηναῖοι νὰ πολιτεύωνται· ἀλλὰ τοὺς μὲν νόμους δὲν συνέγραφον, τὴν δὲ Βουλὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν κατὰ τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα. Τυραννήσαντες δ' αὐτοὶ μῆνας ὀκτώ, ἐθανάτωσαν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ περισσοτέρους ἀνθρώπους, παρ' ὅσοι ἐφρονεύθησαν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.

Οἱ Τριάκοντα τύρανοι κατελύθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου καὶ ἐμπειροπολέμου Θρασυβούλου, ὅστις βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Θηβαίων, καὶ ὀλίγους φιλοπάτριδας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ἀποκατέστησε τὴν δημοκρατίαν.

Αἱ Ἀθηναὶ ἤρχισαν πάλιν νὰ κατασπαράσσωνται ὑπὸ τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν διωγμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἔγεινε θῦμα ὁ Σωκράτης, ὁ ἐνδοξότερος τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων.

Ὁ Σωκράτης ἦτο παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ἀγαπητό-
τερος καὶ ἐξοχώτερος ἀνὴρ, ἐπίστευεν εἰς ἓν ὑπέρτατον
ὄν, ὡς θεὸν ποιητὴν καὶ κυβερνήτην τοῦ παντός, καὶ
ἐδόξαζε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

Κατηγορηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀνύτου καὶ Μελήτου ἀδί-
κως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς διαφθείρων τοὺς νέους
καὶ εἰσάγων νέους θεοὺς, κατεδικάσθη νὰ πῆν τὸ κώνειον.

Ὁ Σωκράτης κατὰ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς ἐν
τῇ φυλακῇ του ἔδειξε μεγάλην ἀταραξίαν ψυχῆς, ἡδύνων
τοὺς φίλους του διὰ φιλοσοφικῶν ὁμιλιῶν. Καίτοι δὲ πολ-
λοὶ τούτων παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ ἐξ αὐ-
τῆς, αὐτὸς δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀκούσῃ· ἀλλ' ὅτε ἦλθεν
ἡ προσδιωρισμένη ἡμέρα τοῦ θανάτου, ἔπιεν ἀταράχως
τὸ κώνειον, τὸ 399 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῆς Ἀραβάσεως τῶν Μυρίων.

Τὸν Δαρεῖον τὸν Νόθον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ Ἀρ-
ταξέρξης, ὁ μεγαλείτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὁ ἐπικαλού-
μενος Μνήμων, τὸ 404 π. Χ. ἀλλ' ὁ Κῦρος ὁ νεώτε-
ρος ἀδελφός του, ἐπαναστατήσας ἐναντίον του καὶ συν-
άξας πλὴν τοῦ βαρβαρικοῦ στρατεύματος καὶ δέκα χι-
λιάδας ἑλληνικὸν στράτευμα, ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτοῦ
διὰ νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ. Συνάψας δὲ μάχην παρὰ τὴν Βα-
βυλῶνα ἐνίκησε τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἐν
τῇ στιγμῇ τῆς νίκης ἐφονεύθη· καὶ ἐπειδὴ τὰ βαρβαρικά
στρατεύματά του ἠνώθησαν μετὰ τῶν στρατευμάτων
τοῦ βασιλέως, οἱ Ἕλληνες ἔμειναν μεμονωμένοι.

Οἱ Πέρσαι στρατηγοὶ ἐξαπατήσαντες τοὺς στρατη-

γούς τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἔφεραν εἰς τὸ στρατόπεδόν των ἐπὶ προφάσει τοῦ νὰ συνομιλήσωσι, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐθανάτωσαν δι' ἀπιστίας.

Οἱ Ἕλληνες, εὐρεθέντες τότε ἄνευ ἀρχηγῶν καὶ ἀπέχοντες 2,000 μίλια ἐκ τῆς πατρίδος των, εἶχον φθάσῃ εἰς τὴν μεγίστην ἀπελπισίαν. Τότε Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος εὐρισκόμενος ἐβελοντῆς εἰς τὸ στράτευμα τοὺς ἐνεθάρρυνε καὶ τοὺς ἀπήλλαξεν ἐκ τῆς ἀμηχανίας.

Οἱ Ἕλληνες ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου Χειρισόφου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, ἀπεχώρουν διὰ τῶν ἐχθρικῶν χωρῶν καὶ μετὰ ἀπιστεύτους δυσκολίας καὶ κινδύνους ἔφθασαν τέλος εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸ 400 π. Χ. Ἡ ἐνδοξος αὕτη ἐκστρατεία ὀνομάζεται Ἀνάβασις τῶν Μυρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀρτακιδίου.

Ἐπειδὴ αἱ ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐβοήθησαν τὸν Κῦρον καὶ ἐφοβοῦντο τὴν δύναμιν τῆς Περσίας, προσέτρεξαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς δυνατωτέρους τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ὑπεσχέθησαν νὰ τὰς ὑπερασπίσωσι. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπεμψαν αὐτοὶ εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν Θίμβρωγα, ἔπειτα τὸν Δερκυλλίδαν καὶ τελευταῖον Ἀγησίλαον τὸν βασιλέα.

Πάντες οὗτοι παραλαβόντες καὶ τοὺς συνοδεύσαντας τὸν Κῦρον στρατιώτας ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας καὶ διέσπειραν τρόμον μέγαν εἰς τὸ Περσικὸν βασίλειον.

Ὁ Ἀρταξέρξης μὴ δυνάμενος νὰ ἀντισταθῇ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ἐνήργησε διὰ τοῦ χρυσοῦ νὰ συμμαχήσωσι πολλὰ Ἑλληνικὰ πολιτεῖα κατὰ τῶν ὀνόμα-

δαιμονίων· αὐται δὲ ἦσαν αἱ Ἀθηναίαι, αἱ Θῆβαι, ἡ Κόρινθος, τὸ Ἄργος, ἡ Εὐβοία, ἡ Λοκρίς, κλ. ὁ δὲ μετὰ ταῦτα συμβὰς πόλεμος ὠνομάσθη Κορινθιακός.

Οἱ Σπαρτιᾶται εἰς διαφόρους μάχας νικηθέντες, κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἠναγκάσθησαν νὰ ἀνακαλέσωσι τὸν Ἀγησίλαον ἐκ τῆς Ἀσίας, ὅστις ἐνίκησε τοὺς πολεμίους παρὰ τὴν Κορώνειαν τῆς Βοιωτίας, τὸ 394 π. Χ.

Ὁ Ἀγησίλαος ἐπανελθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ὑπεστήριξε πολὺν καιρὸν τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, ἕως οὗ τέλος πάντων καὶ τὰ δύο μέρη ἐβαρύνθησαν, καὶ διὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν συνωμολόγησαν εἰρήνην, τὸ 387 π. Χ.

Οἱ Σπαρτιᾶται παρεχώρησαν εἰς τὴν Περσίαν ὅλας τὰς ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὡσαύτως πολλὰς σημαντικὰς νήσους. Αὕτη ὠνομάσθη εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδου, ὅστις τὴν διεπραγματεύθη· ἦτο δὲ ἡ πλέον ἄτιμος εἰρήνη, καὶ ἐδείκνυεν εἰς πόσῃ χαμέρπειαν κατήντησαν οἱ Ἕλληνες διὰ τὰς ζηλοτυπίας καὶ διχονοίας των, νὰ κολακεύωσι ὄηλον ὅτι τοὺς Πέρσας, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἐνίκησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Θηβαϊκοῦ πολέμου.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐλευθερωθέντες ἤδη ἐκ τοῦ φόβου ἕξιων ἐχθρῶν διέσπειραν τὸν τρόμον εἰς τὰς μικρὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ καθυπέταξαν τὴν Μαντινείαν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὴν Ὀλυνθον ἐν Μακεδονίᾳ· εἶτα ὠφελούμενοι ἐκ τῶν διχονοιῶν τῶν Θηβαίων, ἐκυρίευσαν τὴν ἀκρόπολιν των Καδμείαν, καὶ τὴν ἐκράτησαν τέσσαρα ἔτη. Ὁ Πελοπίδας ἕμως καὶ ὁ Ἐπαμινώνδας, δύο εὐγενεῖς

Θηβαῖοι, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἀνέκτησαν τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἀποκατέστησαν πάλιν τὴν αὐτονομίαν εἰς τὰς Θήβας, τὸ 379 π. Χ.

Ὁ Πόλεμος ἕνεκα τούτου προέκυψε μεταξὺ Σπαρτιατῶν καὶ Θηβαίων, βοηθουμένων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν εἰς τὰ Λεῦκτρα τοὺς Λακεδαιμονίους, στρατηγούμενους ὑπὸ τοῦ βασιλέως των Κλεομβρότου, τὸ 374 π. Χ.

Τὰ στρατεύματα τῶν Λακεδαιμονίων συνέκιντο ἐξ 24,000 πεζῶν καὶ 1,600 ἵππέων, ἐν ᾧ οἱ Θηβαῖοι εἶχον μόνον 6,000 πεζοὺς καὶ 400 ἵππεῖς. Εἰς ταύτην τὴν μάχην ἐφρονεύθησαν ὁ Κλεομβρότος καὶ χίλιοι Λακεδαιμόνιοι, ἐξ ὧν 400 ἦσαν Σπαρτιαῖται, ἐν ᾧ οἱ Θηβαῖοι ἔχασαν μόνον 300 ἄνδρας, καὶ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μόνον ἦσαν ἰδίως Θηβαῖοι.

Μετὰ ταύτην τὴν νίκην οἱ Θηβαῖοι ἐκστράτευσαντες κατὰ τῆς Λακωνικῆς, ἐλεηλάτησαν τὴν χώραν φθάσαντες ἕως εἰς αὐτὰς τὰς πύλας τῆς Σπάρτης, καὶ συνώκισαν ἐν Μεσσηνίᾳ τοὺς συναθροισθέντας πανταχόθεν Μεσσηνίους, κτίσαντες καὶ τὴν πόλιν Μεσσήνην ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἰθώμης.

Ὁ Ἐπαμινώνδας ἐνίκησε καὶ δεύτερον τοὺς Λακεδαιμονίους, βοηθουμένους τότε ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὑπὸ ἄλλων Ἑλληνικῶν πολιτειῶν εἰς τὴν Μαντινείαν, τὸ 362 π. Χ. ἀλλὰ πληγωθεὶς καιρίως δι' ἀκοντίου ἐφέρθη ἔξω τῆς μάχης.

Τὸ βέλος εἶχε μείνη εἰς τὸ σῶμά του, καὶ ἅμα ἐξεβάλετο ἔπρεπε νὰ ἀποθάνῃ· βεβαιωθείς ὅμως ὅτι τὸ στρατεύμα του ἐνίκα, καὶ βλέπων τὴν ἀσπίδα του σώαν, ἔσυρε τὸ βέλος καὶ ἀπέθανεν.

Ὁ Ἐπαμινώνδας ἦτο εἰς τῶν μεγαλειτέρων ἀνδρῶν,

καὶ ὡς πολιτικός, καὶ ὡς στρατιωτικός, καὶ ὡς φιλόσοφος θεωρούμενος· αἱ δὲ ἀρεταὶ του καὶ ὁ πατριωτισμός του ἦσαν πραγματικά, καὶ ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων συνεξέλιπε μετ' αὐτοῦ.

Βαρυνθεῖσαι δ' ἅπασαι αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι τὸν πόλεμον, συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην, πλὴν τῆς Σπάρτης, τὸ 361 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Ἀγησίλαου καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Πολέμου.

Μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος μετέβη εἰς Αἴγυπτον, ἔχων μετ' ἑαυτοῦ ἰσχυρὸν στράτευμα εἰς βοήθειαν τοῦ Ταχῶ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου ἐναντίον τῶν Περσῶν· ἀλλὰ δυσάρεσθηθεὶς κατ' αὐτοῦ, ἀνεβίβασεν ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Αἰγύπτου τὸν ἀνεψιὸν του Νεκταναβῶν.

Ἐπανερχόμενος ὁ Ἀγησίλαος ἐκ τῆς εὐτυχοῦς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐκστρατείας του εἰς τὴν Σπάρτην ἐρρίφθη ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου καὶ ἀπέθανε, τὸ 361 π. Χ.

Ὁ Ἀγησίλαος ἦτο ἀνὴρ μικροῦ ἀναστήματος καὶ χωλός, ἀλλὰ κατεσπάθη περίφημος διὰ τὴν εὐφυΐαν, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ βίου του.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἤρχισε πόλεμος μεταξύ τῶν συμμάχων Χίων, Κώων, Ροδίων καὶ Βυζαντίων ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας των κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐχόντων μεγάλους στρατηγούς τὸν Χαβρίαν, Ἴφικράτην καὶ Τιμόθεον.

Κατὰ δὲ τὴν πολιορκίαν τῆς Χίου ὁ Χαβρίας, ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπιλοίπου στόλου, ἐπροτίμησε νὰ

χαθῆ μετὰ τῆς βυθιζομένης νεώς του, παρὰ κολυμβῶν
 νὰ σωθῆ εἰς τὰ ἐχθρικά παράλια.

Ὁ πόλεμος οὗτος διήρκεσε τρία ἔτη (357—355 π.
 Χ.), καὶ τέλος ἔγεινεν εἰρήνη, δι' ἧς οἱ σύμμαχοι ἀπή-
 λαυσαν τελείαν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Ἱεροῦ Πολέμου.

Οἱ Ἕλληνες εἶχον ἐκπέση πολὺ ἐκ τῆς ἀρετῆς
 τῶν προγόνων των· ὁ δὲ πατριωτισμὸς καὶ τὰ εὐγενῆ
 αἰσθήματα ὑπεχώρησαν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν φατριῶν, εἰς
 τὴν φιλοδοξίαν καὶ εἰς τὴν ἰδιοτέλειαν. Πάντων δὲ τῶν
 Ἑλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον γείνη ἤδη τρυφηλότεροι
 καὶ ἀσωτότεροι, ἀλλ' ὑπερεῖχον ἀκόμη τῶν ἄλλων
 κατὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν καλλιτεχνίαν.

Ἡ Σπάρτη, διαφθαρεῖσα διὰ τοῦ εἰσαχθέντος ἐν αὐτῇ
 χρυσίου ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, εἶχεν ἐγκαταλείψῃ τὰ πα-
 λαιὰ ἤθη καὶ ἐκπέση πολὺ ἐκ τοῦ προτέρου μεγαλείου της.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ Ἑλλάς εὐρίσκετο ἤδη ἐν παρακμῇ ἤρχισεν
 ὁ Φωκικὸς πόλεμος, ὀνομαζόμενος ἔτι καὶ ἱερός,
 διαρκέσας δέκα ἔτη, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβον μέρος ὅλαι
 σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειδὴ οἱ Φωκεῖς ἐγεώργησαν μέρος γῆς τοῦ ναοῦ
 τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, τὸ συνέδριον τῶν Ἀμφι-
 κτυόνων κατεδίκασεν αὐτοὺς ὡς ἱεροσύλους εἰς χρημα-
 τικὴν ποινήν, ἀλλὰ προτροπῇ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ αὐ-
 τῶν ἔτι καταδεδικασμένων, δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπακούσω-
 σιν εἰς τὸ ψήφισμα.

Τούτου ἔνεκα οἱ Θηβαῖοι, οἱ Λοκροί, οἱ Θεσσαλοὶ καὶ
 πολλοὶ ἄλλοι ἠτοιμάσθησαν νὰ πολεμήσωσι τοὺς Φω-

κεῖς, βοηθουμένους κρυφίως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, Σπαρτιατῶν καὶ ἄλλων Ἑλληνικῶν λαῶν.

Ὁ πόλεμος οὗτος ἔλαβε πολλὰς καὶ διαφορὰς φάσεις. Καὶ πρῶτον μὲν ἐνίκων ἐπὶ πολὺ οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ σύμμαχοί των, στρατηγούντος τοῦ Φιλομήλου· ἔπειτα δὲ φονευθέντα τοῦτον διεδέχθη ὁ ἀδελφός του Ὀνόμαρχος, ὅστις ἀίχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἐκρεμάσθη ὡς ἱερόσυλος. Μετ' αὐτὸν ἐστρατήγησε τῶν Φωκέων ὁ τρίτος ἀδελφός Φάυλος, καὶ μετὰ τοῦτον Φάλαικος ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

Οἱ Θηβαῖοι, βλέποντες ὅτι ἦσαν ἀδύνατοι εἰς πέρας νὰ φέρωσι τὸν πόλεμον, προσεκάλεσαν τὸν Φίλιππον, ὅστις ἐκστρατεύσας κατενίκησε τοὺς Φωκεῖς, κατέστρεψε τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ τοὺς διεσκόρπισεν εἰς τὰς κώμας. Τοιοῦτον εἶνε τὸ τέλος τοῦ πολέμου τούτου, ὅστις ἐπὶ δεκαετίαν (356—346 π. Χ.) ἐνέπλησε τὴν Ἑλλάδα αἱμάτων καὶ λεηλασιῶν, καὶ ἠτοίμασε τὴν ὑπὸ Φιλίππου κυρίευσιν αὐτῆς.

BIBLION Δ.

Ἀπὸ τῆς κυριεύσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Φιλίππου, μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, 338—323 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα.

Ὁ Φίλιππος, ἦτο βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, υἱὸς Ἀμύντου τοῦ Β'. καὶ εἶχε πολλὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ προτερήματα, ἠνωμένα μετὰ μεγίστης πανουργίας καὶ ἐπιδειξιότητος.

Ὁ Φίλιππος ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας ὑπέταξε τοὺς Ἰλλυριοὺς, Παίονας καὶ ἄλλα βάρβαρα

ἔθνη, εἶτα θέσας κατὰ νοῦν νὰ ὑποτάξῃ ἕλας τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας, ὑπέθαλπε τὰς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Πολέμου γενεζμένας διχονοίας.

Ἐλθὼν δ' ἔπειτα εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ στρατεύματος, ἐπὶ προφάσει νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Φωκεῖς, καὶ εὐρῶν τὰ στενά τῶν Θερμοπυλῶν κατεχόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, δὲν ἔκρινε φρόνιμον νὰ διέλθῃ διὰ τῆς βίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπρακτος.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, ὅστις διὰ τῆς εὐγλωττίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του ἐξηγῶν τοὺς πανούργους σκοποὺς τοῦ Φιλίππου, εἰς τοὺς συμπολίτας του ἀνηρέθιζεν αὐτοὺς κατ' αὐτοῦ, καὶ τέλος τοὺς κατέπεισε νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων καὶ νὰ πολεμήσωσι κατ' αὐτοῦ.

Ὁ Φίλιππος νικήσας τοὺς Ἑλληνας εἰς τὴν Χαιρῶνιαν, τὸ 338 π. Χ. ἔδειξεν ἐπὶ τῆς περιστάσεως ταύτης μεγάλην πολιτικὴν σύνεσιν· διότι εἰς μὲν τὰς Θήβας ἔθεσε φρουράν, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἔπεμψε πρέσβεις περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας· καὶ πρὸς μὲν μεταχειριζόμενος φιλοφροσύνην καὶ ἐλπίδας, πρὸς δὲ φόβον κατώρθωσε νὰ ἐκλεχθῆ ἄρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ Φίλιππος ἐκλεχθεὶς ἄρχιστράτηγος διέταξε πᾶσαν πολιτείαν νὰ συνεισφέρει πρὸς τοῦτο στρατιώτας. Ἐν ᾧ δὲ τὰ πάντα ἦσαν πρὸς τὴν ἐκστρατείαν ἔτοιμα ὁ Φίλιππος δολοφονεῖται ὑπὸ τοῦ Πausανίου, ἀρχιγού τῶν σωματοφυλάκων του, τὸ 336 π. Χ.

Ἰσχυτο μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι εὐχαρίστησαν διὰ τοῦτο τοὺς θεοὺς, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἀναλάβωσι πάλιν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἐλευθερίαν καὶ αὐτονομίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Τὸν Φίλιππον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας ὁ υἱὸς του Ἀλεξάνδρος, ὁ ἐπικληθεὶς μετὰ ταῦτα Μέγας, τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀνατραφεὶς ὑπὸ τοῦ περιφήμου φιλοσόφου Ἀριστοτέλους.

Ὁ Ἀλεξάνδρος πολλὰ γρήγορα ἐδείχθη ἐπιδειξιώτατος ἵππεύς, αὐτὸς μόνος τολμήσας καὶ δυνηθεὶς νὰ ἀναβῆ τὸν περίφημον Βουκέφαλον, ἵππον πολλὰ ὠραῖον ἀλλὰ καὶ λίαν ἄγριον.

Ὁ Ἀλεξάνδρος ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἀνάβασίν του εἰς τὸν θρόνον ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων ἐθνῶν, τὰ ὅποια εἶχον ἐπαναστήσῃ, καὶ μετὰ διαφόρους μεγάλας νίκας τὰ ὑπέταξεν. Ἔπειτα δὲ ταχέως ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ πολεμήσῃ πολιτείας τινὰς αὐτῆς, αἵτινες συνεμάχησαν ἐναντίον του. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐκυρίευσεν καὶ κατέστρεψε τὰς Θήβας, αἵ λοιπαὶ ὑπετάχθησαν εἰς αὐτὸν καὶ τὰς ἐσυγχώρησεν.

Καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος ὡς καὶ ὁ πατὴρ του συνήθροισεν τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κόρινθον, ἔποι. ἐκλεχθεὶς καὶ αὐτὸς ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Περσίας ἠτοιμάσθη ἀμέσως νὰ εἰσβάλῃ εἰς αὐτήν.

 ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.
Περὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τῆς Περσίας.

Τὸ βασίλειον τῆς Περσίας ἐκυβερνᾶτο τότε ὑπὸ Δαρείου τοῦ Κοδομανοῦ, ἀνδρείου, φρονίμου καὶ ἐμπειροπολέμου ἡγεμόνος. Κατὰ τούτου ὁ Ἀλεξάνδρος ἐξεστρά-

τεύσε μετὰ 30,000 πεζῶν καὶ 5,000 ἰππέων, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Παρμενίωνα καὶ ἄλλους παλαιούς στρατηγούς τοῦ πατρός του, τὸ 334 π. Χ.

Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Πέρσαι συνήθροισαν κατ' αὐτοῦ παρὰ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν 100,000 πεζῶν καὶ 10,000 ἰππέων.

Οἱ Ἕλληνες διέβησάν τὸν ποταμὸν εἰς μάχην παρατεταγμένοι, πεζοὶ τε καὶ ἰππεῖς, ἡγουμένου τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφορμήσαντες κατὰ τῶν ἐκπεπληγμένων Περσῶν ἐφόνευταν ἐξ αὐτῶν περὶ τὰς 20,000, καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸ ἐπίλοιπον αὐτῶν στράτευμα.

Οἱ Ἕλληνες ἐκινουῦντο κατὰ τῶν Περσῶν ὑπὸ παλαιοῦ μίσους, ἦσαν δὲ καλλίτερα γυμνασμένοι εἰς τὰ ὅπλα καὶ μᾶλλον συνειθισμένοι εἰς τοὺς κόπους.

Ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Γρανικῷ νίκην ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια τὸν στόλον, ἀφήνων εἰς τὸ στράτευμά του τὴν ἐκλογὴν ἑνὸς τῶν δύο, ἢ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἀσίαν ἢ νὰ χαθῇ. Ἄνευ δὲ πολλῆς ἀντιστάσεως ἐπρωχώρει κυριεύων τὴν μίαν πόλιν μετὰ τὴν ἄλλην, ἕως οὗ ἀπήντησε τοὺς Πέρσας ἐστρατοπεδευμένους πλησίον τῆς Ἴσσοῦ.

Τὸ Περσικὸν τοῦτο στράτευμα συνίστατο ἐκ 400,000 ἀνδρῶν, διοικουμένων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δαρείου, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὰ πλούτη καὶ τὰς πολυτελείας τῆς αὐλῆς του, καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν οἰκογένειάν του.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκλέξας θέσιν τινὰ ὅπου, ὀλίγοι μόνον Πέρσαι ἠδύναντο κατ' αὐτοῦ νὰ πολεμήσωσιν, ἐνίκησεν αὐτοὺς τελείαν νίκην, τὸ 333 π. Χ., καθ' ἣν περὶ τὰς 110,000 Πέρσαι ἐφονεύθησαν, ἐν ᾧ ἐκ τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ ὀλίγοι. Μεταξὺ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἦσαν ἡ μήτηρ, ἡ γυνή, αἱ θυγατέρες καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Δαρείου.

Δειχθείς δὲ μετριόφρων ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν εὐτυχίαν του, ἐκυρίευσεν ἡσύχως τὰς προσκειμένας ἐπαρχίας, καὶ μετεχειρίσθη καλῶς τοὺς διοικητὰς αὐτῶν, οἵτινες ἀμέσως ὑπετάχθησαν εἰς αὐτόν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔδειξε μεγάλην γενναιοφροσύνην καὶ ἀρετὴν πρὸς τὴν γυναῖκα πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαρείου, καὶ προσεπάθησε νὰ ἀνακουφίσῃ τὰς δυστυχίας των διὰ τῆς μεγαλειτέρας φιλανθρωπίας.

Ὁ Δαρείος μαθὼν τὸν τρόπον τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴν οἰκογένειάν του, ἔστειλε πρέσβεις πρὸς αὐτόν, προβάλλων νὰ τὴν ἐξαγοράσῃ, καὶ νὰ κάμῃ συνθήκας εἰρήνης καὶ φιλίας μετ' αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτον δ' αὐτὸς ἀπήντησεν ὅτι εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀδίκους ἐπιθέσεις τῶν Περσῶν μοναρχῶν, καὶ ὅτι, ἂν ὁ Δαρείος ἤρχετο νὰ ζητήσῃ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ἤθελε τὰς δώσει εὐχαρίστως· ἀλλ' ἂν εἶχε σκοπὸν νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς βασιλείας, ἤθελε τὸν εὖρη πρὸς τοῦτο πρόθυμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῆς κυριεύσεως τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Ὅλαι αἱ πόλεις τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης ὑπετάχθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἅμα ἐπλησίασεν εἰς αὐτὰς, ἐκτὸς τῆς Τύρου, ἣτις τοῦ ἐκλείσει τὰς θύρας.

Ἡ πόλις αὕτη κειμένη ἐπὶ μικρᾶς νήσου ἦτο δυνατὴ κατασταθεῖσα τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, καὶ ὁ πλουσιώτατος τόπος τῆς Ἀνατολῆς.

Ὁ Ἀλέξανδρος πολιορκήσας τὴν Τύρον ἐκυρίευσεν αὐτὴν μετὰ ἑπτὰ μῆνας, γεμίσας διὰ χύματος τὸν

πορθμὸν τῆς θαλάσσης, ὅστις τὴν ἐχώριζεν ἐκ τῆς ξηρᾶς. Ἐφρονεύθησαν δὲ κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐκ τῶν κατοίκων τῆς ὑπὲρ τοὺς ὀκτακισχιλίους, καὶ ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους ἠχμαλωτίσθησαν.

Ἐκ τῆς Τύρου διευθύνθη ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου ὁ μέγας ἀρχιερεὺς τὸν ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλης πομπῆς. Ἐπειδὴ δ' ἐδείχθησαν εἰς αὐτὸν αἱ προφητεῖαι τοῦ Δανιὴλ προδηλοῦσαι τὴν εὐτυχίαν του, ἔδωκε μεγάλα προνόμια εἰς τοὺς Ἰουδαίους.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσε τὴν Γάζαν, πόλιν τῆς Συρίας, ἐπορεύθη εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ὑποτάξας αὐτὴν ἔκτισεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἐκ δὲ τῆς Αἴγυπτου ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Λιβύην, ἵνα ἴδῃ τὸν ναὸν τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ὅπου οἱ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ τὸν ὠνόμασαν υἱὸν τοῦ Διός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Περσίας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Δαρείου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπληστος ὦν δόξης, ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐκίνησε πρὸς ζήτησιν τοῦ Δαρείου, καὶ διαβάς τοὺς μεγάλους ποταμοὺς Εὐφράτην καὶ Τίγριν, ἀπήντησεν αὐτὸν πλησίον τῶν Ἀρβήλων.

Ὁ Δαρεῖος τότε ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν εἰρήνην, ὑποσχόμενος νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ἡμισυ τοῦ βασιλείου, τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον καὶ 10,000 ταλάντων. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέρριψεν ὑπερηφάνως τὰς προτάσεις τοῦ Δαρείου, μνηύσας εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ κόσμος δὲν ὑποφέρει δύο βασιλεῖς, καθὼς οὔτε δύο ἡλίους.

Μετὰ αἱματώδη δ' ἀγῶνα ὁ Ἀλέξανδρος ἐνίκησε

κατὰ κράτος τοὺς Πέρσας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐφρονεύθησαν ἕως 90 χιλιάδες.

Ὁ Δαρεῖος φεύγων ἐφρονεύθη μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Βῆσσου, ἐνὸς τῶν διοικητῶν του, καὶ τὸ Περσικὸν βασιλεῖον ὑπετάχθη εἰς τὸν νικητὴν, τὸ 330 π. Χ.

—◆—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

*Περὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἰνδικῆς, τῆς ἐπιστροφῆς
καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου.*

Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἤδη ἀποφασίσῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰνδικῆς, καὶ νικήσας στράτευμα Σκυθῶν ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ ἰσχυροῦ βασιλέως Πύρου, τὸν ὁποῖον νικήσας, ἐπροχώρησε πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ἕως εἰς τὸν Ὑφρασιν ποταμὸν, ὑποτάσσων τὰ μεταξὺ ἔθνη· ἐπειδὴ δὲ ἤθελε νὰ προχωρήσῃ ἕως εἰς τὸν Γάγγην καὶ τὰ στρατεύματά του εἶχον ἀποκάμῃ ἐκ τῶν κόπων, δὲν ἔσπερον νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν.

Ἀναγκασθεὶς διὰ τοῦτο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Βαβυλῶνα, διήρесе τὸ στράτευμά του εἰς δύο μέρη, καὶ τὸ μὲν ἔστειλεν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Νεάρχου διὰ θαλάσσης εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, ἐξ οὗ ἔφθασεν εἰς Βαβυλῶνα, τὸ δὲ ὠδήγησεν ὁ ἴδιος διὰ ξηρᾶς, ὅπου ἀπῆντησε μεγίστας δυσκολίας.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Περσίας ὁ Ἀλέξανδρος μεθυσθεὶς ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, ἐδόθη εἰς τὴν πολυποσίαν καὶ ἀσωτίαν, μιμούμενος καθ' ὅλα τοὺς Πέρσας βασιλεῖς, καὶ προστάζων νὰ λατρεύωσιν αὐτὸν ὡς θεόν.

Ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ μεγαλείτερος ἀνὴρ τοῦ κόσμου, ἦτο ὠραῖος, ὀρθοτήριος, πρόβλεπτικός, ἀνδρεῖος, μεγάλο-

ψυχος και πολὺ φιλόδοξος. Ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἀφέθη εἰς τὰ βίαια πάθη του, και ἀσθενήσας ὑπὸ φεβεροῦ πυρετοῦ, ἔγεινε θῦμα τῆς πολυποσίας, τὸ 33 ἔτος τῆς ἡλικίας του (323 π. X.).

BIBLION E.

Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἕως οὗ ἡ Ἑλλὰς ἔγεινε ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ (323—146 π. X.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀποθνήσκων οὐδένα διώρισε διάδοχόν του, ἀλλὰ τὸ δακτυλίδιον του μόνον ἔδωκεν εἰς τὸν Περδίκκαν, ἓνα τῶν στρατηγῶν του. Ἐρωτηθεὶς δὲ εἰς ποῖον ἀφήνει τὴν βασιλείαν, εἶπεν εἰς τὸν ἄριστον.

Οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου συναχθέντες μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ διώρισαν Ἀρριδαῖον, τὸν ἑτερομήτριον ἀδελφόν του, και τὸν ἐκ τῆς Ῥωζάνης νήπιον υἱὸν αὐτοῦ, διαδόχους, τὸν δὲ Περδίκκαν βασιλικὸν ἐπίτροπον.

Ἡ μοναρχία διηρέθη εἰς τριάκοντα ἐπαρχίας, αἵτινες ἐμοιράσθησαν εἰς τοὺς διαφόρους στρατηγοὺς. Ἀλλ' οἱ διοικηταὶ ὀλίγον ὕστερον αὐτόνομοι βασιλεῖς κηρυχθέντες, ἐδόθησαν εἰς θηριώδεις πρὸς ἀλλήλους πολέμους.

Μετὰ πολλὰς και διαφόρους ἀλληλομαχίας και μετὰ τὴν περὶ Ἰφὸν τῆς Φρυγίας μάχην, τὸ 301 π. X. ἡ μοναρχία τοῦ Ἀλεξάνδρου διηρέθη εἰς τέσσαρα μεγάλα βασίλεια, τὸ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Συρίας, τῆς Θράκης και τῆς Μακεδονίας. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ Λάγου και οἱ ἀπόγονοι και διάδοχοι αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὁ Σέλευκος και οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ

Σελευκίδαι, εἰς τὸ τρίτον τὸ τῆς Θράκης ὁ Λυσίμαχος, καὶ εἰς τὸ τέταρτον τὸ τῆς Μακεδονίας, τὸ πρῶτον ὁ Κάσσανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, εἶτα μετὰ πολλὰς περιπετείας κατήντησεν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀντιγόνου, ἕως οὗ ὑπέκυψεν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι γενομένων μεταβολῶν.

Καθ' ὃν καιρὸν συνέβαινον ταῦτα ἐν Ἀσίᾳ, ἐν Ἑλλάδι ἐγένοντο μεγάλαι μεταβολαί. Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἄλλοι Ἑλληνικοὶ λαοὶ εἶχον ἐπαναστατήσῃ, ἀλλ' ὑπετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπροξένησε μεγάλην χαρὰν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἀμέσως προσεκάλεσαν εἰς γενικὴν συμμαχίαν τὰς ἄλλας πολιτείας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἀνάκτησιν τῆς κοινῆς ἐλευθερίας.

Διὰ τῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς πειθοῦς τοῦ Δημοσθένους πολλοὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἠνείθησαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ μετ' ἡλίγον νικήσαντες τὸν Ἀντίπατρον ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ κλεισθῇ εἰς τὴν Λαμίαν. Ὡσαύτως ἐνίκησαν καὶ ἐφόνευσαν τὸν Λεοννάτον, ἐξ Ἀσίας ἐρχόμενον μετὰ δυνάμεως εἰς βοήθειαν τοῦ Ἀντιπάτρου.

Ὁ Ἀντίπατρος εὐρῶν εὐκαιρίαν νὰ ἐξέλθῃ τῆς Λαμίας, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ στρατεύματος τοῦ Λεοννάτου, εἶτι δὲ καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος τοῦ Κρατεροῦ, ὁμοίως ἐξ Ἀσίας ἐλθόντος, ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς Ἑλληνας ἐν Κρανῶνι τῆς Θεσσαλίας, τὸ 322 π. Χ. καὶ οὗτος εἶνε ὁ καλούμενος Λαμιακὸς Πόλεμος.

Ὁ Ἀντίπατρος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκυρίευσεν

ας σημαντικωτέρας πόλεις αὐτῆς καὶ διέταξεν αὐτάς κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν καὶ μάλιστα τὰς Ἀθήνας. Ἐπειδὴ δ' ἐζήτει νὰ παραδοθῶσιν εἰς αὐτὸν οἱ πρωταίτιοι τοῦ πολέμου, ὁ Δημοσθένης διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν εἰς τὴν Αἰγίναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν νῆσον Καλαυρίαν, τὸν νῦν Πόρογ, ὅπου πικρὰ φάρμακον ἀπέθανε, τὸ 322 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Φωκίωτος καὶ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως.

Καθ' ὅλας αὐτάς τὰς ἐρίδας τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ Ἑλλὰς ἤλασσε συνεχῶς κυρίου, καὶ ὁ λαὸς ἠνύοιε ἢ κατεδίκαζε τοὺς ἐπισημοτέρους πολίτας, κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῶν νικητῶν του.

Ὁ Ἀντίπατρος ἀποθανὼν ἄφησε διάδοχον ὄχι τὸν υἱὸν του Κάσσανδρον ἀλλὰ τὸν Πολυσπέρχοντα, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν αὐτονομίαν.

Ὁ λαὸς ἀναλαβὼν τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, ἐθανάτωσε τὸν Φωκίωνα, τὸ 317 π. Χ. γέροντα ὀγδοηκοντούτην καὶ ἐνάρετον πολίτην, ὅστις πολλάκις εἶχε στρατηγήσῃ εὐτυχῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Ὁ Κάσσανδρος μετ' ἄλλων στρατηγῶν ἐνωθεὶς κατεπολέμησε τὸν Πολυσπέρχοντα, κατέλαβε τὴν Μακεδονίαν μετὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ ὁ μὲν Πολυσπέρχων γίνεται ἀφαντος, τὸ δὲ γένος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξολοθρεύεται.

Εἰς τὰς Ἀθήνας δ' ἐλθὼν ὁ Κάσσανδρος διώρισεν αὐτῶν κυβερνήτην Δημήτριον τὸν Φαληρέα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου αἱ Ἀθῆναι ἐκυβερνήθησαν λαμπρῶς ἐπὶ δέκα ὅλα

ἔτη (317—307 π. Χ.), καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν πολλοὺς ἀνδριάντας.

Ὅτε δὲ ὁ Δημήτριος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιγόνου, ἐκυρίευσεν τὰς Ἀθήνας, 307 π. Χ. ὁ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, διὰ τὴν ἀποφύγην τὸν θάνατον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν κατεδίκασαν ὁ ἄστατος ὄχλος τῶν Ἀθηναίων, ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου καὶ ἀπέθανεν.

Ἡ Μακεδονία, ἔπεσεν ἔπειτα εἰς τὰς χεῖρας πολλῶν ἀρχόντων, ἕως οὗ κατήντησεν εἰς Ἀντίγονον τὸν Γονατᾶν, υἱὸν Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ.

ΚΤΦΛΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῆς ὑπὸ τὸν Βρέννον εἰσβολῆς τῶν Γαλατῶν, περὶ Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ καὶ περὶ Πύρρου.

Ὁ υἱὸς Πτολεμαίου τοῦ Λάγου ἐκ τῆς πρώτης γυναῖκος καὶ ὁμομήτριος ἀδελφὸς Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἐπεκαλεῖτο Κεραυνός.

Οὗτος μετὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ 285 π. Χ. ἐκθρόνισιν τοῦ Φιλαδέλφου, κατέφυγε πρὸς τὸν Λυσιμάχον. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον μάχῃ τὸ 281 π. Χ. νικήσας ἐφόνησε τὸν Σέλευκον καὶ ἔγινε κύριος τῆς Μακεδονίας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς Γαλατίας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ βασιλέως των Βρέννου εἰσέβαλον εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ ἀφ' οὗ ἐνίκησαν καὶ ἐθανάτωσαν Πτολεμαῖόν τὸν Κεραυνόν, ἑννέα μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σελεύκου ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Διασπαρέντες δ' ἐν αὐτῇ πρὸς λαφυραγωγίαν, ἐκτυπήθησαν ἐξάίφνης ὑπὸ στρατεύματος συναχθέντος ὑπὸ

τοῦ Σωσθένους, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατεσφάγησαν. Νικήσαντες δ' εἶτα οἱ βάρβαροι τὸν Σωσθένη εἰς δευτέραν μάχην, ἐκίνησαν διὰ νὰ λαφυραγωγήσωσι τὸν ἐν Δελφοῖς πλούσιον ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Καθ' ὁδὸν ἔμως λέγεται ὅτι ὁ Βρέννος ἐχάθη μετὰ μεγάλου μέρους τοῦ στρατεύματός του ἐκ συμβάντος χειμῶνος καὶ σεισμοῦ, καὶ ὅτι οἱ διασωθέντες στρατιωταὶ του κατεσφάγησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων, τὸ 278 π. Χ.

Ὁ Πύρρος ἦτο βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου, πρὸς καιρὸν δὲ καὶ τῆς Μακεδονίας, ἐκδιώξας Δημήτριον τὸν Πολιορκητήν, τὸ 287 π. Χ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μετὰ μῆνας ἑπτὰ ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, τὸ 286 π. Χ. Ἦτο δ' ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων στρατιγῶν τοῦ καιροῦ του, φημιζόμενος διὰ τὰ γενναῖα φρονήματα, τὴν στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν προσωπικὴν του ἀνδρείαν.

Οὐχ ἦττον καὶ τὸ ἀνήσυχον, τὸ ἀεικίνητον καὶ τὸ ἀειπλανές ἦσαν χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀνδρός, διότι διὰ τῆς αὐτῆς ἀδιαφορίας ἐκέρδιζε καὶ ἀπέβαλε τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα βασιλείου.

Ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Σικελίαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Λακωνικὴν.

Κλεώνυμος ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ὀργισθεὶς διὰ τὴν διαγωγὴν τινῶν πολιτῶν παρεκάλεσε τὸν Πύρρον νὰ στείλῃ στράτευμα κατὰ τῆς πατρίδος του Σπάρτης. Ὁ δὲ Πύρρος δεχθεὶς τὴν πρόσκλησιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν μετὰ 25,000 ἀνδρῶν, καὶ λεηλατήσας αὐτὴν ἐπροχώρησεν ἕως εἰς αὐτὰς τὰς πύλας τῆς Σπάρτης.

Οἱ Σπαρτιαταὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν καὶ τέκνων ἀντεστάθησαν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ ἔδειξαν τόσον ἀτρόμητον θάρρος, ὥστε ὁ Πύρρος ἤ-

ναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ μετὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ. Ἐκεῖθεν ἀπελθὼν ὁ Πύρρος ἐφρονεῦθη μετ' ὀλίγον εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἄργους, πρῶτον μὲν μὲ δόρυ κτυπηθεὶς ὑπὸ Ἀργείου, εἶτα δὲ διὰ κεραμίδος ριφθείσης ἐκ στέγης οἰκίας ὑπὸ γυναικὸς ἰδούσης κινδυνεύοντα τὸν υἱὸν τῆς, ὅστις εἶχε πληγώσῃ τὸν Πύρρον, τὸ 272 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τῆς Ἀχαικῆς Συμμαχίας.

Ἐν ᾧ αἱ Ἀθηναὶ καὶ ἡ Σπάρτη εἶχον καταντήσῃ ἃ σήμαντοι, τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας ἀνεξωγογήθη πάλιν εἰς δώδεκα μικρὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου, συνενωθείσας εἰς συμμαχίαν, ἣτις ὠνομάσθη Ἀχαικὴ Συμμαχία ἢ Συμπολιτεία.

Ἡ Ἀχαικὴ Συμμαχία ἔγεινε τὸ πρῶτον ἰσχυρὰ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἄρατου, ὅστις ἐδίωξε τοὺς Μακεδόνας ἐκ Σικυῶνος, Κορίνθου καὶ ἄλλων πόλεων, αἵτινες ἀμέσως ἠνώθησαν μετ' αὐτῆς.

Οἱ Αἰτωλοὶ καὶ οἱ Σπαρτιαταὶ ὑπὸ τὸν Κλεομένην ἐπολέμουν τὸν Ἄρατον, καὶ τὸν ἐνίκησαν εἰς δύο κρίσιμους μάχας. Ὁ δὲ Ἄρατος ἔθεσε τότε τὴν Ἀχαικὴν Συμμαχίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀντιγόνου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ὁποίου ἐνίκησε τὸν Κλεομένην ἐν Σελλασίᾳ τῆς Λακωνικῆς, καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ φύγῃ εἰς Αἴγυπτον, τὸ 222 π. Χ.

Ὁ Ἀντίγονος οὗτος, ὁ καὶ Δώσων καλούμενος, ἦτο ἀνεψιὸς Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, ἐπιτροπέυσας Φίλιπποι τὸν ἔτι ἀνήλικον υἱὸν τοῦ Δημητρίου καὶ ἔγγονον Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ.

Ὁ Κλεομένης ἐπὶ τῆς βασιλείας του ηὔτύχησε νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ἀρχαίους νόμους καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Λυκούργου, ἀν καὶ οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον θανατώσῃ τὸν βασιλέα Ἄγιν διότι ἀπεπειράθη τὸ τοιοῦτον. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἡ Σπάρτη ὑπετάγη εἰς τὸν Ἀντίγονον, ἔπεσεν εἰς τὸν βυθὸν τῆς λήθης, καὶ τέλος κατήντησεν εἰς τὴν ἐξουσίαν στρατιωτικῶν τινῶν τυράννων, οἵτινες ἐφιλονέκουν πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ θρόνου.

Ἡ Συμμαχία τῶν Ἀχαιῶν διετέλει εὐτυχοῦσα ὑπὸ τὴν φρόνιμον διοίκησιν τοῦ Ἀράτου, ἕως οὗ νικηθεῖσα ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν, ἀγρίου λαοῦ, ὅστις ἤρχισεν ἤδη νὰ ὑπερβαίνει τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν ἀνδρείαν, ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν Φιλίππου τοῦ νέου βασιλέως τῶν Μακεδόνων. Ἦτο δὲ οὗτος Φίλιππος ὁ Ε'. ὁ προτελευταῖος βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων.

Ὁ Φίλιππος ηὔτυχει πανταχοῦ, φέρων δὲ τὸν πόλεμον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Αἰτωλίαν, ἐκυρίευσεν πολλὰς πόλεις, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ πλουσίων λαφύρων. Οὗτος καλεῖται Συμμαχικὸς Πόλεμος, εἰς τὸν ὅποιον ἔλαβον μέρος οἱ Ἀχαιοί, οἱ Μεσσήνιοι, καὶ οἱ Μακεδόνες κατὰ τῶν Αἰτωλῶν, κατερημώσας τὴν Ἑλλάδα καὶ μάλιστα τὴν Πελοπόννησον, τὸ 220—216 π. Χ.

Ὁ Φίλιππος ὠδηγεῖτο τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τοῦ Ἀράτου, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν κακῶν συμβουλῶν τῶν κολάκων του, ἐφαρμάκυσεν αὐτόν, τὸ 313 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ Φιλοπολιμενος τοῦ ἐσχάτου τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀράτου ἡ Ἀχαικὴ Συμμαχία

ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ Φιλοποίμενος, ὅστις ἐκαλεῖτο ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων· διότι μετ' αὐτὸν ἡ Ἑλλάς δὲν ἐγέννησεν ἄλλον στρατηγὸν ἄξιον τῆς προτέρας αὐτῆς δόξης.

Ὁ Φιλοποίμην ἦτο ἀνὴρ θαυμαστὸς διὰ τὴν ἀρετὴν, τὴν ἰκανότητα, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ βίου του. Ἀποδειχθεὶς δὲ στρατηγὸς τῶν Ἀχαικῶν δυνάμεων εἰσήγαγε τὴν μεγαλειτέραν πειθαρχίαν εἰς αὐτάς, διὰ τὴν ὁποίαν γρήγορα καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἐθαυμάσθησαν.

Ὁ πρῶτος θρίαμβος τοῦ Φιλοποίμενος ἦτο κατὰ τοῦ Μαχανίδου τυράννου τῆς Σπάρτης, ὅστις διενόηθη νὰ ὑποτάξῃ τὴν Πελοπόννησον, ἀλλ' ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ νικηφόρου ἥρωος, πιθανῶς τὸ 209 π. Χ. ἔπειτα δ' ἐνίκησε καὶ τὸν διάδοχον τοῦ Μαχανίδου εἰς τὴν τυραννίδα τῆς Σπάρτης Νάβιν, τὸ 199 π. Χ. Ἐν τέλει δὲ κυριεύσας ἔπειτα τὴν Σπάρτην ἐκρήμισε τὰ τεῖχη της, τὸ 188 π. Χ. ἐπανάφερε τοὺς φυγάδας, καὶ ἄλλα ἐκαινοτόμησεν ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν Ῥωμαίων, εἰς τοὺς ὁποίους ὡς εἰς δικαστὰς ἐγένετο κατηγορία καὶ ἀπολογία διὰ πρέσβειων.

Προσπαθῶν δὲ νὰ ὑποτάξῃ ἐξ ἐφόδου τὴν Μεσσήνην, ἣτις εἶχεν ἀποστατήσῃ ἐκ τῆς Συμμαχίας, ἐβδόμη-κοντούτης ἤδη ὧν ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου. Ἀπομειμονωμένος δ' εὐρεθεὶς συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ ριφθεὶς ἐν ὑπογείῳ καὶ σκοτεινῷ δεσμοτηρίῳ ἐθανατώθη ὑπὸ Δεινοκράτους τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν ἀποστασίαν τῆς Μεσσήνης, τὸ 183 π. Χ.

Ὅτε τοῦ ἔφεραν τὸ φαρμάκιον εἰς τὴν φυλακὴν, ἀταράχως ἠρώτησεν ἂν τὸ στράτευμά του ἐσώζετο. Λαβὼν δὲ καταφατικὴν ἀπόκρισιν περὶ τούτου· Λοιπὸν, εἶπεν,

ἀποθνήσκω εὐχαριστημένος, καὶ πιών τὸ φαρμάκι ἀπέθανε μετ' ὀλίγας στιγμᾶς.

Οἱ Ἀχαιοὶ πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, στρατηγοῦντος Λυκόρτα τοῦ πατρὸς τοῦ Πολυβίου, ἔκαμαν τρομερὰς λεηλασίας εἰς τὴν Μεσσηνίαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐβίασαν τοὺς Μεσσηνίους νὰ δεχθῶσι τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ νὰ παραδώσωσι τοὺς αἰτίους τοῦ θανάτου του, τοὺς δ-ποίους ἐλιθοβόλησαν ἀμέσως περὶ τὸν τάφον τοῦ Φιλοποί-μενος, ὄντινα μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐνδοξῶς ἐνεταφίασαν.

—o—o—o—
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΑΘΜΟΝ.

Περὶ τοῦ πρώτου Μακεδονικοῦ Πολέμου.

Πρῶτος Μακεδονικὸς πόλεμος ὀνομάζεται ὁ ἐπὶ Φιλίπ-που κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμος τῶν Μακεδόνων.

Ὁ προμνημονευθεὶς Φίλιππος ὁ Ε' ὁ προτελευταῖος βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ἀναβὰς τὸν θρόνον τῆς Μακε-νίας, τὸ 220 π. Χ. εὔρε παρά τοῖς Ἑλλησι πολλοὺς μα-κεδονίζοντας, χάριν τοῦ ἐπιτροπεύσαντος αὐτὸν Ἀντι-γόνου τοῦ Δάσωνος. Ἀλλὰ συγχρόνως ἤρχισαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι νὰ ἀναμιγνύονται εἰς τὰ ἐλληνικὰ πράγματα, καὶ ἔπρεπε τάχιον ἢ βράδιον νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς αὐτούς.

Ὁ Φίλιππος ἐβοήθησε τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὸν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν προμνημονευθέντα Συμμαχικὸν πόλεμον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἐβοήθουν ἐν αὐτῷ τοὺς Αἰτωλοὺς, ἠναγκάσθησαν τότε ὑπὸ τῶν περιστάσεων νὰ συνο-μολογήσωσι συνθήκην ἀρκετὰ ὠφέλιμον πρὸς αὐτόν.

Ἐπειδὴ ὁ Φίλιππος ἠνώχλει καὶ ἄλλας πόλεις συμ-μάχους τῶν Ῥωμαίων, μάλιστα δ' ἔκαμαν πολλὰς λεη-

λασίας εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ Ἀθηναῖοι παρεπονέθησαν κατ' αὐτοῦ εἰς τὴν σύγκλητον τῆς Ῥώμης.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἀφορμὴν πρὸς πόλεμον ζητοῦντες, ἐπεμψαν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, διατάττοντες νὰ μὴ ἐνοχλῆ τοὺς συμμάχους των. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπήκουσεν, ἔστειλαν στρατεύματα κατὰ τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Κοϊντίον Φλαμινῖον, ὅστις εἰς τὰς Κυνὸς Κεφαλὰς τῆς Θεσσαλίας ἐνίκησε κατὰ κράτος καὶ κατέσφραξε τὸν Φίλιππον, τὸ 197 π. Χ.

Μετὰ ταῦτα ἔγεινεν εἰρήνη ἐπὶ βαρυτάταις συνθήκαις, τὰς ὁποίας ὅμως ἠναγκάσθη ὁ Φίλιππος νὰ δεχθῆ· νὰ παραχωρήσῃ δηλ. πᾶν ὅ,τι κατεῖχεν ἐκτὸς τῆς Μακεδονίας, νὰ παραδώσῃ τὰς καταφράκτους ναῦς, πλὴν πέντε, νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν, κρατῶν μόνον πεντακισχιλίους ἄνδρας, καὶ νὰ πληρώσῃ ὡς ἔξοδα τοῦ πολέμου χίλια τάλαντα.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ἔλθων ὁ Φλαμινῖος εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἐκήρυξεν εἰς τοὺς ἐκεῖ συνηγμένους Ἕλληνας ὅτι ἡ Ῥώμη ἄφηνεν ἐλευθέρας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, τὸ 196 π. Χ. Οἱ Ἕλληνες ἀπιστοῦντες εἰς τὴν ἀγγελίαν, διέταξαν τὸν κήρυκα νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κήρυγμα. Ἡ χαρὰ τότε καὶ ἡ πρὸς τὴν Ῥώμην εὐγνωμοσύνη των ἦτο ἀπερίγραπτος· διότι ἀπέδιδον εἰς γενναιότητα ὅ,τι ἦτο μόνον πολιτικὴ τῶν περιστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ.

Περὶ τοῦ Αἰτωλικοῦ Πολέμου καὶ περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσβολῆς τοῦ Ἀρτιγόστρου.

Αἰτωλικὸς πόλεμος λέγεται ὁ πόλεμος, τὸν ὁποῖον ἐπολέμησαν οἱ Αἰτωλοὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετὰ τὸν πρῶτον Μακεδονικὸν πόλεμον.

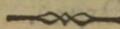
Οἱ Αἰτωλοὶ μεγαλοφρονοῦντες ἰδιοποιοῦντο τὴν κατὰ τοῦ Φιλίππου νίκην, καὶ πολλὰς ἀπαιτήσεις ἔχοντες παρὰ τῶν Ῥωμαίων πολὺ τοὺς ἠνώγλουν· οἱ Ῥωμαῖοι ὅμως τοὺς περιεφρόνουν, καὶ ὡς ἐκ τούτου προήλθε πρῶτον μὲν ψυχρότης, εἶτα δὲ καὶ πόλεμος.

Οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Φιλίππου, ἀπέθεσαν τὸ προσωπεῖον τῆς μετριεφροσύνης, καὶ ἔλαβον τσαυτὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας ὡς ἂν ἦσαν κατακτήσεις αὐτῶν. Ταῦτα βλέποντες οἱ Αἰτωλοὶ, διὰ νὰ ματαιώσωσι τοὺς σκοποὺς τῶν Ῥωμαίων, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὸν Ἀντίοχον, τὸν βασιλέα τῆς Συρίας, καὶ προσεκάλουν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ μετὰ στρατευμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑποσχόμενοι εἰς αὐτὸν μεγάλην βοήθειαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων.

Ὁ Ἀντίοχος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀναξίως διευθύνας τὰ πράγματα, ἐνίκηθη παρὰ τὰς Θερμοπύλας ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου ὑπάτου Ἀχιλίου Μανίου Γλαβρίωνος, καὶ ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, τὸ 190 π. Χ.

Μετὰ ταῦτα ὑπεχρεώθη διὰ συνθήκης νὰ παραχωρήσῃ πολλὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας του, καὶ νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, κατὰ διαφόρους δόσεις δεκαπεντακισχίλια τάλαντα.

Καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ συνομολογήσωσιν εἰρήνην μετὰ τῶν Ῥωμαίων δύο ἔτη μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Ἀντιόχου. Κατὰ ταύτην ὑπεχρεώθησαν νὰ παραχωρήσωσιν ὅσας πόλεις ἐκυρίευσαν ἐν τῷ πολέμῳ, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο ἡ Ἀμβρακία καὶ ἡ νῆσος Κεφαλληνία, νὰ πληρώσωσι 200 τάλαντα ὡς ἔξοδα τοῦ πολέμου, νὰ ἔχωσι τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους μὲ τοὺς Ῥωμαίους, καὶ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ἡμέρους τεσσαράκοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Δευτέρου Μακεδονικοῦ Πολέμου.

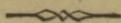
Ὁ τελευταῖος πόλεμος, τὸν ὁποῖον οἱ Μακεδόνες ἐπὶ Περσέως υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Φιλίππου ἐπολέμησαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καλεῖται δεῦτερος Μακεδονικὸς πόλεμος.

Ὁ Φίλιππος ἠναγκάσθη νὰ φυλάξῃ τὴν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους εἰρήνην, βοηθήσας αὐτοὺς ἔτι κατὰ τοῦ Ἀντιόχου· ἄσπονδον ὅμως μῖσος κατὰ τῶν Ῥωμαίων τρέφων ἤτοιμάζετο εἰς πόλεμον. Ἀλλὰ πρὶν ὠριμάσῃ τὰ πολεμικὰ του σχέδια, ἐτελεύτησε, τὸ 180 π. Χ. ἀφήσας διάδοχόν του Περσέα τὸν υἱόν του, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.

Ἡ Μακεδονία εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ ἀναλαμβάνῃ ἐκ τῶν προτέρων καταστροφῶν καὶ ἐρημώσεων διὰ τῶν φροντίδων τοῦ Φιλίππου. Ἀλλ' ὁ Περσεὺς ἦτο μικρόψυχος, δειλός, φιλάργυρος, σμικρολόγος, καὶ ἀνάξιος διάδοχος τοῦ πατρὸς του Φιλίππου, πολλὰ λέγων καὶ οὐδὲν πράττων, καὶ ἐπὶ τῆς ἐλαχίστης ἐπιτυχίας παραβαίνων τὰς ὑποσχέσεις του πρὸς πάντας, τοὺς ὁποῖους ἐπέχειοι νὰ κάμνῃ συμμάχους.

Πολεμήσας κατὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ νικηθεὶς ἐν τῇ κατὰ τὴν Πύδναν μάχῃ ὑπὸ τοῦ Παύλου Αἰμιλίου, ἠγματοπίσθη ἐν Σαμοθρακῇ, τὸ 168 π. Χ. καὶ φερθεὶς εἰς Ῥώμην ἐκόσμησε μετὰ τῶν υἱῶν του τὸν θρίαμβον τοῦ Αἰμιλίου.

Μετὰ τὴν ἤτταν ταύτην ἡ Μακεδονία ἔπαυσε νὰ ᾔηνε πλέον αὐτόνομος ἐπικράτεια, διαιρεθεῖσα εἰς τέσσαρα μέρη ἄσχετα πρὸς ἄλληλα, ἕως οὗ μετέπειτα κατέστη ἐπαρχία Ῥωμαϊκῇ, τὸ 148 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Ἀχαικοῦ πολέμου, μετὰ τὸν ὁποῖον ἡ
Ἑλλάς ἐγειρεν ἐπαρχία Ῥωμαϊκή.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ Σύγκλητος, ζηλοτυποῦσα τὴν δύναμιν καὶ τὴν υπόληψιν τῆς Ἀχαικῆς Συμπολιτείας, ἐπεχείρησε νὰ ἐξασθενήσῃ αὐτήν, ὑποθάλπουσα διχονοίας μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, ἐνισχύουσα προδότας καὶ διαφθείρουσα τὰς σημαντικωτέρας πόλεις.

Μετὰ τὸν πόλεμον τῶν Ῥωμαίων κατὰ τοῦ Περσέως, χίλιοι τῶν ἐπισημοτέρων Ἀχαιῶν, καὶ αὐτὸς ὁ μετὰ ταῦτα ἱστορικὸς Πολύβιος, κατηγορήθησαν ἐν Ῥώμῃ ὡς μακεδονίζοντες, καὶ μετεφέρθησαν εἰς αὐτήν, ἵνα ἀπολογηθῶσι.

Πάντες οὗτοι ἀντὶ νὰ δικασθῶσι διεσπάρησαν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ κατείχοντο ὡς ὄμηροι καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας μετὰ δεκαεπτὰ ἔτων ἐξορίαν ἐπετράπη ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Συγκλήτου εἰς τοὺς ἐπιζῶντας ἐξ αὐτῶν τριακοσίους νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς πατρίδας των, τὸ 151 π. Χ.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πνέοντες προεκάλεσαν ἀφρόνως ῥῆξιν πρὸς αὐτούς, οἵτινες ἀφορμὴν ζητοῦντες νὰ ὑποτάξωσι τὴν Ἑλλάδα, ἔστειλαν εἰς αὐτήν τὸν στρατηγὸν Μούμμιον μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ.

Οὗτος συγκροτήσας μάχην παρὰ τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου ἐνίκησε τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ ὑποτάξας τὴν Ἑλλάδα κατέστησεν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, ὀνομάσας Ἀχαιάν, τὸ 146 π. Χ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΟΥΛΕΙΑΝ

(146 π. Χ. — 1821 μ. Χ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους (146 π. Χ. — 395 μ. Χ.).

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐξέλιπε κατὰ μικρὸν ἡ εὐδαιμονία τῶν ἄλλοτε ἀκμαζουσῶν αὐτῆς πόλεων καὶ ἐσβέσθη πᾶν ζώπυρον φιλοπατρίας καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Διετήρησεν ὅμως αὐτὴ τὸν ἐθνισμόν της, μὴ συγχωνευθεῖτα μετὰ τῶν λαῶν, οἵτινες κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰσβαλόντες ἰπέταξαν αὐτήν.

Ἡ Ἑλλάς καὶ μάλιστα αἱ Ἀθῆναι, ἐξηκολούθουν ἐν τούτοις νὰ ᾔη ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔτι ἡ ἔδρα τῆς παιδείας καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἅπαντος τοῦ τότε πολιτισμένου κόσμου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς Ἀθήνας ἔστελλον τὰ τέκνα των πρὸς τελειότεραν αὐτῶν παιδείυσιν.

Ἐκτοτε καὶ ὡς λόγιοι μόνον ἐζητοῦντο οἱ Ἕλληνας ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἵνα ἀνατρέψωσι τὰ τέκνα των, ἢ ὡς καλλιτέχναι, ἵνα τοὺς κατασκευάζωσι ναοὺς ἢ ἄλλα καλλιτεχνήματα, ἢ ὡς ὑποκριταὶ διὰ τὰ θεάτρα οὐδέποτε ὅμως ὑπ' αὐτῶν κατ' ἀξίαν ἐτιμῶντο, ἀλλὰ το ἐναντίον ὡς δοῦλοι πάντοτε περιεφρονοῦντο.

Ἐξήκοντα περίπου ἔτη μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνας καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, παραπλανηθέντες ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου, βασιλέως τοῦ Πόντου, συνέμαχησαν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἔστειλαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν Σύλλαν μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ.

Οὗτος νικήσας εἰς τὴν Χαιρώνειαν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν Ὀρχομενὸν τῆς Βοιωτίας τὸν στρατηγὸν τοῦ Μιθριδάτου Ἀρχέλαον, καὶ τέλος τοὺς Ἀθηναίους εἰς τε τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, ἔθεσε τέρμα εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων, τὸ 85 π. Χ. Τοῦ λοιποῦ εἰς οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐπετρέπετο ὑπ' αὐτῶν νὰ ἔχῃ ἴδιον στρατόν.

Ἐν ᾧ δ' ἐν Ῥώμῃ, διαφθαρέντων τῶν πολιτῶν, καταπίπτει τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἀπόλυτον ἀρχὴν τοῦ ἀγανοῦς ἐκείνου κράτους ὁ Ὀκτάβιος, ὁ ἐπικαλούμενος Αὐγούστος, ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀποκινῆσκει ἐκουσίως ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἡμέτερος σωτὴρ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου καὶ ἡ θρησκεία ἡμῶν, οἵτινες εἰς αὐτὸν πιστεύομεν, ὀνομάζεται Χριστιανικὴ θρησκεία.

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου διδασθεῖσα εἰς τοὺς Ἕλληνας, διεδόθη ἔπειτα διὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ τε τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας εἰς ἅπαντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων οἷον ὁ Τραϊανός, ὁ Ἀδριανός, Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβής, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος καὶ ἄλλοι ἀληθῶς ἐφάνησαν εὐεργέται τῆς Ἑλλάδος, ἀνεγείροντες πόλεις κατεστραμμένας ἢ κατασκευάζοντες, ὡς εἰς Ἀθήνας, διάφορα μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ὑδραγωγεῖα, κλ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων διοικητῶν διὰ μεγάλων φόρων σκληρῶς κατεπιέζετο, ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος παρήκμασεν, ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἠλαττώθη καὶ πολλαὶ πόλεις αὐτῆς ἠρημώθησαν.

Ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα αὐτοκρατόρων ἄξιος μνείας εἶνε Κωνσταντῖνος ὁ μέγας, βασιλεύσας τὸ 306 μ. Χ. Οὗ-

τος ἔκτισε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, ἐπροστάτευσε τὸν χριστιανισμόν καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου του βαπτισθεὶς καὶ γενόμενος χριστιανὸς κατετάχθη διὰ τοῦτο μετὰ τῆς μητρὸς του Ἑλένης ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἁγίων.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων αὐτοκρατόρων κατατάσσεται καὶ Θεοδοσίος ὁ μέγας. Οὗτος ἀποθνήσκων τὸ 395 μ. Χ. διήρесе τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος εἰς δύο, εἰς Ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος μὲ πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἰς Δυτικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

*Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας
(395—1453 μ. Χ.).*

Τὸ Ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος ὡς ἔχον πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ πάλαι Βυζάντιον, ὠνομάσθη ἀπὸ τούτου Βυζαντινόν. Ἀλλὰ μόνον αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ Ῥωμαϊκὰς ἀρχὰς εἶχεν, ὁ δὲ λαὸς καὶ τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν περὶ ἑαυτὴν χωρῶν ἀπ' αἰῶνων ἦτο Ἑλληνικός. Μετ' οὐ πολὺν ὅμως χρόνον καὶ ἐν τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῇ διοικήσει ἤρχισε κατὰ μικρὸν νὰ εἰσάγῃται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ νὰ ἀπομανθάνηται ἡ λατινικὴ.

Ἐν ἔτος μετὰ ταῦτα οἱ Βησιγόθοι ὑπὸ τὸν βασιλέα των Ἀλάριχον εἰσβαλόντες εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννητον, κατηρήμωσαν τὰς πόλεις καὶ κατέστρεψαν καὶ τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ περικυκλωθέντες ὑπὸ τοῦ Στιλίκωνος, στρατηγοῦ τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἠναγκάσθησαν ἐκεῖθεν νὰ ἀπέλθωσιν.

Ἄφ' οὗ δ' ἔβασίλευσαν Ῥωμαῖοί τινες αὐτοκράτορες, ἀνέβησαν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου καὶ Ἕλληνες αὐτοκράτορες. Τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565 μ. Χ.).

Οὗτος ἔχων δύο ἰκανωτάτους στρατηγούς τὸν Βελισάριον καὶ τὸν Ναρσῆν, κατώρθωσε νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς ἀπειλοῦντας τὸ κράτος του ἐχθροὺς καὶ νὰ ἀνακτήσῃ πάλιν τὰς χώρας, τὰς ὁποίας οἱ βάρβαροι ἐπὶ τῶν προκατόχων του κατέκτησαν. Αὐτὸς ἔκτισε καὶ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει περίφημον ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Μαθὼν δὲ παρὰ δύο μοναχῶν τὰ περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ μεταξοσκώληκος, κατώρθωσε διὰ πανουργίας νὰ μεταφέρῃ δι' αὐτῶν εἰς τὴν πρωτεύουσάν του ἐκ τῶν συνόρων τῆς Κίνας τὸν σπόρον αὐτοῦ, τὸν νῦν κουκουλόσπορον καλούμενον, καὶ διέδωκε κατὰ μικρὸν εἰς τὸ κράτος του τὴν ἀνατροφὴν τῶν μεταξοσκωλήκων καὶ τὴν μεταξουργίαν.

Ἄλλος λόγου ἄξιος αὐτοκράτωρ εἶνε ὁ Ἡράκλειος (610—641 μ. Χ.). Οὗτος νικήσας τοὺς Πέρσας ἀφῆρεσε τὰς κατακτηθείσας πρότερον ὑπ' αὐτῶν χώρας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Συρίαν, καὶ ἔφερεν ὀπίσω εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ μεγάλης πομπῆς τὸν ὑπ' αὐτῶν ἀρπασθέντα τίμιον σταυρὸν τῆς Σωτῆρος.

Ὡσαύτως Λέων ὁ Ἰσαυρος (717—741 μ. Χ.). Οὗτος ἔσωσε τὸ κράτος, κατακάυσας διὰ τοῦ καλουμένου Ἑλληνικοῦ ὑγροῦ πυρὸς τὸν στόλον τῶν Ἀράβων, οἵτινες κυριεύσαντες πολλὰς ἐπαρχίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐπολιόρκησαν ἔτι καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Λέων λέγεται καὶ εἰκονομάχος· διότι ἀπηγόρευσε τὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

Περὶ δὲ τὴν ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα Βούλγαροι καὶ Σλαῦοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον. Καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν κατεστάθησαν εἰς τὰ νότια αὐτῆς μέρη ὡς ὀλιγάριθμοι καὶ ἤττον πολιτισμένοι ταχέως συνεχω-
νεύθησαν μετὰ τῶν ἐγχωρίων Ἑλλήνων, καὶ ἀπομαθόν-
τες τὴν γλῶσσάν των ὅλως ἐξελληνίσθησαν, ὅσοι δὲ
κατεστάθησαν εἰς τὰ βόρεια τῆς χερσονήσου, ὡς πολυ-
αριθμότεροι, διετήρησαν τὴν γλῶσσάν των καὶ οὐδόλως
ἐπολιτίσθησαν. Καὶ οὗτοι εἶνε οἱ νῦν καλούμενοι Βούλ-
γαροι, οἱ κατοικοῦντες τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὰ βόρεια
τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας.

Τὸ δὲ 867 μ. Χ. ἀνέβη τὸν Βυζαντινὸν θρόνον ὁ πρῶ-
τος πράγματι γνήσιος Ἕλλην, Βασίλειος ὁ Μακεδών.
Οὗτος ἔκαμε πολλὰς βελτιώσεις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ
κράτους καὶ εἰσήγαγεν εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα πλεόν
μόνον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐν ᾧ μέχρι τοῦδε ἐγρά-
φοντο αὐτὰ καὶ εἰς τὴν λατινικὴν.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐξηπλώθη ὁ χριστιανισμὸς καθ' ἅπασαν
τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐξηλείφθησαν καὶ τὰ τελευταῖα ἔτι
ὑπάρχοντα λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας.

Το 881 μ. Χ. ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου ἤρχισε
σφοδρὰ ἔρις περὶ πρωτείων μετὰ τῶν πατριαρχῶν τῆς
Αἰατολικῆς καὶ τῶν παπῶν τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας,
ἥτις ἐπέφερον ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κιρουλαρίου (1038 μ.
Χ.) τὸ σχίσμα ἤτοι τὸν χωρισμὸν τῶν δύο ἐκκλησιῶν.

Οἱ αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης
προτρεπόμενοι ὑπὸ τοῦ πάπα Οὐρβανοῦ ἐκίνησαν πόλε-
μον τὸ 1096 μ. Χ. κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες λαβόν-
τες παρὰ τῶν Ἀράβων τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν
καὶ ἔχοντες εἰς τὰς χεῖράς των τὴν Ἁγίαν Γῆν, μεγά-
λας ἐπροξένουν καταπιέσεις εἰς τοὺς χριστιανούς τοὺς

μεταβαίνοντας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ πρὸς προσκύνησιν τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος. Αἱ ἐκστρατεῖαι αὗται ὀνομάζονται εἰς τὴν ἱστορίαν *σταυροφορία*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοὺς Λατίνους.

Μία τῶν ἐκστρατειῶν τῶν σταυροφόρων ὑπὸ τὸν δόγην τῆς Ἑνετίας Δάνδολον, ἀντὶ νὰ γείνη ὑπὲρ τῶν Ἀγίων Τόπων, ἐστράφη πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν (1204 μ. Χ.), τὴν ὁποίαν κυριεύσαντες οἱ σταυροφόροι, συνέστησαν τὴν λατινικὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ κηρμόνισαν τὸν τότε αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου ἀνεβίβασαν εἰς τὸν θρόνον τὸν γάλλον Βαλδουῖνον.

Συγχρόνως οἱ Ἑνετοὶ ἔλαβον ὡς μερίδιον τὰς παραλίους χώρας καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὁ δὲ κόμης Μομφερᾶτος τὴν Μακεδονίαν ὡς βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ δούξ Βιλαρδουῖνος τὴν Ἀχαΐαν, καὶ ἄλλοι Φράγχοι εὐγενεῖς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλας πόλεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐξωσις τῶν Λατίνων καὶ ἀνίδρυσις πάλιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Μετὰ πεντήκοντα ἔτη περίπου (1261 μ. Χ.) Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, ὅστις εἶχεν ἰδρύσῃ ἐν Νικαίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κράτος ἀνεξάρτητον, κινήσας πόλεμον κατὰ τῶν κατεχόντων τὴν Κωνσταντινούπολιν Λατίνων, ἐξεδίωξεν αὐτοὺς καὶ ἀνίδρυσεν πάλιν τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν. Δὲν κατώρθωσεν ὅμως οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ

διαδόχοί του νὰ ἐκδιώξωσι τοὺς Ἐνετοὺς ἀπὸ τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ κτήσεις των.

Ἀφ' οὗ πολλὰς σταυροφορίας οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Γῆς ἔκαμαν, ἠναγκάσθησαν περιελθούσης τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, νὰ τὰς ἐγκαταλείψωσιν· οἱ δὲ Τούρκοι πανίσχυροι ἤδη ὄντες ἤρχισαν νὰ στρέψωσι τὰ βλέμματά των πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν· καὶ βεβαίως ἤθελον κυριεύσει ταχέως αὐτήν, ἂν δὲν ἐμποδίζοντο ὑπὸ τῶν πολέμων, τοὺς ἰποῖους εἶχον πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Μογγόλων Ταμερλάνον.

Ἀφ' οὗ τούτου ἀπηλλάχθησαν, ὁ σουλτάνος Μουράτης ὁ Α'. διαβάς τὸν Ἑλλήσποντον (1360 μ. Χ.) ἔστησε τὸν θρόνον του εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν καὶ περιώρισε τὸ Βυζαντινὸν κράτος εἰς μόνην τὴν αὐτοῦ πρωτεύουσαν.

Τέλος Μωάμεθ ὁ Β'. μετὰ στρατοῦ 300 χιλ. ἀνδρῶν καὶ στόλου 400 πλοίων, πολιορκήσας καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκυρίευσεν αὐτὴν μετὰ ἑπτὰ ἐβδομάδων ἡρωϊκῆν τῶν πολιορκουμένων ὑπεράσπισιν, τὸ 1453 μ. Χ. καὶ ἀφ' οὗ ἔπεσε γενναίως μαχόμενος ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ἐπῆλθε σφαγὴ καὶ διαρπαγὴ, διαρκέσασα δύο ἡμέρας· εἶτα διετάχθη ἡ κατάπαυσις αὐτῆς, ἵνα μὴ ἐντελῶς ἡ πόλις ἐρημωθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Ὁ Μωάμεθ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντι-

νυσιπλόως συνετῶς φερόμενος ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς χριστιανούς νὰ ἐξασκῶσιν ἐλευθέρως τὰ τῆς θρησκείας των, διατάξας νὰ προχειρισθῆ πατριάρχης ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντος ὁ Γεώργιος Σχολάριος, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πεπαιδευμένος. Ἡ Ἁγία Σοφία ὅμως ὡς καὶ αἱ λαμπρότεροι ἐν τῇ πόλει ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς τουρκικὰ τζαμιά.

Πολλοὶ τῶν λογίων Ἑλλήνων τὴν δουλείαν φεύγοντες κατέφυγον μετὰ τῶν βιβλίων των εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου εὐρόντιες προστασίαν διέδωκαν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ τὰ μέγιστα συνετέλεσαν εἰς τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι ὑπέταξαν τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, μέρη τινὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ αὐτὰς τὰς παρὰ τὸν Δούναβιν χώρας. Ἡ Ἡπειρος ὅμως καὶ ἡ Ἀλβανία, ἴδιον ἀποτελοῦσαι κράτος ὑπὸ τὸν Γεώργιον Καστριώτην ἢ Σκενδέρμπεην, διετήρησαν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἡγεμόνος των τὴν ἀνεξαρτησίαν των (1467 μ. Χ.).

Ἄγριον δὲ καὶ βάρβαρον ἔθνος ὄντες οἱ Τούρκοι κατεπίεζον διὰ μεγάλων φόρων τοὺς Ἕλληνας, οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ περιουσίας εἰς αὐτοὺς παρέχοντες. Ὁ μέγιστος ὅμως πάντων τῶν φόρων ἦτο τὸ χαράτσιον, ἧτοι ὁ κεφαλικὸς ἐνιαύσιος φόρος, καθ' ὃν ἐπετρέπετο εἰς τὸν χριστιανὸν νὰ ζῆσῃ ἐπὶ ἓν ἔτος.

Βραδύτερον δ' ἤρχισαν οἱ Τούρκοι νὰ ἀρπάζωσι τὰ τέκνα τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ τὰ ἀνατρέφωσιν εἰς τὸ κοράνιον καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπετελοῦντο ἔπειτα τὰ φοβερά τάγματα τῶν γιανιτσάρων.

Οἱ Ἐνετοὶ κατεῖχον ἔτι τότε τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Πελοποννήσου, τὸ Ναύπλιον, τὴν Μονεμβασιά, τὴν Μεθώνην, τὴν Κορώνην, τὴν Πύλον, τὰς Πάτρας, ἔτι δὲ

τὴν Ναύπακτον, τὴν Ἐπτάνισον, τὴν Κρήτην, τὴν Εὐβοίαν, κλ.

Διετήρησαν δὲ αὐτάς καὶ μέχρι τοῦ 1715 μ. Χ. καὶ ἤθελον τὰς διατηρήσῃ ἐπὶ πλεόν, ἐὰν δὲν ἠνάγκαζον τοὺς Ἕλληνας, ζητοῦντες νὰ τοὺς κάμωσι δυτικούς, νὰ προτιμήσωσιν ἄλλους ἀντὶ αὐτῶν κυρίους τοὺς Τούρκους, οἵτινες κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους πολὺ τοὺς ἐπεριποιῶντο.

Καὶ ἄλλα δὲ τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ὄρεινὰ καὶ ἀπρόσιτα ἢ εὐδόλως εἰς τοὺς Τούρκους δὲν ὑπετάχθησαν ἢ ὀνόματι μόνον ὄχι δὲ καὶ πράγματι ἦσαν εἰς αὐτοὺς ὑποτεταγμένα· οἷον ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι αἱ χῶραι αἰπερὶ τὰ ὄρη Ὀλυμπον, Ὄσσαν, Πήλιον, Πίνδον, Ἄγραφα (Ὀθρυς), εἰς τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄρματωλοί, τὰ ὄπλα ἀνά χειρας ἔχοντες καὶ εἰς αὐτὰ ἀσκούμενοι ἐξηκολούθουν νὰ ζῶσι βίον ἐλεύθερον.

Καὶ ἄλλοι δ' ἔτι εἰς ἄλλας τῆς Ἑλλάδος χώρας τὸν τουρκικὸν ζυγὸν μὴ ὑποφέροντες, κατέφευγον εἰς τὰ ὄρη καὶ ἀκήρυκτον εἶχον πάντοτε κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον. Οὗτοι δ' ἦσαν οἱ καλούμενοι κλέπται, ὅπερ ὄνομα τότε ἐσήμαινε τοὺς προστάτας τῶν καταδυναστευομένων Ἑλλήνων κατὰ τῶν τυράννων των.

Ἄλλὰ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ αἱ παρὰ τὰ ὄρη Ταύγετον καὶ Πάρνωννα χῶραι, εἰς τὰς ὁποίας κατώκουν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Λακώνων, οἱ καλούμενοι Μανιάται, ἔζων πάντοτε βίον ἐλεύθερον, μόνον ἐπάγγελμα ἔχοντες τὴν τῶν ὄπλων ἐξάσκησιν.

Εἰς τοὺς πατριάρχας καὶ ἀρχιερεῖς ἐδόθησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν σουλτάνων δικαιώματα, καθ' ἃ ἦσαν παρὰ τοῖς χριστιανοῖς ὄχι μόνον οἱ θρησκευτικοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ πολιτικοὶ αὐτῶν ἄρχοντες, τὰς πλείστας τῶν διαφορῶν αὐτῶν εἰρηνικῶς διαλύοντες. Ἄλλὰ καὶ αὐτο-

διοικήσις τις ἀφέθη εἰς τοὺς χριστιανούς, καθ' ἣν ἐκάστη ἑλληνικὴ κοινότης ἐδιοικεῖτο ὑπὸ συμβουλίου προυχόντων τοῦ τόπου, τῆς καλουμένης δημογεροντίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ἐπανάστασις Μπενάκη, Ἀρδρουστός (1769 μ. Χ.).

Οἱ Τοῦρκοι, κύριοι γενόμενοι ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων, καὶ μὴ ἔχοντες ἀνάγκην πλέον νὰ περιποιῶνται τοὺς Ἑλληνας κατὰ τῶν Ἑνετῶν, ἤρχισαν ἤδη δι' ἀφορήτων φόρων νὰ καταπιέζωσι καὶ νὰ καταταρανῶσιν αὐτούς.

Ταῦτα βλέποντες οἱ Ἑλληνες καὶ μανθάνοντες τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας παρὰ τῶν ὁμοφύλων των, οἴτινες καθ' ἐκάστην ἐμπορίας χάριν ἐταξίδευον εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἤρχισαν κατὰ μικρὸν νὰ σκέπτονται πῶς νὰ ἀποσείσωσι τὸν δυσβάστακτον Τουρκικὸν ζυγόν, καὶ πρὸς τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ περίστασις.

Τὸ 1764 μ. Χ. Θεσσαλός τις, Παπάζογλους ὀνομαζόμενος, λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἐν Ῥωσσίᾳ, κατώρθωσε νὰ πείσῃ διὰ τοῦ ναυάρχου Ἀλεξίου Ὁρλώφ τὴν αὐτοκράτειραν τῆς Ῥωσσίας Αἰκατερίνην νὰ συνδράμῃ τοὺς Ἑλληνας πρὸς ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τῶν Τοῦρκων.

Ἐδόθη λοιπὸν ἀπουσίας ἄδεια εἰς τὸν Παπάζογλου, ὅστις καταβάς εἰς τὴν Λακωνίαν ἐπεχείρησε νὰ πείσῃ τὸν τότε ἰσχυρότερον ἀρχηγὸν τῶν Λακῶνων Ἰωάν. Μαυρομιχάλην, νὰ ἀσπασθῇ τὰς περὶ ἐπαναστάσεως ἰδέας του. Ἀποτυχὼν δὲ τούτου μετέβη εἰς Καλάμας καὶ ἐκμυστηρευθεὶς τὸν σκοπὸν του εἰς τὸν Μπενάκην, ἄνδρα πλευσιώτατον καὶ μεγάλην κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἔχοντα δυνάμιν, ἔπεισεν αὐτὸν νὰ παραδεχθῇ τὰ

σχεδιά του, ἐπὶ τῷ ὄρω αὐτὸς μὲν νὰ σηκώσῃ εἰς τὰ ὄπλα 100 χιλ. Ἑλλήνων, ἡ δὲ Ῥωσσία νὰ στείλῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον ὅπλα, χρήματα, καὶ στόλον ἀξιόμαχον.

Οὕτω δέ, ὅτε οἱ Τούρκοι ἐκήρυξαν κατὰ τῶν Ῥώσσιων τὼν πόλεμον, ἡ Αἰκτερίνη ἔστειλεν εἰς τὴν Μεσσηνίαν τὸν Θεόδωρον Ὀρλώφ μετὰ ἕξ πολεμικῶν πλοίων.

Οἱ Πελοποννήσιοι, καίτοι ἔβλεπον ἀνεπαρκῆ τὴν τῶν Ῥώσσιων ὑπὲρ αὐτῶν ναυτικὴν δύναμιν, ἔλαβόν τὰ ὅπλα (1769 μ. Χ.) ἡ Σπάρτη ἐντὸς ὀλίγου ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐπαναστατῶν, αἱ Πάτραι, τὰ Καλάβρυτα, καὶ αὐτὸ τὸ Μεσολόγγιον ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἐπανεστάτησαν.

Μετ' οὐ πολὺ δ' ἔφθασε καὶ ὁ Ἀλέξιος Ὀρλώφ μετ' ἄλλων πολεμικῶν πλοίων, καὶ ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπαναστάσεως διέταξε νὰ πολιορκήσωσι τὴν Γρίπολιν, τότε πρωτεύουσαν τῆς Πελοποννήσου. Οἱ Πελοποννήσιοι ὅμως παρατηροῦντες τὰς χρονοτριβὰς τῶν Ῥώσσιων, ἤρχισαν νὰ ἀποθαρρύνωνται, οἱ δὲ Τούρκοι τὸναντίον ἐκπλαγέντες τὸ πρῶτον διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπαναστάσεως, ταχέως συνήλθον καὶ προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν τοὺς Τούρκους τῆς Ἀλβανίας. Οὗτοι δὲ περὶ τὰς 15 χιλ. εἰσελθόντες εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐνωθέντες μετ' αὐτῶν κατέπαυσαν τὴν ἐπανάστασιν, καὶ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατηρήμωσαν τὴν χώραν.

Οἱ δὲ Ῥώσσοι βλέποντες ἀποτυχοῦσαν τὴν ἐπανάστασιν, ἄφησαν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Τούρκων καὶ ἀπῆλθον μετὰ τοῦ στόλου των, παραλαβόντες μόνον μετ' ἑαυτῶν τὸν Μπενάκην καὶ τέσσαρας ἐπαναστάτας ἐπισκόπους. Πλεύσαντες δὲ πρὸς τὸν Τσεσμέν, ὅπου ἦτο ἀραγμένος ὁ Τουρκικὸς στόλος, μετὰ τινὰς ἀψιμαχίας κατώρθωσαν διὰ δύο πυρπολικῶν νὰ καύσωσιν αὐτόν, συγκείμενον ἐκ 30 μεγάλων πλοίων.

Μετά τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ ἔλθόντες εἰς τὴν Πελοπόννησον Ἄλβανοί, ὡς μὴ λαβόντες παρὰ τῶν Τούρκων τοὺς μισθοὺς των, δὲν ἤθελον νὰ ἀναχωρήσωσιν, ἀλλὰ μένοντες ὄχι μόνον ἐλεηλάτουν, ἐσφάζον καὶ ἠγματούτιζον τοὺς χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοῦ Ἰούρκου ἤρχισαν νὰ κακοποιῶσι.

Πρὸς ἀπαλλαγὴν δὲ τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τῆς μάστιγος ταύτης ἐστείλεν ἡ Πύλη εἰς αὐτὴν τὸν ἀρχιναύαρχον Χασάν πασάν. Οὗτος φθάσας ἐκεῖ μετεχειρίσθη τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς Ἄλβανούς τὸν καλὸν τρόπον· ἐπειδὴ ἔμωσ αὐτοὶ δὲν ἤκουσαν, παραλαβὼν εἰς βοήθειαν τοὺς ἀρματοῦλους καὶ κλέπτας τῆς Πελοποννήσου καὶ τινὰς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη, πατρὸς τοῦ μετὰ ταῦτα Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ἐξεστράτευσε κατ' αὐτῶν, καὶ νικήσας εἰς μάχην ἐξωλόθρευσεν αὐτοὺς σχεδὸν ἅπαντας πλησίον τῆς Τριπόλεως.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Ῥῶσσοι ἀπεχώρουν τῆς Πελοποννήσου, ὁ ἀρματοῦλος Ἀνδρουῆτος εἰσέβαλε μετὰ τῶν ὀπαδῶν του εἰς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εὐρῶν ἔμωσ τὴν ἐπανάστασιν καταβεβλημένην, ἐπεχείρησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια· ἀλλὰ διαβαίνων τὸν Ἰσθμὸν προσβάλλεται ὑπὸ σώματος Ἄλβανῶν καὶ ἀναγκάζεται ἀμυνόμενος νὰ στραφῇ πρὸς τὸ Αἴγιον. Καὶ πρὸς ἐκεῖνο δὲ τὸ μέρος καταδιωκόμενος καὶ γενναίως μαχόμενος εἰσέρχεται μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς τὸ Αἴγιον, ὅπου εὐρῶν Ἰονικὰ πλοῖα ἐπέρασαν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα.

Ἄλλὰ καὶ τὸν Κωνστ. Κολοκοτρώνη, ἀπαλλαγέντες τῶν Ἄλβανῶν οἱ Τούρκοι, δὲν ὑπέφερον νὰ βλέπωσι, διὰ τοῦτο μετ' οὐ πολὺ διὰ δόλου τὸν ἐφόνευσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

*Ἀκμὴ τοῦ ναυτικοῦ τῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν, Ψαρῶν
Ἀραγένησις τῶν Γραμμάτων ἐν Ἑλλάδι.*

Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, ἔχοντες ἀνεξαρτησίαν πινά, ὡς μόνον εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν τῶν Τούρκων παρέχοντες 500 ναύτας, ἔτι δὲ τῶν Ψαρῶν, ἡσχολοῦντο τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἀκτοπλοῖαν· ἤδη δ' ἀπὸ τινος χρόνου ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσι καὶ μεγάλα πλοῖα, δι' ὧν μετακομίζοντες ἐκ τοῦ Εὐξείνου καὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἄλλα προϊόντα, μετέφερον ἐκεῖθεν μεγάλα πλούτη εἰς τὰς νήσους των.

Εὕρισκόμενοι δὲ οὗτοι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πολεμῶσι κατὰ τῶν πειρατῶν τῆς Βαρβαρίας, κατεσκευάζον τὰ πλοῖά των μακρὰ καὶ ἐπιτήδεια πρὸς πόλεμον· ἔτι δὲ ναύτας ἐντὸς αὐτῶν ἔθετον περισσοτέρους τοῦ δέοντος, οἵτινες εἰς τὴν χρῆσιν τῶν κανονίων καὶ τῶν ἄλλων ὀπλων ἀσκούμενοι εὐρέθησαν ἔτοιμοι μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

Ἐνεκα δὲ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, τὰς ὁποίας ἤδη εἶχεν ἡ Ἑλλάς μετὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἤρχισαν νὰ εἰσάγωνται εἰς αὐτὴν, καὶ σχολεῖα λόγου ἄξια συνεστήθησαν ἐν Κερκύρα, Ἰωαννίνοις, Ἀθήναις, Κωνσταντινουπόλει, Κρήτῃ, Πάτμῳ, Δημητσάνῃ, Σωποτῶ, Σμύρνῃ, Χίῳ, Κυδωνίαις καὶ ἄλλαχοῦ.

Πλῆθος δὲ μαθητῶν ἐξ αὐτῶν ἐξελθόντες διέσπειραν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν χώραν τὸν θεῖον σπόρον τῆς ἐλευθερίας καὶ προητοίμασαν τὸ ἔθνος εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα. Ἄλλ' οἱ μᾶλλον συντελέσαντες ὑπὲρ

τῆς παιδείσεως καὶ ἀνεγέρσεώς τοῦ ἔθνους ἦσαν διὰ μὲν τῆς διδασκαλίας Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, διὰ δὲ τῶν ἐγερτηρίων ἔθνικῶν ἄσμάτων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας Ῥήγας ὁ Φεραῖος, διὰ δὲ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀδαμάντιος ὁ Κοραῖς.

— — — — —

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ.

Ἐπανάστασις Λάμπρου Κατσώνη. Πόλεμος τῶν Σουλιωτῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῆς Ἡπείρου.

Μετὰ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη (τὸ 1790 μ. Χ.) νέους ἀγῶνας κατὰ τῶν Τούρκων ἀνέλαβεν ὁ ἐκ Λεβαδείας Λάμπρος Κατσώνης, ὅστις παιδιόθεν ναυτικῶς ἀνατραφεὶς εἶχε λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769 καὶ ἐν τῷ στόλῳ τῶν Ῥώσων εἶχε διαπρέψῃ.

Μεταβάς οὗτος εἰς Τεργέστην διὰ συνδρομῆς πολλῶν ὁμογενῶν πλουσίων κατώρθωσε νὰ συγκροτήσῃ στολίσκον ἐκ 12 πλοίων, καὶ ὀρμητήριον ἔχων τὴν ἑεὼ κατεδίωκεν ἐν τῇ Μεσογείῳ τὰ τε ἐμπορικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν Τούρκων.

Ἀσχολούμενος δὲ πρῶτον νὰ ἐπαναστατήσῃ τοὺς νησιώτας συνηντήθη εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐβοίας ὑπὸ ἰσχυροῦ Τουρκικοῦ στόλου, καὶ συνάψας μάχην πρὸς αὐτόν, ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη γενναίως ἀγωνισθεὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν καταστραφέντα στολίσκον του καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Λακωνίαν, καὶ ἐκεῖθεν διὰ Τεργέστης εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

Κατὰ τούτους δὲ τοὺς χρόνους οἱ Σουλιῶται ἐν Ἡπείρῳ ὑπὸ τοὺς Βοτσαραίους καὶ Τσαβελλαίους γενναίον ἄγωνα ἀνέλαβον κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῆς Ἡπείρου. Καὶ ἀπ' ἀρχᾶς μὲν ἐνίκων· ἐπειδὴ ὁμως αὐτὸς συνεχέντρωσε

πολυάριθμα στίφη Ἀλβανῶν καὶ πανταχόθεν ἐπολιόρ-
κησε τὸ Σούλιον, ἠναγκάσθη αὐτὸ μετὰ τριετῆ ἡρωϊ-
κὴν ἀντίστασιν νὰ παραδοθῆ δι' ἐντίμου συνθήκης. Διὰ
ταύτης ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Σουλιώτας ἔνοπλοι νὰ ἀπέλ-
θωσι τῆς Ἠπείρου.

Ἄλλ' ὁ Ἀλῆς παραβάς τὴν συνθήκην, τοὺς πλεί-
στους αὐτῶν ἀπερχομένους κατέσφαξε, τῶν δὲ διασωθέν-
των οἱ μὲν κατέφυγον εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ὑποκειμένην
τότε εἰς τοὺς Ῥώσους, οἱ δὲ εἰς τὴν Πάργαν, ὑποκειμέ-
νην εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

*Προπαρασκευαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐταιρία
τῶν Φιλικῶν. Ἀλέξ. Ὑψηλάντης.*

Ἐν ᾧ δὲ τὸ ἔθνος ἤδη ἤρχιζε διὰ τῆς παιδείας νὰ
ἀναπτύσσεται, οἱ δὲ ναυτικοὶ μας νὰ εἰσάγωσιν εἰς τὴν
Ἑλλάδα πλοῦτον ἀγνωστον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους
τῆς δουλείας εἰς τὴν χώραν, ἄνθρωποι φιλοπάτριδες, ὡς
ὁ Σκουφᾶς, ὁ Ξάνθος καὶ ὁ Τσακάλωφ, διδαχθέντες καὶ ἐκ
τῶν μέχρι νῦν ἀποτυγιῶν τῶν μερικῶν ἐπαναστάσεων,
συνέστησαν τὸ 1814 ἐν Ὀδησῶ τῆς Ῥωσσίας τὴν μυ-
στικὴν ἐταιρίαν τῶν φιλικῶν, τῆς ὁποίας σκοπὸς
ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἔθλου Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ ἐταιρία αὕτη δραστηρίως ἐργαζομένη καὶ ὑποκρι-
νομένη ὅτι προστατεύεται καὶ ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, ὅτε
παρετήρησεν ὅτι ὠρίμασε καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα τὸ
κίνημα, ἀνηγόρευσε τὸ 1820 ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστά-
σεως τὸν Ἀλέξ. Ὑψηλάντην, ὑπασπιστὴν τότε τοῦ αὐ-
τοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, ἀνδρα λίαν γνωστὸν διὰ τὴν
ἀνδρείαν καὶ τὴν περὶ τὰ πολεμικὰ ἐμπειρίαν του.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

"Εναρξίς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως (1821).

Δεχθεὶς ὁ Ἀλέξ. Υψηλάντης τὴν ἀρχηγίαν, καὶ συν-
ενοηθεὶς μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν ἐν
τῇ ἔταιρίᾳ πολιτικῶν, κατέβη ἔπειτα εἰς Ὀδησσόν, ἀφ'
οὗ ἔλαβεν ἀπουσίας ἀδειαν, καὶ ἐκεῖθεν εἰσελθὼν μετὰ
δύο ἀδελφῶν του καὶ ἄλλων τινῶν εἰς τὴν Μολδαυίαν
καὶ Βλαχίαν, ὕψωσε τὴν 27 Φεβρουαρίου 1821 τὴν ση-
μαίαν τῆς ἐπανάστασεως.

Τὴν πρόσκλησιν ταύτην πολλοὶ σπουδασταὶ ἀκού-
σαντες, ἔτρεξαν ὑπὸ τὰς σημαίας του, καὶ ἐξ αὐτῶν
ἐσχηματίσθη ὁ ἱερός λόχος· ἐπειδὴ ὅμως οὔτε οἱ
Μολδαυοὶ οὔτε οἱ Βλάχοι εὐνοικῶς ἐδέχθησαν τὸ κίνη-
μα, μετ' οὗ πολὺ ὁ ἱερός λόχος ἡρωϊκῶς μαχόμενος εἰς
τὴν ἐν Δραγασανίῳ μάχην καταστρέφεται.

Ὁ δὲ Ἀλέξ. Υψηλάντης μετὰ τινὰς φονικὰς μάχας,
καταστραφέντων καὶ τῶν τελευταίων λειψάνων τοῦ
στρατοῦ του, ἀναγκάζεται νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Αὐ-
στρίαν (15 Ἰουνίου), ὅπου ριφθεὶς εἰς τὰς φυλακὰς ἀπε-
λύθη μόλις τὸ 1827, καὶ μετὰ τινὰ χρόνον ἀπέθανεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

*"Εναρξίς τῆς ἐπανάστασεως ἐν Πελοποννήσῳ. Μάχη ἐν
Βαλτετσῳ. Μάχη ἐν Βερβατοῖς καὶ Δολιανοῖς.*

Ἐν τούτοις περὶ τὰ τέλη Μαρτίου ἡ Πελοπόννησος
σύσσωμος ἐγίρεται εἰς τὰ ὅπλα, ὁ δὲ μητροπολίτης Πα-

λαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς δημοτελῶς τὴν 25 Μαρτίου ἐν Ἁγία Λαύρα ὑψώνει τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας. Οἱ δὲ Τούρκοι τῆς Πολοποννήσου ἔντρομοι κατέφυγον εἰς τὰ φρούρια, τὰ ὁποῖα καὶ ἀμέσως ἐπολιορκήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀμέσως ἀνεκήρυξαν ἀρχιστράτηγον τὸν ἡγεμόνα τῆς Λακωνίας Πέτρον Μαυρομιχάλην.

Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις μαθοῦσα καὶ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασιν καὶ ὅτι συνωμοσία φοβερὰ ἐτεκταινέτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ, ἵνα καύσῃ τὸν ναύσταθμον καὶ φονεύσῃ τὸν σουλτάνον, τοσοῦτον ἐταράχθη, ὥστε γενικὴν ἐμελέτησε κατὰ τῶν χριστιανῶν σφαγὴν.

Πλεῖστοι λοιπὸν Ἕλληνες ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Τουρκίας συλλαμβάνονται καὶ φονεύονται ἢ ρίπτονται εἰς τὰς φυλακάς, ὁ δὲ πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ μετ' ἄλλων ἀρχιερέων τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἔξω τῆς ἐκκλησίας τοῦ πατριαρχείου ἀπαγχονίζεται.

Οἱ καταδιωγμοὶ ὅμως οὔτοι πολὺ ὠφέλησαν τὴν ἐπανάστασιν· διότι πάντες οἱ Ἕλληνες ἀπελπισθέντες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των καὶ πνέοντες ἐχθίσιν διὰ τὰ φοβερὰ αὐτῶν παθήματα μετ' ἀκαταβλήτου πλέον θάρρους ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα.

Οἱ ἐν Τριπόλει κεκλεισμένοι Τούρκοι, ἅμα ἦλθεν εἰς αὐτοὺς ἐπικουρία ἐκ 4 χιλ. ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶν Βέην, ἐσκέφθησαν νὰ προσβάλωσιν ἀμέσως καὶ νὰ διαλύσωσι τὸ ἐκ χιλίων περίπου ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην ἐν Βαλτετσίῳ συγκροτηθὲν στρατόπεδον. Περί τὰς 12 χιλ. λοιπὸν πεζοὶ καὶ ἵππεῖς ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶν Βέην ἐξστράτευσαν τὴν 12 Μαΐου κατὰ τῶν ὠχυρωμένων Ἑλλήνων ἐν τῷ Βαλτετσίῳ.

Εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων ἔτρεξεν εὐθὺς ὁ ὄχι μα-

κράν ἐστρατοπεδευμένους Θεόδωρος Κολοκοτρώνης καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν Δημήτριος Πλαπούτας μετὰ 1500 ἀνδρῶν. Μετ' αὐτοὺς ἐφθασαν μετ' ὀλίγον ὁ Ἀναγνώστης Κονδάκης μετὰ τοὺς Ἀγιοπετρίτας καὶ ὁ Πέτρος Βαρβιτσιώτης μετὰ τοὺς Βαρβιτσιώτας.

Ἡ μάχη ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχίσασα ἐξηκολούθει καὶ τὴν νύκτα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν μετὰ μεγάλης μαχίας. Παρατηρήσαντες δὲ οἱ Τούρκοι τὴν ἐπομένην πρωΐαν, ὅτι τὰ ἐν Βερβαίνοις στρατεύματα ὑπὸ τὴν Νικήταν Σταματελόπουλον ἢ Νικηταρᾶν, ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, ἀπελπισθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι, καὶ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰσῆλθον εἰς τὴν Τρίπολιν, ἀφ' οὗ ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἀνδρας καὶ τὰς πολεμικὰς ἀποσκευὰς τῶν ἀπώλεσαν.

Ἡ ἐνδοξος αὕτη μάχη, διαρκέσασα 23 ὥρας, ἐνεποίησε θάρρος εἰς τοὺς ἀγυμνάστους καὶ ἀποτεθαρρημένους ἕως τῶρα Ἑλληνας.

Ὁκτὼ ἡμέρας μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι τῆς Τριπόλεως πρὸς ἀνάκτησιν τῆς προτέρας τῶν ὑπολήψεως ἐξεστράτευσαν περὶ τὰς 40 χιλ. ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶν Βέην κατὰ τοῦ στρατοπέδου τῶν Βερβαίνων. Ἐν ᾧ δὲ ἐβάδιζον πρὸς τὰ Δολιανά, παρετήρησεν αὐτοὺς ὁ ἐκ τῶν Δολιανῶν εἰς Ναύπλιον μεταβαίνων Νικηταρᾶς, καὶ ἀλλάξας γνώμην ἐπέστρεψεν ὀπίσω καὶ κατέλαβε μετὰ 300 ἀνδρῶν, τῶν πλείστων Δολιανιτῶν, οἰκίας τινὰς τοῦ χωρίου.

Τοῦτο παρατηρήσαντες οἱ Τούρκοι, μέρος μὲν ὑπὸ τὸν ἀρχηγόν των μετὰ τῶν κανονίων ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ ἐκαονοβόλει τὰς οἰκίας, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν οἱ Ἑλληνας ὠχυρωμένοι, οἱ δὲ περισσότεροι βადίσαντες κατὰ τῶν Βερβαίνων ἤρχισαν κατὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ὠχυρωμένων τὴν μάχην.

Βλέποντες δὲ οἱ Τούρκοι, ὅτι πολλοὶ τῶν ἰδικῶν των ἐφρονέοντο, ὑπεχώρησάν καὶ ἔλαβον τὴν πρὸς τὰ Δο-
 λιανὰ ὁδόν. Τούτους δὲ ἰδόντες φεύγοντας οἱ πολιορκου-
 ντες τὰ Δολιανὰ Τούρκοι, τρέπονται καὶ αὐτοὶ εἰς φυγὴν
 καὶ καταδιωκόμενοι εἰσέρχονται εἰς τὴν Τρίπολιν, ἀφ'
 οὗ περὶ τὰς 2 χιλ. ἀνδρῶν ἀπώλεσαν, τὰ κανόνια καὶ
 ἀπάσας τὰς πολεμικὰς ἀποσκευὰς των.

Ἐκτοστὲ οἱ Ἕλληνες ἔλαβον μέγιστον θάρρος, οἱ δὲ
 Τούρκοι τὸ ἐναντίον ἀποθαρρυνθέντες ἐκλείσθησαν εἰς
 τὴν Τρίπολιν, καὶ κατὰ μικρὸν ἐπολιορκουῖντο στενότε-
 ρον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ τὰς νίκας ταύτας ἡ ἐπανάστασις ἤρχισε νὰ
 ἐξαπλοῦται εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Θεσσαλίαν
 καὶ τὴν Μακεδονίαν, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, καὶ
 εἰς τὴν Σάμον καὶ Κρήτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

*Πυρπόλησις δικρότου τουρκικοῦ ἐν Ἐρέσσῳ. Μάχη ἐν
 Ἀλαμάρᾳ. Μάχη ἐν Χάρι Γραβιάς.*

Οἱ κάτοικοι τῶν ναυτικῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν
 καὶ Ψαρῶν, ἐπαναστατήσαντες συνεκρότησαν στόλον
 ἐκ 57 πολεμικῶν πλοίων, ὅστις ἀποπλεύσας ἐκ Ψα-
 ρῶν τὴν 23 Μαΐου διευθύνετο πρὸς τὴν Ἐρεσσον τῆς Λέ-
 σθου, ὅπου εἶχε μάθη ὅτι δικρότον τουρκικὸν (74 κα-
 νονίων) ἦτο ἀραγμένον.

Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἔλθῃ εἰς μάχην πρὸς τοιοῦτον
 πλοῖον, ἔστειλε κατασκευάσας δύο πυρπολικά κατ' αὐ-
 τοῦ, τῶν ὁποίων τὸ ἓν τὸ τοῦ Δημητρίου Παπανικολῆ,
 Φαριανοῦ, κολλῆσαν ἐπ' αὐτοῦ, μετέδωκε τὸ πῦρ καὶ
 ἀνετίναξεν αὐτὸ εἰς τὸν ἀέρα.

Οἱ Τούρκοι τοσοῦτον ἐκ τοῦ παθήματος τούτου ἐφοβήθησαν, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς, καθὼς ἐβλεπον Ἑλληνικὰ πλοῖα πρὸς αὐτοὺς πλέοντα, ἔφωγον.

Ἐκραγείσης δὲ τῆς ἐπαναστάσεως εἰς Ἄμφισσαν καὶ Λεβάδειαν στέλλεται πρὸς κατάπαυσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Χουρσίτ πασᾶ ἐξ Ἰωαννίνων ὁ Ὁμέρ Βριώνης καὶ ὁ Μεχμέτ πασᾶς μετὰ 7 χιλ. ἀνδρῶν. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος ὅτι οἱ Τούρκοι διὰ τῆς Θεσσαλίας ἐβάδιζον κατ' αὐτῶν, καταλαμβάνει τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας (τοῦ Σπερχειοῦ) παρὰ τὰς Θερμοπύλας, καὶ συνάφας μάχην κατὰ πολὺ μεγαλειτέρων δυνάμεων πληγώνεται καὶ συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἀποθνήσκει μαρτυρικὸν θάνατον.

Ἐκείθεν δὲ οἱ Τούρκοι διαβάντες τὰς Θερμοπύλας ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἄμφισσαν. Θέλων δὲ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσος, ὁ Διοβουνιώτης καὶ ὁ Πανουργιᾶς νὰ τὸν ἐμποδίσωσιν, ἐκλείσθησαν τὴν 8 Μαΐου μετὰ 120 ἀνδρῶν εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς, καὶ ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν πολεμήσαντες κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ὁμέρ Βριώνη, ἀπῆλθον ἀπαρατῆρητοι τὴν ἐπομένην νύκτα, ἀφ' οὗ μεγάλην καταστροφὴν ἐπροξένησαν εἰς τοὺς Τούρκους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἡ Σύστασις τῆς Πελοποννησιακῆς Γερονσίας. Ἀριεῖς Δημητρίου Ὑψηλάντου εἰς Πελοπόννησον. Ἀλωσις Μορεμβασίας, Πύλου, Τριπόλεως, Ἀκροκορίνθου. Πρῶτον προσωρινὸν πολιτεῖμα τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπαναστάσεως φρόνιμον ἐθεώρησαν οἱ Πελοποννήσιοι νὰ συστήσωσι κεντρικὴν ἀρχὴν ἐν Καλτεζαῖς, τὴν καλουμένην Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν. Τότε δ' ἔφθασεν εἰς Ἰδραν (τὴν 7 Ἰουνίου),

ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀδελφοῦ του, ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ὅστις ἀποβίβασθεις εἰς Ἄστρος μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Βέρβαινα, ἔπου διωρίσθη ἀρχηγὸς τῶν κατὰ ξηρὰν ἑλληνικῶν στρατευμάτων.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας παρεδόθησαν εἰς τοὺς πολιορκου-
 ντας αὐτὰ Ἑλληνας τὰ φρούρια τῆς Μονεμβασίας καὶ
 τῆς Πύλου.

Τότε ἤρχισε στενεστέρα νὰ γίνηται ἡ πολιορκία τῆς
 Τριπόλεως. Ὅτε δὲ διὰ συνθήκης ἐξήρχοντο οἱ ἐντὸς
 αὐτῆς Ἄλβανοί, παρατηρήσαντες οἱ Ἕλληνες ὅτι τὸ
 πρὸς τὴν πύλην τοῦ Ναυπλίου μέρος τοῦ φρουρίου ἔμε-
 νεν ἀφύλακτον, εἰσπηδῆσαντες κατέλαβον αὐτό, καὶ ἐν-
 τὸς ὀλίγου (23 Σεπτεμβρίου) ἐγένοντο κύριοι τῆς πρω-
 τευούσης τῆς Πελοποννήσου. Ἐν αὐτῇ εὗρον ἐκτὸς ἀπεί-
 ρων πραγμάτων καὶ πολλὰ ἔπλα, διὰ τῶν ὁποίων πολ-
 λοὶ τῶν Πελοποννησίων ὠπλίσθησαν, ἐν ᾧ ἕως τώρα οἱ
 πλεῖστοι αὐτῶν ἔφερον εἰς τὰς μάχας σούχλας καὶ μα-
 χαίρας τῶν κοινῶν σιδηρουργῶν.

Μετ' ὀλίγον ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων
 καὶ ὁ Ἀκροκόρινθος.

Ἀναδεικνυόμενοι δὲ οἱ Ἕλληνες καθ' ἑκάστην ἐν τοῖς
 πολέμοις ἀξιοὶ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐσκέ-
 φθησαν καὶ περὶ συντάξεως πολιτεύματος, εἰς τὸ ὁποῖον
 ἔπρεπεν ἅπαντες καὶ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ τυφλῶς
 νὰ ὑπακούωσι. Πρὸς τοῦτο δὲ συνῆλθε τὴν 20 Δεκεμ-
 βρίου ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ πρώτη ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέ-
 λευσις, ἣτις προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδά-
 του συνέταξε τὸ πρῶτον προσωρινὸν ἐνιαύσιον πολίτευμα
 τοῦ ἔθνους.

Κατὰ τὸ πολίτευμα τοῦτο δύο συνεστήθησαν συνέ-
 δρια, ἐν βουλευτικὸν καὶ ἐν ἐκτελεστικόν, καὶ πρὸς βοή-

βίαν τούτου και ἐν ὑπουργικὸν συμβούλιον. Καὶ τοῦ μὲν βουλευτικοῦ πρόεδρος ἐξελέχθη ὁ Ὑψηλάντης, τοῦ δὲ ἐκτελεστικοῦ ὁ Μαυροκορδάτος, καὶ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ὁ Θεόδωρος Νέγρης.

Ἐδρὰ δὲ τῆς κυβερνήσεως προσωρινῆ ὠρίσθη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ἢ Κόρινθος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἡ Νίκη τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ἔξω τῶν Πατρῶν (1822). Ἐπαράστασις καὶ σφαγὴ τῶν κατοίκων τῆς Χίου. Πυρπόλησις ἐν Χίῳ τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος.

Ἐξελθὼν ὁ τουρκικὸς στόλος τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ αἰγυπτιακοῦ ἔπλεε πρὸς τὴν Ζάκυνθον. Τοῦτο μαθὼν ὁ ναύαρχος Μιαούλης ἐξέπλευσε μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου κατ' αὐτοῦ, καὶ συναντήσας αὐτὸν τὴν 8 Φεβρουαρίου 1822 ἔξωθεν τῶν Πατρῶν μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς τὸν προσέβαλεν, ὥστε τὸν ἠνάγκασε νὰ καταφύγῃ εἰς Ζάκυνθον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Ἐπιθυμοῦντες καὶ οἱ Χῖοι νὰ μετὰσχῶσι τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, προσέκαλεσαν εἰς βοήθειαν τὸν διοικητὴν τῆς Σάμου Λυκοῦργον Λογοθέτην. Οὗτος ἐλθὼν εἰς Χίον μετὰ ἰκανῆς δυνάμεως ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν ἔκλεισε τοὺς Τούρκους εἰς τὸ φρούριον καὶ τοὺς ἐπολιορκεῖ. Μετὰ 20 ὁμῶς ἡμέρας (30 Μαρτίου) ἔφθασεν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων ὁ τουρκικὸς στόλος, ὅστις ἀμέσως ἤρχισε νὰ κανονοβολῇ τὴν πόλιν, καὶ ἀποβιβάσας ἔτι εἰς αὐτὴν πολὺν στρατὸν ἐπροξένησε φοβερὰν σφαγὴν τῶν κατοίκων.

Τὴν σφαγὴν δὲ ταύτην μετ' οὐ πολὺ ἐξεδικήθη ὁ ἑλ-

ληνικός στόλος. Ἐν ᾧ ὁ τουρκικὸς στόλος ἐν Χίῳ ἐώρταζε (τὴν ἑσπέραν τῆς 6 Ἰουνίου) τὴν ἐναρξιν τοῦ βαϊραμίου ὅπως καταφώτιστος καὶ μάλιστα ἡ ναυαρχίς καὶ ὑποναυρχίς, δύο πυρπολικά τὸ μὲν ὑπὸ τὸν Κανάρην, τὸ δὲ ὑπὸ τὸν Πιπῖνον, ἀποσπασθέντα τῶν δύο μοιρῶν τοῦ πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη πλείοντος Ἑλληνικοῦ στόλου τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Ψαρῶν, ἐπέπεσαν τὸ μὲν τοῦ Κανάρη κατὰ τῆς ναυαρχίδος, τὸ δὲ τοῦ Πιπίνου κατὰ τῆς ὑποναυαρχίδος. Καὶ τὸ μὲν τοῦ Κανάρη, κολλῆσαν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος, μετέδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ πῦρ, καὶ τὴν ἀνετίναξεν εἰς τὸν ἀέρα, μηδὲ τοῦ ναυάρχου αὐτοῦ σωθέντος, τὸ δὲ τοῦ Πιπίνου, μὴ κολλῆσαν καλῶς εἰς τὴν ὑποναυαρχίδα, μόνον ἀχρηστον κατέστησεν αὐτήν.

Ἐντρομος τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ τουρκικὸς στόλος ἐγκατέλιπε τὴν Χίον καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν Μιτυλήνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Εἰσβολὴ τοῦ Δράμαλη εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ καταστροφὴ αὐτοῦ.

Μεθύσαντες οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν ἤρχισαν κατὰ τὸ προγονικὸν αὐτῶν ἀμάρτημα τὰς πρὸς ἀλλήλους διχονοίας, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἅπασαι αἱ πολεμικαὶ ἐργασίαι καὶ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν Στερεᾷ Ἑλλάδι ὅπως ἐχαλαρώθησαν. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πραγμάτων εὐρῶν ἀφρούρητον τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ὁ Μαχμούτ πασᾶς Δράμαλης διέβη τὴν 29 Ἰουνίου τὸν Σπερχεῖον μετὰ 30 χιλ. στρατοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ πλείστον ἦσαν ἰππεῖς καὶ μετὰ 6 κανονίων, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Βοιωτίαν κατέκαυσε τὰς Θήβας.

Ἄκωλύτως δὲ διελθὼν τὸν Ἴσθμόν τῆς Κορίνθου καὶ θέσας φρουρὰν εἰς τὸν ἐγκαταλειφθέντα Ἀκροκόρινθον διευθύνεται εἰς τὴν Ἀργολίδα, καὶ στρατοπεδεύσας εἰς τὸ Ἄργος ἐπολιόρκει τὴν ἀκρόπολιν αὐτοῦ, κατεχομένην κατὰ διαταγὴν τοῦ Κολοκοτρώνη ὑπὸ ὀλίγων Ἑλλήνων.

Ἄλλὰ καὶ γύρω τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄργους ἐτοποθέτησεν ὁ Κολοκοτρώνης στρατεύματα, τὰ ὅποια ἔκασαν τὰ γεννήματα καὶ παρηνώχλουν τοὺς Τούρκους, οἵτινες καταναλώσαντες ὅσας ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τροφάς, ἐξήρχοντο τοῦ στρατοπέδου τῶν πρὸς ζήτησιν τροφῶν διὰ τε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἵππους των.

Ἄφ' οὗ ἀρκετὰ στρατεύματα εἰς τοὺς Μύλους τοῦ Ναυπλίου συνηθροίσθησαν ὑπὸ τὸν Ὑψηλάντην, Πέτρ. Μαυρομιχάλην καὶ Κολοκοτρώνην, καιρὸς πλεονεῖνε, εἶπον, καὶ οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ Ἄργους νὰ ἐξέλθωσι. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ τινὰς νυκτερινὰς ἐφόδους τῶν Ἑλλήνων ἠναγκάσθησαν οἱ Τούρκοι νὰ ἀφήσωσιν εἰς τοὺς πολιορκουμένους ἐλευθέραν τὴν δίοδον.

Καὶ ὁ Δράμαλης δὲ βλέπων ὅτι οὔτε τροφάς ἔχουσι τὰ στρατεύματά του, οὔτε ἀκίνδυνος εἶνε ἡ πρὸς τὴν Τρίπολιν πορεία, τὴν 26 Ἰουλίου διέταξε τὴν ὑποχώρησιν πρὸς τὴν Κόρινθον. Ἄλλὰ καθ' ὁδὸν κτυπηθεὶς εἰς τὸ Δερβενάκι ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη, εἰς δὲ τὸν Ἄγιον Σώστην ὑπὸ τοῦ Νικηταροῦ καὶ εἰς τὸ Ἄγιον μετὰ δύο ἡμέρας ὑπὸ τοῦ Νικηταροῦ καὶ Ὑψηλάντου, καὶ πολλὰς καταστροφὰς παθὼν, μόλις ἐσώθη μετὰ τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου ἀσθενήσας τὴν 26 Ὀκτωβρίου ἀπέθανεν. Ἐκ δὲ τοῦ ὄλου αὐτοῦ στρατοῦ, καταστραφέντος ἐν ταῖς μάχαις καὶ ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν, μόλις 2 χιλ. κατώρθωσαν νὰ σωθῶσιν εἰς Πάτρας.

Οὕτω δὲ καὶ πάλιν ὁ Κολοκοτρώνης ἔσωσε τὴν πατρίδα ἀπὸ φοβεροῦ κινδύνου, ἡ δὲ Γερουσία διὰ ψηφίσματος ἀνεκέρυξεν αὐτὸν ἀρχιστράτηγον, καὶ μετὰ μεγάλων τιμῶν τὸν ὑπεδέχθη εἰς τὴν Τρίπολιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ἐκστρατεία Κυριακούλη Μαυρομιχάλη εἰς τὴν Ἠπειρον. Πτώσις τοῦ Σουλίου.

Ἐπανελθόντες τὸ 1820 οἱ Σουλιῶται εἰς τὴν πατρίδα των καὶ συμμαχήσαντες μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῆς Ἠπείρου, ἐξηκολούθουν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Σουλτάνου. Ἀφ' οὗ ὅμως ὁ Ἀλῆς ἐφρονεῦθη, αἱ τουρκικαὶ δυνάμεις ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Σουλίου.

Πρὸς βοήθειαν αὐτῶν ἡ τότε διοίκησις τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἔστειλε τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην μετὰ 500 Λακωνῶν καὶ Καρυτινῶν.

Οἱ Σουλιῶται μαθόντες τὴν ἀπόβασίν των ἐπεχείρησαν νὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ προσβληθέντες ἅπαντες τὴν 2 Ἰουλίου ὑπὸ 3 χιλ. Τούρκων ὑπεχώρησαν τὸ πρῶτον· εἶτα δὲ πεσόντος τοῦ ἥρωος τοῦ Βαλτετσίου, ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Σούλιον, οἱ δὲ ὑπὸ τὸν Κυριακούλην, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν νεκρὸν τοῦ ἀρχηγῶ των, ἐμβῆκαν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον.

Μὴ δυνάμενοι δὲ οἱ Σουλιῶται ἐπὶ πολὺ ἔτι νὰ ἀνθέξωσι πολεμοῦντες, ἔκλεισαν ἐντιμον εἰρήνην μετὰ τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀγγλοῦ ἀρμοστοῦ, καὶ ἐπιβασθέντες ἐπὶ ἀγγλικῶν πλοίων ἐπέρασαν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘ.

Πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου ὑπὸ Ὁμῆρ Βριώνη καὶ Κιουταχῆ. Ἀποτυχία τοῦ τουρκικοῦ στόλου νὰ τροφοδοτήσῃ τὸ Ναύπλιον. Πυρπόλησις δικρότου ὑπὸ Κανάρη ἐν Τερέδω.

Λυθείσης οὕτω τῆς πολιορκίας τοῦ Σουλίου, ὁ Ὁμῆρ Βριώνης μετὰ 12 χιλ. ἀνδρῶν ἐστάλη εἰς τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν, καὶ φθάσας εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ὑπερασπιζόμενον ὑπὸ τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ τοῦ Μάρκου Βότσαρη, ἐπολιορκήσεν αὐτὸ (τὴν 25 Ὀκτωβρίου) μετὰ τοῦ Κιουταχῆ διὰ ξηρᾶς, ἐν ᾧ διὰ θαλάσσης ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τριῶν τουρκικῶν πλοίων.

Οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ κανονβολῶσιν αὐτό, ἀλλ' ὀλίγον τὸ ἔδραπον· διὰ τοῦτο προτάσεις περὶ παραδόσεως εἰς τοὺς Ἕλληνας ἔκαμνον. Καὶ συνωμολογήθη μὲν τὴν 3 Νοεμβρίου ὀκταήμερος ἀνακωχή, ἀλλὰ πρὶν αὕτη λήξῃ, ἐφάνησαν ἑπτὰ Ὑδραϊκὰ πολεμικὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα διαλύσαντα τὴν διὰ θαλάσσης πολιορκίαν, ἀπεβίβασαν 700 Πελοποννησίους ὑπὸ τὸν Πέτρ. Μαυρομυγάλην, Ἀνδρέαν Ζαίμην καὶ Κανέλλον Δεληγιάννην· εἶτα ἐβίβασαν καὶ τέσσαρα Σπετσιωτικὰ μετ' ἄλλων στρατευμάτων, ὡς καὶ ἐκ Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας· πολλὰ τροφαὶ καὶ ἄλλοι στρατιῶται, ὥστε ἡ φρουρὰ τοῦ φρουρίου ὑπερέβη τὰς 3 χιλ. ἀνδρῶν.

Τὴν ἐνίσχυσιν ταύτην οἱ Τοῦρκοι βλέποντες καὶ ἔχοντες μεγάλας δυνάμεις, ἐπεχείρησαν δι' ἐφόδου νὰ κυριεύσωσιν αὐτὸ τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Ἀλλ' ἐκ τῶν 800 Ἀλβανῶν, οἵτινες ἐφόρμησαν κατὰ τοῦ φρουρίου, 300 μόνον σωθέντες ὑπεχώρησαν.

Φοβηθέντες δὲ οἱ Τοῦρκοι μὴ καὶ ἄλλα Ἑλληνικὰ

στρατεύματα ἔλθωσι τὴν 4 Ἰανουαρίου 1823 ἔφυγον διὰ Καρθάσαρᾶ εἰς Πρέβεζαν, ἐγκαταλείψαντες τὰ κανόνια καὶ τὰς ἀποσκευὰς των.

Περὶ δὲ τὰ τέλη Αὐγούστου τουρκικὸς στόλος, ἐξ 84 πολεμικῶν πλοίων ἐξέπλευσεν ἐκ Πατρῶν, καὶ φθάσας μετὰ μίαν ἐβδομάδα μεταξύ Σπετσῶν καὶ Ὑδρας, συνήντησεν ἐκεῖ συγκεντρωμένον τὸν ἑλληνικὸν στόλον ὑπὸ τὸν Μιαούλην ἐξ 60 πολεμικῶν καὶ 10 πυρπολικῶν πλοίων, ἐπιχειροῦντα νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ τροφοδοτήσῃ τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ τουρκικὸς ἔβλεπεν ὅτι δὲν ἠδύνατο ἐνεκὰ τῶν ἑλληνικῶν πυρπολικῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, μετὰ τίνας πρὸς τοῦτο ἀποπειράς ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ διατρίψας ἡμέρας τινὰς εἰς τὸ Αἰγαῖον ἔπλευσε πρὸς τὴν Τενέδον.

Μαθὼν δὲ ὁ Κανάρης, ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος ἦτο ἀραγμένος μεταξύ Τροίας καὶ Τενέδου, ἐξέπλευσεν ἐκ Πατρῶν, καὶ πλησιάσας τὴν 28 Σεπτεμβρίου τὸν τουρκικὸν στόλον, ἐκόλλησε τὸ πυρπολικόν του εἰς τὸ πρῶτον δίχροτον, τὸ ὁποῖον ἀπῆντησε, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὸ πῦρ διαδοθὲν εἰς τὸ πλοῖον ἀνετίναξεν αὐτὸ εἰς τὸν ἀέρα μετὰ 1600 ἀνδρῶν.

Τοῦτο ἰδὼν ὁ τουρκικὸς στόλος τοσοῦτον ἐτρόμαξεν, ὥστε τινὰ τῶν πλοίων του, σπεύδοντα νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, ἔπεσαν εἰς τὴν ξηράν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Ἀλωσις τοῦ Ναυπλίου.

Τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου, τὰ ἰσχυρότερα τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δοράμαλη ἐπολιορκουῖντο

στενωῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ τροφαὶ ἤρχισαν νὰ ἐκλίπωσιν. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε γράψῃ εἰς τοὺς ἐν αὐτοῖς Τούρκους ὁ Κολοκοτρῶνης νὰ ἀπελπισθῶσι πλέον περὶ βοήθειας καὶ νὰ παραδοθῶσι, τὴν 29 Νοεμβρίου οἱ ἐπισημότεροι τῶν Τούρκων τοῦ Παλαμηδίου κατέβησαν εἰς τὸ κάτω φρούριον τῆς πόλεως, ἵνα συσκεφθῶσι μετὰ τῶν ἐκεῖ Τούρκων τί νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς αὐτόν, καὶ διότι ἐβράδυνον ὀλίγον καὶ ἕνεκα τῆς πείνης ἦσαν ἀδύνατοι, ἔμειναν καὶ ἐκοιμήθησαν κάτω εἰς τὴν πόλιν.

Μαθὼν τοῦτο παρὰ δύο Τούρκων ὁ τότε πολιτορχὼν τὸ Παλαμηδίου Σταῖκος Σταϊκόπουλος, τὴν αὐτὴν νύκτα διὰ κλιμάκων εἰσεπήδησεν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸ ἐκυρίευσεν.

Ἐκπληκτοὶ τὴν ἐπομένην πρωΐαν παρετήρησαν οἱ ἐν τῇ πόλει Τούρκοι τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, κυματίζουσαν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Παλαμηδίου, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀμέσως νὰ ὑπογράψωσι συνθήκην περὶ παραδόσεως. Κατὰ ταύτην ὑπεχρεώθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποστείλωσι τὴν 12 Δεκεμβρίου εἰς Σμύρνην ἐπὶ ἀγγλικοῦ καὶ τινῶν ἑλληνικῶν πλοίων τοὺς Τούρκους τοῦ Ναυπλίου, τοὺς διασωθέντας ἐκ τοῦ πολέμου, τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῆς πείνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Δευτέρα ἐν Ἀστρεὶ ἐθνικὴ συνέλευσις (1823). Εἰσοβολὴ τῶν Τούρκων εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποτυχία αὐτῶν Θάνατος τοῦ Μάρκου Βότσαρη.

Ἐν ᾧ ἐν Ἀστρεὶ τῆς Κυνουρίας συνεκροτεῖτο τὴν 30 Μαρτίου ἡ δευτέρα ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις, ἵνα τροποποιήσῃ τὸ προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἐπιδαύρου καὶ νὰ ἐκλέξῃ τὴν νέαν προσωρινὴν Κυβέρνησιν,

νέα ἐκστρατεία ἀγγέλλεται τῶν Τούρκων κατὰ τῆς δυτ. Ἑλλάδος. Ὁ Ὀμέρ Βριώνης καὶ ὁ Μουστάης πασᾶς τῆς Σκόδρας μετὰ 16 χιλ. στρατοῦ στέλλονται νὰ κυριεύσωσι τὸ Μεσολόγγιον.

Μαθὼν τοῦτο ἐν Μεσολογγίῳ ὁ Μάρκ. Βότσαρης διευθύνθη περὶ τὸ τέλος Ἰουλίου πρὸς τὸ Καρπενήσιον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐβάδιζον οἱ ἐχθροί. Τὴν δὲ 9 Αὐγούστου παρατηρήσας ὅτι ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν ἐχθρῶν ἐκ 5 χιλ. ἀνδρῶν ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸ Καρπενήσιον, ἐπέπεσε κατ' αὐτῆς περὶ τὸ μεσονύκτιον μετὰ 390 ἀνδρῶν.

Κυριεύσας δὲ τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τοῦ ἐχθροῦ τὰ χαρακώματα καὶ φονεύσας περὶ τοὺς χιλίους ἐχθρούς, ἐπληγώθη διαβαίνων τὸ τελευταῖον χαράκωμα καιρίως εἰς τὸ μέτωπον, μεθ' ὃ καὶ ἀπέθανεν. Οἱ ἀκολουθοῦντες λοιπὸν αὐτὸν Σουλιῶται λαβόντες τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος μετέφεραν αὐτὸ εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ὅπερ ἡ πατρίς μετὰ δακρύων ἀποδεχεθεῖσα τὸ ἐκήδευσε διὰ τῶν μεγαλειτέρων τιμῶν.

Φθάσαντες δ' οἱ Τούρκοι πασάδες εἰς τὸ Μεσολόγγιον τὴν 20 Σεπτεμβρίου καὶ βλέποντες αὐτὸ ὑπὸ ἰσχυρᾶς φρουρᾶς ὑπερασπιζόμενον ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ, μικροῦ νησιοῦ εἰς τὴν λίμνην τοῦ Μεσολογγίου. Εὐρόντες δὲ καὶ ἐνταῦθα ἰσχυρὰν ἄμυναν τὴν 30 Δεκεμβρίου ἀπῆλθον ἄπρακτοι ὄλωσ' ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας.

Τὰ παθήματα καὶ τὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων διαδοθέντα εἰς τὴν δυτ. Εὐρώπην ἤρχισαν ἤδη νὰ ἀποφέρωσι τοὺς καρπούς των ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Οὐ μόνον πλῆθος βοθημάτων ἤρχισαν νὰ στέλλωνται εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ἐπίσημοι, νὰ ἔρχωνται εἰς αὐτήν, ὡς ὁ μέγας τῆς Ἀγγλίας ποιητῆς Βύρων, ἵνα λάβωσι μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐτῆς ἀγῶνα.

Συμμαχία Μεχμέτ Ἀλή τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Σουλτάνου κατὰ τῆς Ἑλλάδος (1824). Καταστροφή Ψαρῶν.

Ἡ Τουρκία, μὴ δυναμένη αὐτὴ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τοῦ μέχρι χθὲς πασᾶ αὐτῆς Μεχμέτ Ἀλή τῆς Αἰγύπτου, παραχωρήσασα εἰς αὐτὸν τὴν Κρήτην, καὶ διορίσασα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰβραήμ Διοικητὴν τῆς Πελοποννήσου.

Σκεφθεῖσα δ' ἡ Πύλη, ὅτι πρὸ πάντων πρέπει νὰ καταστραφῶσιν αἱ ναυτικαὶ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος, ἔστειλε φοβερὸν στόλον ἐκ 230 μεγάλων καὶ μικρῶν πλοίων καὶ 12 χιλ. στρατοῦ κατὰ τῶν Ψαρῶν, ἵνα τὰ καταστρέψῃ.

Τὴν 19 Ἰουνίου ὁ τουρκικὸς στόλος πλησιάσας εἰς τὴν νῆσον ἐπεχείρησε νὰ ἀποβιβάσῃ εἰς αὐτὴν στρατεύματα, ἀλλὰ γενναίως ὑπὸ τῶν Ψαριανῶν ἀποκρουσθεὶς ὑπεχώρησεν. Ἐπαναλαβὼν δὲ τὸ αὐτὸ τὴν 20 καὶ 21 Ἰουνίου καὶ ἐπιτυχῶν θέσιν ἐν τῇ νήσῳ ἐπιτηδεῖαν πρὸς ἀπόβασιν, ἐπέπεσε κατὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ μαχητῶν. Οὗτοι δὲ μετ' ἀπεγνωσμένης ἀνδρείας ἀγωνιζόμενοι καὶ τὴν ἄμυναν δι' ἀνηκούστων ἥρωϊκῶν κατορθωμάτων παρατείνοντες, τέλος καταβληθέντες μόλις τὴν 26 Ἰουνίου ἠναγκάσθησαν νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους τὴν πόλιν των σωρὸν ἔρειπίων, ἀφ' οὗ τρία ὄχυρά ματά των προετίμησαν νὰ ἀνατινάξωσι διὰ τοῦ πυρὸς εἰς τὸν ἀέρα, συγκαταστρέφοντες μετ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς πολιορκοῦντας αὐτοὺς Τούρκους.

Κυριευθείσης τῆς πόλεως ἔτρεξαν οἱ Ψαριανοὶ εἰς τὴν παραλίαν, ἵνα ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα· ἀλλὰ μόνον ὀλίγα ἐξ αὐτῶν εὐρόντες ἱκανὰ πρὸς πλοῦν, ὀλίγοι ἠδυνήθησαν καὶ νὰ σωθῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἐσφάγησαν ἢ ἠχμαλωτίσθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἢ ριφθέντες ἐκουσίως εἰς τὴν θάλασσαν ἐπνίγησαν.

Κατὰ τὴν ἀτυχῆ ταύτην ἀλλὰ παραδειγματικὴν

εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν τῆς νήσου ὑπεράσπισιν, ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἀπωλέσθησαν περὶ τὰς 4 χιλ. ἐν οἷς 600 ἄνδρες, ἐκ δὲ τῶν Τούρκων περὶ τὰς 7,500.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Καταστροφή Κάσον. Κατορθώματα τοῦ ἑλλ. στόλου ἐν Σάμῳ. Νίκη τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀμπλιανῇ καὶ Γραβιά.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς ἀπεφάσισε νὰ ὑποτάξῃ τὴν νῆσον Κάσον, ἔχουσαν ναυτικὸν ἀξιόλογον καὶ συντρέγουσαν διὰ τῶν πλοίων τῆς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης. Οὕτω δὲ στόλος ἐκ 45 πολεμικῶν πλοίων ἐκπλεύσας ἐξ Αἰγύπτου ἔφθασε τὴν νύκτα τῆς 7 Ἰουλίου εἰς τὴν Κάσον, καὶ ἀποβιβάσας διὰ κρημνώδους μέρους τῆς νήσου ἀρκετὸν στράτευμα, ἐκυρίευσεν αὐτὴν ἀνευ μεγάλης ἀντιστάσεως.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ καὶ τὴν Σάμον, ὑπερασπιζομένην ὑπὸ 12 χιλ. ἀνδρείων τέκνων τῆς.

Τοῦτο πληροφορηθεὶς ἐξέπλευσε πρὸς βοήθειάν των ὑπὸ τὸν Σαχτούρην ὁ ἑλληνικὸς στόλος, ἐκ 35 πολεμικῶν καὶ πυρπολικῶν πλοίων, καὶ συναντήσας αὐτὸν τὴν 30 Ἰουλίου παρὰ τὴν Σάμον πρὸς ἀπόβασιν παρασκευαζόμενον, συνεκρότησε, πολλὰς μάχας πρὸς αὐτόν, καὶ τρία μεγάλα πολεμικὰ πλοῖα κατακαύσας διὰ τῶν πυρπολικῶν τοῦ Κανάρη, Βατικιώτη καὶ Ραφαλιᾶ, ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀπρακτὸς νὰ ἀπέλθῃ εἰς Κῶν καὶ Ἀλικαρνασσόν.

Καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα τὴν 13 Ἰουλίου κατὰ τὴν Ἀμπλιανὴν νικηθέντες περὶ τὰς 7 χιλ. Τούρκων ὑπὸ τοῦ Πανουργιά, τὴν δὲ 14 Σεπτεμβρίου ὡσαύτως περὶ τὴν Γραβιάν, ἠναγκάσθησαν διαλύσαντες τὸ στρατόπεδόν των νὰ φύγωσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κατορθώματα τοῦ ἑλληνικοῦ κατὰ τοῦ τουρκικοῦ καὶ αἰγυπτιακοῦ στόλου. Τρίτη τῶν Ἑλλήνων ἐν Ναυπλίῳ ἐθνικὴ συνέλευσις.

Μαθὼν ὁ ἑλληνικὸς, στόλος ὁ ὑπὸ τὸν Μιαούλην, ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος μετὰ τοῦ αἰγυπτιακοῦ ἐσκόπει νὰ ἀποβιάσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον 18 χιλ. τακτικοῦ στρατοῦ, ἐξέπλευσε πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ καὶ εὔρεν αὐτὸν ὁμοῦντα ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Ἀλικαρνασσοῦ.

Οἱ Τούρκοι, ὡς εἶδον τὸν ἑλληνικὸν στόλον πλέοντα κατ' αὐτῶν, ἐξέπλευσαν καὶ αὐτοὶ ἐναντίον του. Μετὰ πολλὰς δὲ μάχας, κατὰ τὰς ὁποίας διεκρίθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ μετὰ τὴν πυρπόλησιν τριῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων διὰ τῶν πυρπολικῶν τοῦ Βατικιώτη, Καλογιάννη καὶ Νικοδήμου, ὁ τουρκικὸς στόλος τραπείσ εἰς φυγὴν τὴν 25 Σεπτεμβρίου κατέφυγεν εἰς Μιτυλήνην, ὁ δὲ ἑλληνικὸς ἐπλευσεν εἰς Σάμον.

Ἐκεῖ δὲ πληροφορηθεὶς, ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος πλέει πρὸς τὴν Κρήτην, ἐξῆλθε κατ' αὐτοῦ, καὶ συναντήσας αὐτὸν τὴν 1 Ὀκτωβρίου ἔξω τοῦ Ἡρακλείου τῆς Κρήτης, ἤρχισε πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, ἣτις ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς διεκόπη.

Ἐπιχειρήσαντες δὲ τὴν νύκτα ταύτην οἱ Ἕλληνες διὰ πυρπολικῶν νὰ καύσωσι δύο ἐχθρικά πλοῖα, τούτου μὲν ἀπέτυχον, τοσοῦτον ὅμως τρόμον ἐνέβαλον εἰς τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ὥστε πάραυτα ὁ ναύαρχος αὐτοῦ διέταξε τὴν ὑποχώρησιν, καθ' ἣν διασκορπισθέντα τὰ πλοῖα ἐκ τε τῆς ταραχῆς καὶ τῆς βίας ἔπαθον μεγάλας ζημίας.

Τὸ αὐτὸ ἔτος (1 Ὀκτωβρίου) συνεκροτήθη ἐν Ναυπλίῳ ἡ τρίτη ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις, τῆς ὁποίας ἔργον ἦτο ἡ ἐκλογή τῆς νέας κυβερνήσεως ὑπὸ πρόεδρον τὸν Γεώρ. Κουντουριώτην.

Καὶ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ συνελεύσει οἱ μὴ ἐπιτυχόντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πράγματα, δυσαρεστηθέντες ἐπροξένησαν μεγάλας ταραχὰς εἰς τὴν ἤδη ἔχουσαν ἀνάγκην μεγίστης ὁμονοίας πατρίδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἀπόβασις Ἰβραῆμ πασᾶ εἰς Πελοπόννησον (1825). Ἀλωσις τῆς νήσου Σφακτηρίας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν.

Μανθάνων ὁ Ἰβραῆμ ἐν Κρήτῃ τὰς διχονοίας τῶν Ἑλλήνων, ἀπέπλευσεν ἐκ Σούδα· μετὰ 50 πολεμικῶν πλοίων καὶ πολλῶν φορτηγῶν, καὶ οὐδὲν ἀπαντήσας κατὰ τὸν πλοῦν ἐμπόδιον ἀπεβίβασε τὴν 24 Φεβρουαρίου καὶ μετὰ ταῦτα 10 χιλ. τακτικῶν πεζῶν καὶ 500 ἰππέων εἰς Μεθώνην.

Οἱ ἐκεῖ συναθροισθέντες Ἕλληνες προσέβαλον τὴν 7 Ἀπριλίου παρὰ τὴν κώμην Κρεμμύδι τοὺς τακτικούς Ἀραβας, ἀλλ' ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν καὶ ἄτακτοι ὄντες, ἔτι δὲ κακῶς διοικούμενοι, ἐνικήθησαν ὑπ' αὐτῶν, ἀπολέσαντες περὶ τοὺς 500 ἄνδρας.

Μετὰ τὴν ἀτυχῆ ταύτην μάχην ἡ Πύλος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν αὐτὴν τύχην ἔμελλε νὰ ὑποστῇ καὶ ἡ μικρὰ νῆσος Σφακτηρία, ὑπερασπιζομένη ὑπὸ ὀλίγων ἀλλὰ γενναίων ἀνδρῶν τοῦ Τσαμαδοῦ, Μαυροκορδάτου, Σταυρ. Σαχίνη, Σαχτούρη κλ. Πρὸς τοῦτο δὲ τὴν 25 Ἀπριλίου 52 ἐχθρικὰ πολεμικὰ πλοῖα ἤρχισαν νὰ ἀποβιβάζωσι στρατὸν εἰς τὴν νῆσον καὶ νὰ κανονοβολῶσιν αὐτήν, ἥτις μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν ἐκυριεύθη, ἀφ' οὗ ἔπεσαν γενναίως αὐτὴν ὑπερασπιζόμενοι ὁ Τσαμαδός, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ φιλέλλην Σανταρόζας, ὁ Σαχίνης.

Τὴν νῆσον ταύτην ὑπερήσπιζον καὶ 8 Ἑλληνικὰ πο-

λευικά πλοῖα. Ταῦτα βλέποντα αὐτὴν κατάλαμβανόμενην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀφ' οὗ ἔλαβον ὄσους ἠδυνήθησαν ἐκ τῶν τῆς νήσου προμάχων, μετὰ μεγάλων κινδύνων ἐσώθησαν. Ἐν δὲ μόνον ἐξ αὐτῶν ὁ Ἄρης, τὸ βρῖκιον τοῦ Τσαμαδοῦ, (τοῦ ὁποίου φρονευθέντος ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ὁ Σαχτούρης), μὴ προφθᾶσαν μετὰ τῶν ἄλλων νη ἐξέελθη, περιεκυκλώθη ὑπὸ 34 ἐχθρῶν πλοίων, καὶ καὶ μετὰ ἐξάωρον ἀγῶνα πολεμοῦν καὶ πολεμούμενον διέσπασε τὰ ἐχθρικά πλοῖα καὶ ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, μόνον δύο ἀνδράς ἀπολέσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤὸΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κατορθώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ἐν Μεθώνη καὶ ἐν Καφηρέϊ τῆς Εὐβοίας. Καταστροφή τοῦ Παπαφλέσα ἐν Μανιάκι. Ἀτυχὴς μάχη τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὴν Τρίπολιν. Ὑποχώρησις τοῦ Ἰβραήμ ἐν Μύλοις τοῦ Ναυπλίου.

Τὴν καταστροφὴν τῆς Σφακτηρίας ἐξεδικήθη λαμπρῶς ὁ Μιαούλης τὴν 30 Ἀπριλίου, κατακαύσας διὰ πυρπολικῶν ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Μεθώνης μίαν φρεγάταν, τρεῖς κορβέτας καὶ ἄλλα ἐξ μικρότερα πλοῖα τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀντιναύαρχος Σαχτούρης μετὰ 20 πολεμικῶν καὶ 8 πυρπολικῶν πλοίων τὴν 20 Μαΐου πλέων παρὰ τὸν Καφηρέα τῆς Εὐβοίας καὶ συναντήσας ἐκεῖ τὸν τουρκικὸν στόλον συγκεείμενον ἐκ 51 πολεμικῶν πλοίων, ἔτρεψεν αὐτὸν εἰς φυγὴν, καὶ διὰ μὲν τῶν πυρπολικῶν τοῦ Ἰωάν. Ματρόζου καὶ τοῦ Λαζάρου Μουσιῶ κατέκαυσεν ἐν δίκοτον, διὰ δὲ τοῦ πυρπολικοῦ τοῦ Μπούτου μίαν κορβέταν. Καὶ ἄλλη δὲ κορβέτα, καταδιωκομένη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ἐρρίφθη εἰς τοὺς

βράχους τῆς νήσου Σύρου καὶ συνετρίβη, τὸ δὲ πλήρωμα αὐτῆς ἠχμαλωτίσθη.

Τὴν δὲ (20 Μαΐου) ὁ Ἰβραῆμ προσέβαλε μετὰ 3 χιλ. πεζῶν καὶ ἰππέων τὸν Γρηγ. Δικαῖον ἢ Παπαφλέσαν, κατέχοντά τὸ Μανιάκι μετὰ 350 ἀνδρῶν. Καὶ ἐνταῦθα οἱ Ἕλληνες, ἂν καὶ ἐπολέμησαν γενναίως, καὶ ἐφόνευσαν περὶ τοὺς 600 ἐχθρούς, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ σχεδὸν ἅπαντες μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Βλέπουσα ἡ Ἑλληνικὴ κεβέρνησις, ἥτις ἔνεκα πελιτικῶν διχονοιῶν εἶχε φυλακίσῃ τὸν Κολοκοτρῶνην εἰς Ὑδραν, εἰς ποῖον κίνδυνον εὐρίσκετο ἡ πατρίς, ἀπεφυλάκισε καὶ ἐστείλεν αὐτὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἵνα προστατεύσῃ τὴν πατρίδα.

Οὗτος συναθροίσας ἐντὸς ὀλίγου στρατὸν ἀξιόλογον ἐπέχειρήσε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Ἰβραῆμ. (τὴν 6 Ἰουνίου) νὰ καταλάβῃ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐγκαταλειφθεῖσαν Τρίπολιν, ἀλλ' ἠναγκάσθη πολεμῶν ἐπὶ τέλους νὰ υποχωρήσῃ, ἀφ' οὗ μεγάλας ζημίας ἐπροξένησεν εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἐκεῖθεν ὁ Ἰβραῆμ τὴν 13 Ἰουνίου βαδίζων πρὸς τὸ Ναύπλιον προσέβαλε τοὺς Μύλους τοῦ Ναυπλίου, ὑπερασπιζομένους ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου μετὰ 300 ἀνδρῶν, ἀλλ' ἀποκρουσθεὶς ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν Τρίπολιν. Ἐν τῷ μεταξύ δ' ὁ Κολοκοτρῶνης συγκεντρώσας ἀρκετὸν στρατὸν καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου κατέλαβε τὰ περὶ τὴν Τρίπολιν Γρίκωρφα. Προσέληθέντες ἕμως ἀμρότεροι ὑπὸ τοῦ Ἰβραῆμ δι' ἰσχυρῶν ἀνάμειων ὑπεχώρησαν, ἀπολέσαντες περὶ τοὺς 300 ἀνδρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ἀπόπειρα πυρπολήσεως τοῦ αἰγυπτικοῦ στόλου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Νέα ἐκστρατεία Κιουταχῆ κατὰ τῆς δυτ. Ἑλλάδος. Μαθόντες οἱ Ἕλληνες ναυτικοὶ ὅτι ὁ αἰγυπτιακὸς

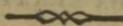
στόλος παρεσκευάζετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ νὰ ἐκπλεύσῃ πάλιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, συνέλαβον τὸ τολμηρὸν σχέδιον νὰ τὸν καύσωσιν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ λιμένος.

Οὕτω δὲ τὴν 23 Ἰουλίου ἐξέπλευσαν ἐξ Ἰόρας 4 πολεμικὰ πλοῖα ὑπὸ τὸν Ἐμμ. Τρυπάζην καὶ Ἀντ. Κριεζῆν καὶ τρία πυρπολικά. Ἀφ' οὗ δ' αὐτὰ ἐφθασαν ἐξω τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν 29 Ἰουλίου τὰ πυρπολικά εἰσέπλευσαν ἐντὸς τοῦ λιμένος, καὶ τὸ ὑπὸ τὸν Κανάρην μὲ οὐρικὸν ἄνεμον διευθύνετο πρὸς τὸν Αἰγυπτιακὸν στόλον, ἀραγμένον ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, ὅτε αἰφνης ἐκ τῆς ξηρᾶς πνεύσας ἐναντίος ἄνεμος ἐμπόδισεν αὐτὸν νὰ φέρῃ τὸ πυρπολικὸν του πρὸς τὸν αἰγυπτιακὸν στόλον.

Μὴ ἀποθαρρυνθεὶς δὲ διὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔστρεψεν ὁ Κανάρης τὴν πρῶραν τοῦ πυρπολικοῦ του πρὸς ἄλλα ἐκεῖ πλησίον ἀραγμένα πλοῖα καὶ ἔθεσεν εἰς αὐτὸ πῦρ. Ἀλλ' αὐτὸ ἀναφθὲν καὶ ἀπομακρυνθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐκ τῶν ἄλλων πλοίων, οὐδεμίαν βλάβην εἰς αὐτὰ ἐπροξένησε.

Ἀγανακτήσας διὰ τὴν ἀποτυχίαν ὁ ἥρως περίλυπος εἰτέρχεται εἰς τὴν Λέμβον του καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν λέμβων ἐξῆλθε μετὰ τῶν ἄλλων δύο πυρπολικῶν τοῦ λιμένος ἀβλαβής, καὶ ἐσώθη προστατευθεὶς ὑπὸ τῶν ἐξω τοῦ λιμένος ἀναμενόντων αὐτοὺς ἑλληνικῶν πολεμικῶν πλοίων.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἐστάλη μετὰ 20 χιλ. ἀνδρῶν ὁ Ρεσίτ πασᾶς ἢ Κιουταχῆς, ὅστις διαβάς τὸν Ἀχελῶον τὴν 15 Ἀπριλίου ἤρχισε τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Δευτέρα πολιορκία Μεσολογγίου καὶ ἡρώϊκὴ πτώσις αὐτοῦ (1826).

Τὸ Μεσολόγγιον ἤδη ἦτο καλῶς ὠχυρωμένον καὶ εἶχεν ἐκτὸς τῶν ἐν αὐτῷ μαχίμων πολιτῶν, φρουρὰν ἐκ 3 χιλ. ἀνδρῶν καὶ ἀρχηγούς ἐμπειροτάτους, οἵτινες οὐ μόνον ἀπέκρουον ἀπάσας τὰς ἐφόδους τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ μεγάλας καταστροφὰς ἐπρόξενον εἰς αὐτοὺς, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Κιουταχὴς ἤρχισε νὰ ἀπελπίζηται περὶ τῆς ἀλώσεως αὐτοῦ.

Ταῦτα μανθάνων ὁ Ἰβραήμ, ἀφ' οὗ ἄφησεν ἰκανὴν φρουρὰν εἰς τὴν Τρίπολιν, τὰς Πάτρας καὶ τὰ φρούρια τῆς Μεσσηνίας, ἐπέρασεν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα μετὰ 10 χιλ. τακτικοῦ στρατοῦ καὶ μετὰ τοῦ πυροβολικοῦ του. Εἰπὼν δ' εἰς τὸν Κιουταχὴν νὰ ἀπομακρυνθῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ του ἐκ τῆς πολιορκίας, ἤρχισεν αὐτὸς μόνος τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου, καὶ δις ἐντὸς τοῦ Ἰανουαρίου προέτεινεν εἰς τοὺς πολιορκουμένους τὴν διὰ συνθήκης τοῦ φρουρίου παράδοσιν· ἀλλ' αὐτοὶ μετὰ περιφρονήσεως ἀπέριψαν τὰς προτάσεις του.

Μετὰ ἐπανειλημμένας δ' ἐφόδους καὶ ἀφ' οὗ ἀπίλεσε πλείστους ἀνδρας, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς νὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὴν Κιουταχὴν τὸ δύσκολον τῆς ἀλώσεώς του καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν του.

Διδαχθέντες ἀμφοτέρωθεν ἐκ τῆς πείρας ὅτι τὸ φρούριον τοῦτο ἀδύνατον ἦτο δι' ἐφόδων νὰ κυριεύσωσιν, ἀπεφάσισαν νὰ τὸ πολιορκήσωσι καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ οὕτω νὰ τὸ ἀναγκάσωσι διὰ τῆς πείνης νὰ παραδοθῇ.

Μεταχειρισθέντες λοιπὸν καταλλήλους λέμβους ἐκυρίευσαν μὲ μεγάλας τῶν ζημίας τὰ ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Μεσολογγίου νησιῖα Βασιλάδι καὶ Ἀνατολικόν. Καὶ ὁ Κιουταχὴς δὲ ὁ ἴδιος μετὰ 2 χιλ. ἀνδρῶν ἀνέλαβε νὰ

κυριεύση τὸ νησιδίον Κλείσοβαν, φρουρούμενον ἤδη ὑπὸ τοῦ Κίτσου Τσαβέλλα μετὰ 130 ἀνδρῶν, οἵτινες καταλαβόντες τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος οὐ μόνον ἀπέκρουσαν τὰς ἐπανειλημμένας ἐφόδους τῶν Τούρκων, πληγῶσαντες καὶ αὐτὸν τὸν Κιουταχὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν σταλέντα εἰς ἐπικουρίαν ὑπὸ τοῦ Ἰβραήμ γαμβρὸν τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ μετὰ 3 χιλ. ἀνδρῶν φονεύσαντες ἠνάγκασαν τοὺς Τούρκους νὰ ἀποσυρθῶσιν, ἀπολέσαντες περὶ τοὺς χιλίους ἀνδρας.

Καταλαβόντες τέλος οἱ Τούρκοι στρατηγοὶ τὰ νησιδία καὶ ἄπασαν ἐν γένει τὴν λίμνην τοῦ Μεσολογγίου, ἀδύνατον πλέον κατέστησαν τὴν προσέγγισιν εἰς τὸ Μεσολόγγιον τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου. Ἐκτοτε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τρέφονται οἱ πολιορκούμενοι ἐξ ἰχθύων, ἀλλὰ μόναι τροφαὶ εἰς αὐτοὺς ἐναπελείποντο οἱ καρκίνοι καὶ τὰ φύκη τῆς λίμνης, τὰ παρὰ τὸ φρούριον εὐρισκόμενα.

Ἐν ᾧ δὲ φοβερὰ ἐπέκειτο εἰς αὐτοὺς ἡ ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης καταστροφή, καὶ ὁ Ἰβραήμ ἐντίμους δόρους περὶ παραδόσεως τοὺς προέτεινε, πάλιν ἐκεῖνοι μετὰ περιφρονήσεως τοὺς ἀπέρριψαν, καὶ συνεννοηθέντες μετὰ τοῦ ἔξωθεν παρενοχλοῦντος τοὺς ἐχθροὺς Καραϊσκάκη, ἀπεφάσισαν ξιπήρεις νὰ ἐξέλθωσι τοῦ φρουρίου, τὴν νύκτα τῆς 10 Ἀπριλίου διὰ τὴν ἐξοδὸν ὄρισαντες.

Διαιρεθέντες δ' εἰς τρία σώματα ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Νότην Βότσαρην, Κίττον Τσαβέλλαν καὶ Μακρὴν, καὶ θέσαντες ἐν τῷ μέσῳ ἐκάστου αὐτῶν τὰς γυναῖκας, τοὺς παῖδας καὶ πάντα ἐν γένει τοὺς ἀόπλους, ἐξῆλθον τοῦ φρουρίου μετὰ μεγάλης ὀρμῆς τὴν ὀρισμένην νύκτα, καὶ διαβάντες ἐν μέσῳ φοβεροῦ πυρὸς τὰ χαρακώματα τῶν ἐχθρῶν κατώρθωσαν, ἀφ' οὗ μεγάλας ὑπέστησαν ζημίαι, νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν Ζυγόν. Ἀλλ' ἐκεῖ ἀντὶ τοῦ Καραϊσκάκη πολυαρίθμους Ἄλβανους εὐρόντες, συνεπλάκη-

σαν πάλιν μετ' αὐτῶν, καὶ μόλις περὶ τοὺς 1300 διασωθέντες ἐκ τῆς πείνης, τῶν κακούχιῶν καὶ τοῦ πολέμου, ἐπορεύθησαν ἐκεῖθεν εἰς Πλάτανον.

Ὅσοι δὲ κατὰ τὴν ἐξοδὸν ἀποδειλιάσαντες ἐπέστρεψαν ὀπίσω εἰς τὸ φρουρίον, ἐφορεύθησαν ὑπὸ πῶν ἀμέσως εἰσελθόντων εἰς αὐτὸ ἐχθρῶν ἢ αἰχμαλωτισθέντες ἐπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα.

Οἱ δὲ γέροντες καὶ ἅπαντες οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀδύνατοι, οἱ μὴ δυνάμενοι τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν ἐξοδὸν νὰ ἀκολουθήσωσι, συσσωρευθέντες περὶ τινὰ ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἀνεμόμυλον, ὅπου εἶχον μεταφέρει καὶ ἅπασαν τὴν ἐν τῷ φρουρίῳ μείγασαν πυρίτιδα, ἅμα εἶδον τὸν ἐχθρὸν κατασταθῆντα κύριον τοῦ φρουρίου, ἔθεσαν πῦρ ἐπὶ τῆς πυρίτιδος καὶ ἀνετινάχθησαν μετὰ πῶν ἐχθρῶν εἰς τὸν ἀέρα.

Κατὰ ταύτην τὴν πολιορκίαν ὑπὲρ τὰς 3 χιλ. Ἑλλήνων ἐφορεύθησαν, ἐκ δὲ τῶν Τούρκων ὑπὲρ τὰς 10 χιλ.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἐκβάσις τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου, ἣτις καίτοι θλιβερά, ἐμαλάκωσεν ἐν τεύτοις καὶ τὰς σκληροτέρας καρδίας τῶν κυβερνήσεων τῆς Εὐρώπης, καὶ τὰς κατέπεισε πλέον ὅτι τὸ οὕτω μαχόμενον ἔθνος εἶνε ἄξιον καλλιτέρας τύχης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ.

Ἀπόπειρα εἰσβολῆς Ἰβραήμ εἰς Λακωνίαν καὶ ἀποτυχία αὐτῆς. Πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως ὑπὸ Κιουταχῆ. Ὁ Καραϊσκάκης ἀρχηγὸς τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνεργεῖαι αὐτοῦ. Ὁ Φαβιέρος εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἐπανελθὼν ὁ Ἰβραήμ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπεχείρησε περὶ τὰ τέλη Μαΐου νὰ ὑποτάξῃ τὴν Λακωνίαν. Καὶ δύο μὲν εἰσβολὰς εἰς αὐτὴν ἔκαμε τὴν διὰ τοῦ Ἀρμυροῦ καὶ Δηροῦ καὶ τὴν διὰ τοῦ Πολυτσαράβου, ἀλλὰ

καὶ εἰς τὰς δύο γενναίως ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν Λακωνῶν καὶ μεγάλας ὑπέστη ζημίας.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας ζημίας ὑφίσταντο τὰ στρατεύματα τοῦ Ἰβραήμ, διὰ συχνῶν ἐνεδρῶν ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καθ' ἑκάστην ἀραιούμενα.

Καὶ ὁ Κιουταχῆς δ' ἐγκαταλιπὼν τὸ Μεσολόγγιον ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἀττικῆς μετὰ 10 χιλ. πεζῶν καὶ ἵππέων, καὶ φθάσας εἰς αὐτὴν (τὴν 3 Αὐγούστου) ἐκυρίευσε τὰς Ἀθήνας καὶ ἤρχισε τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως.

Συγχρόνως ἦλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ ἤδη διορισθεὶς ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος Καραϊσκάκης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ Φαβιέρος, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν ἀρκετὸν στρατεύμα. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὁ Γούρας ὑπὸ ἐχθρικῆς σφαίρας ἐφονεύθη, ἡ δὲ φρουρὰ καθ' ἑκάστην ἡμερὰ τοῦτο, ὁ Καραϊσκάκης δι' ἀντιπερισπασμοῦ, ὃν ἔκαμε πρὸς τὰς Ἀχαρνάς, κατώρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς αὐτὴν τὸν Κριεζώτην μετὰ 300 ἀνδρῶν.

Καταναλωθείσης ὅμως τῆς ἐν αὐτῇ πυρίτιδος εἰς τε τὰς καθημερινὰς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μάχας καὶ εἰς τὰς ὑπονόμους, ὁ Φαβιέρος ἀνέλαβε τὸ δυσχερὲς ἔργον νὰ φέρῃ εἰς τοὺς πολιορκουμένους πυρίτιδα. Ἐχων λοιπὸν μεθ' ἑαυτοῦ 530 ἀνδρας, φέροντας ἐπὶ τῶν ὤμων πυρίτιδα καὶ πύριτιδολίθους, ἀνεχώρησε τὴν ἑσπέραν τῆς 1 Δεκεμβρίου ἐκ τοῦ Φαλήρου, καὶ φθάσας περὶ τὴν 11 ὥραν ἀπαρατήρητος ἕως εἰς τὰ τουρκικὰ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν χαρακώματα, διῆλθε δι' αὐτῶν καὶ ἀνέβη θριαμβευτικῶς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, τρεῖς μόνον ἀνδρας ἀπολέσας.

Σκεφθεὶς δὲ ὁ Καραϊσκάκης ὅτι, ἂν καταπολεμήσῃ τοὺς καθ' ἅπασαν τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα Τούρκους, ταχύτερον θέλει ἀναγκάσῃ τὸν Κιουταχῆν νὰ φύγῃ ἐκ

τῆς Ἀττικῆς, ἄφησεν εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸν Βάσον μετὰ 1500 ἀνδρῶν, ἵνα παρενοχλῇ αὐτόν, καὶ ὁ ἴδιος παραλαβὼν περὶ τὰς 3 χιλ. ἀνδρῶν ἀνεχώρησε περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου πρὸς τὴν Ἀμφισσαν. Ἀποκλείσας δ' εἰς τὴν Ἀράχοβαν περὶ τὰς 2 χιλ. Τούρκων ὑπὸ τὸν Μουστάμπεην κατέστρεφεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὡσαύτως εἰς τὸ Λιδωρικίον προσβαλὼν 1500 Ἀλβανούς ἔστρεφεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, καὶ τέλος ἠνάγκασε τοὺς Τούρκους τῆς Ἀμφίσσης, Ναυπάκτου, Δαυλίδος, καὶ ἄλλων κωμῶν, νὰ ἀφήσωσι τὰς θέσεις των καὶ νὰ ἀπέλθωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Τετάρτη ἐθνικὴ συνέλευσις (1827). Ἐξακολούθησι τῆς πολιιορκίας τῆς Ἀκροπόλεως καὶ παράδοσις αὐτῆς.

Ἐπιστρέψας ὁ Καραϊσκάκης ἐκ τῆς εἰς τὴν Στερεὰν ἐκστρατείας μετὰ χιλίων ἀνδρῶν εἰς Ἐλευσίνα, συνεχέντρωσεν ἐκεῖ καὶ ἄλλον στρατὸν, καὶ ἤρχισε νὰ παρενοχλῇ τὸν Κιουταχὴν ἐκ τῶν ὀπισθεν.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου συνήλθεν ἐν Τροιζήνι ἡ τετάρτη ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις καὶ ἐξέλεξε κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν Κερκυραῖον, πρῶτον ὑπουργὸν τῆς Ῥωσσίας, ἀρχιναύαρχον δὲ τὸν λόρδον Κόχραν, καὶ ἀρχιστράτηγον τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων τὸν Ριχάρδον Τζούρτζ.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ὁ Κόχραν καὶ ὁ Τζούρτζ μετὰ 7 χιλ. ἀνδρῶν ἀποβιβάσθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐνωθέντες μετὰ τοῦ Καραϊσκάκη, προσέβαλον τὸν στρατὸν τοῦ Κιουταχῆ καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἀποσυρθῇ ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν. Μόνον δὲ 200 Ἀλβανοὶ ἔμειναν καὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, τοὺς ὁποίους πολιορκήσαντες οἱ Ἑλληγες καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θα-

λάσσης, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ παραδοθῶσι διὰ συνθήκης. Ἐν ᾧ δ' ἐν συμβουλίῳ οἱ στρατηγοὶ εἶχον ἀποφασίσῃ τὸ ἑσπέρας τῆς 22 Ἀπριλίου νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Κιουταχῆ, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς συμπλοκὴν συμβᾶσαν μετὰ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων παρὰ τὸν Πειραιᾶ ὁ Καραϊσκάκης, προσπαθῶν νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς τάξεις των, πληγώνεται καιρῶς καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀποθνήσκει, εἰς μέγα πένθος καταρρίψας ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κόχραν ἐπέμενε νὰ γείνη ἡ ἐπίθεσις, ὠρίσθη τὴν 23 Ἀπριλίου νὰ βαδίσωσι διὰ τοῦ Φαλήρου πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν 3 χιλ. ἄνδρες, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Ἰγγλέσῃν φιλέλληνες καὶ οἱ τακτικοί, ὁ δὲ ὑπόλοιπος ἐν Πειραιεῖ καὶ Τερατσινίῳ στρατὸς περὶ τὰς 7 χιλ. ὑπὸ τὸν Κίτσον Τσαβέλλαν νὰ βαδίσῃ συγχρόνως πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἄλλ' ἀντὶ 3 χιλ. 2 μόνον χιλ. ἀνδρῶν ἀποβιβάσθέντες περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τὸ Φάληρον, καὶ πολὺ ἄργά φθάσαντες ὑπὸ τὸν λόφον τοῦ Μουσειῦ ἤρχισαν ὅπως ἠδύναντο νὰ κατασκευάζωσι ὀχυρώματα· τὰ ἐν Πειραιεῖ ὅμως καὶ ἐν Τερατσινίῳ στρατεύματα ὡς μὴ λαβόντα διαταγὴν δὲν ἐκινήθησαν ἐκ τῶν θέσεών των.

Ἀφ' οὗ τὴν πρωίαν παρετήρησεν ὁ Κιουταχῆς ὅτι τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ στρατεύματα δὲν ἐκινούνητο πρὸς τὴν πόλιν, περὶ τὴν μεσημβρίαν προσέβαλε τοὺς ὠχυρωμένους ὑπὸ τὸν λόφον τοῦ Μουσειῦ, καὶ μετὰ ἐπανεπιλημμένας ἐφόδους κυριεύσας τὰ ὀχυρώματά των τοὺς ἔτρεψεν εἰς ἄτακτον φυγὴν. Ἐξ αὐτῶν δὲ τὸ ἥμισυ ἐφονεύθησαν.

Μετὰ τὴν ἀτυχῆ ταύτην μάχην, ἐπειδὴ τὰ ἐν Πειραιεῖ καὶ Τερατσινίῳ στρατόπεδα διελύθησαν, οἱ ἐν τῇ Ἀκρόπολει ἠναγκάσθησαν τὴν 24 Μαΐου διὰ συνθήκης μὲ τὰ ὅπλα των νὰ ἀπέλθωσι τῆς Ἀκροπόλεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Ἐκστρατεία Ἰβραήμ κατὰ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Οἱ πρέσβεις Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ῥωσσίας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπεμβαίνουσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐν Πύλῳ ναυμαχία.

Καὶ ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Ἰβραήμ ἐξηκολούθει τὰς καταστροφάς. Θελήσας δὲ νὰ κυριεύσῃ διὰ 3 χιλ. Αἰγυπτίων τὴν μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἠναγκάσθη πρὸς τὰς ἐκεῖ σταλείσας ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη δυνάμεις νὰ υποχωρήσῃ. Ἀλλὰ καὶ τὴν Μεσσηνίαν ἤδη καταστρεφομένην ὑπὸ τοῦ Ἰβραήμ βοηθήσας ὁ Κολοκοτρώνης διὰ χιλίων ἀνδρῶν ἔσωσεν ἐκ τῆς δουλείας.

Ὅτε δὲ οἱ Τούρκοι συνεχέντρωσαν ὑπὲρ τὰς 120 πολεμικά πλοῖα καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ προσβάλωσι καὶ τὰ τελευταῖα ἐν Ἑλλάδι τῆς ἐλευθερίας προπύργια, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ῥωσσία ἀπήτησαν παρὰ τῆς Πύλης διὰ τῶν πρέσβέων των νὰ παύσωσι πλέον αἱ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐχθροπραξίαι.

Ἐπειδὴ ὅμως οὔτε ἡ Πύλη ἔδωκεν εἰς τοὺς πρέσβεις σαφεῖς ἀπαντήσεις, οὔτε ὁ Ἰβραήμ ἔδιδε προσοχὴν εἰς τὰς διακοινώσεις τῶν ναυάρχων τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων, τῶν παραπλεόντων μετὰ στόλων ἤδη τὴν Πελοπόννησον, ἀπεφάσισάν οἱ ναύαρχοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα τῆς Πύλου, ὅπου ἦτο ἀραγμένος ὁ τουρκικὸς στόλος, καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν βίαν.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν εἰσῆλθον τὴν 12 Ὀκτωβρίου, ὁ πλοίαρχος Ἀγγλικῆς φρεγάτας ἀπέστειλε τὴν λέμβον του καὶ παρήγγειλεν εἰς τουρκικὸν πυρπολικόν, ἀραγμένον πλησίον του, νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐκεῖθεν· ἀλλ' ἀντὶ ἀπαντήσεως οἱ ἐν τῷ πυρπολικῷ Τούρκοι ἐπυροβόλησαν τοὺς εἰς τὴν λέμβον καὶ ἐφόνευσαν ἓνα Ἀγγλον ἀξιωματικὸν καὶ τινὰς ναύτας. Τοῦτο παρατηρήσαντες οἱ Εὐρωπαῖοι ναύαρχοι ἤρχισαν τὴν ναυμαχίαν, καθ' ἣν ἐντὸς

τεσσάρων ὠρῶν κατεστράφη σχεδὸν ἅπας ὁ τουρκικὸς καὶ αἰγυπτιακὸς στόλος, καὶ ὑπὲρ τὰς 6 χιλ. Τούρκων ἐφονεύθησαν, ἐν ᾧ ἐκ τῶν Εὐρωπαϊῶν μόνον 175 ἄνδρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

"Ελευσις Καποδιστρίου εἰς τὴν Ἑλλάδα (1828). Ἀναχώρησις Ἰβραήμ ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Ἀναγνώρισις τῆς Ἑλλάδος ἡμιανεξαρτήτου κράτους (1829). Νίκη τῶν Ἑλλήνων ἐν Πέτρα. Ἀνακήρυξις τῆς Ἑλλάδος ἀνεξαρτήτου βασιλείου (1830). Δολοφονία Καποδιστρίου.

Ἀποδεχθεὶς ὁ Καποδίστριας τὴν τῆς Ἑλλάδος κυβέρνησιν καὶ ἐπισκεφθεὶς τὰς αὐλὰς τῶν τριῶν προστατῶν δυνάμεων, τὴν 6 Ἰανουαρίου 1828 ἐφθασεν εἰς Ναύπλιον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Αἴγινα, ὅπου ἀνέλαβεν ἀμέσως τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰβραήμ διὰ τῶν διακοινώσεων τῶν πρέσβειων δὲν ἀνεχώρει ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἡ Γαλλία ἔστειλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸν στρατάρχην Μαιζῶνα μετὰ 14 χιλ. πεζῶν καὶ 1500 ἵππέων, ὅστις ἀποβιβάσθεις εἰς Κορώνην ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ τὸν ἐρχόμενον Σεπτέμβριον, παραδώσας εἰς τοὺς Γάλλους ὅσα φρούρια τῆς Πελοποννήσου κατεῖχε.

Αἱ τρεῖς προστατίδες δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος Ἀγγλία, Γαλλία, Ῥωσσία, συνελθοῦσαι τὸ δεύτερον ἐν Λονδίῳ τὴν 10 Μαρτίου 1829 συνέταξαν πρωτόκολλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεγνώριζον τὴν Ἑλλάδα ἡμιανεξάρτητον κράτος, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Παγασητικῆς κόλπου, καὶ περιλαμβάνον τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, τὴν Εὐβοίαν, τὰς Κυκλάδας καὶ Σποράδας νήσους.

Ἡ τοιαύτη τῆς Ἑλλάδος ἀναγνώρισις, κοινοποιηθεῖσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, οὐδόλως εὐηρέστησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, διὰ τοῦτο τὴν 11 Ἰουλίου ἡ πέμπτη

τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀργεὶ ἐθνικὴ συνέλευσις ἀνέθεσεν εἰς τὸν κυβερνήτην Καποδίστριαν, νὰ διαμαρτυρηθῆ πρὸς τὰς δυνάμεις κατὰ τοῦ ῥηθέντος πρωτοκόλλου.

Ἐν ᾧ δ' ἐξηκολούθουν αἱ περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος διαπραγματεύσεις, οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Ὑψηλάντην καταλαβόντες τὴν μεταξὺ Λεβαδείας καὶ Θηβῶν θέσιν τῆς Πέτρας ἀπέκρουσαν τὴν 12 Σεπτεμβρίου περὶ τὰς 5 χιλ. Τούρκων, ἐρχομένων ἐκ τῆς Ἀττικῆς, καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ὑπογράψωσι συνθήκην, καθ' ἣν ἐκενοῦτο ὑπὸ τῶν Τούρκων ἢ μέχρι Θερμοπυλῶν Στερεὰ Ἑλλάς, καὶ ἀφήνοντο οὕτως ἐλεύθεροι ἅπαντες οἱ αἰχμάλωτοι Ἕλληνες καὶ Τούρκοι νὰ ἀπέλθωσιν ὅπου ᾔθελον.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην καὶ πάλιν συνελθοῦσαι ἐν Λονδίνῳ αἱ προστάτιδες δυνάμεις τὴν 26 Ἰανουαρίου 1830 ἀνεκήρυξαν διὰ πρωτοκόλλου τὴν Ἑλλάδα ἀνεξάρτητον βασιλείον, καὶ βασιλέα αὐτῆς ἐξέλεξαν Λεοπόλδον τὸν Σαξ-Κοβούργου, ὅστις θεωρῶν πολὺ στενὰ τὰ ὅρια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους παρητήθη τοῦ ἑλληνικοῦ στέμματος.

Ἐν ᾧ δ' αἱ προστάτιδες δυνάμεις ἐσκέπτοντο περὶ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, τὴν 9 Ὀκτωβρίου ὁ κυβερνήτης Καποδίστριας δολοφονεῖται, καὶ ἡ Ἑλλάς πάλιν ἕνεκα τῶν διχονοιῶν εὗρισκεται εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐκλογὴ Ὀθωνος βασιλέως τῆς Ἑλλάδος (1832).
Ἐξωσις Ὀθωνος (1862). Ἀναγόρευσις Γεωργίου Α. βασιλέως τῆς Ἑλλάδος καὶ προσάρτησις τῶν ἐπτὰ Ἰονίων νήσων εἰς τὴν Ἑλλάδα (1863).

Μετὰ πολλὰς δ' ἀναζητήσεις καὶ ἀποτυχίας ἐξέλεξαν πάλιν αἱ προστάτιδες δυνάμεις τὴν 7 Μαΐου 1832 βασιλέα τῆς Ἑλλάδος Ὀθωνα, τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου.

Δεχθέντος δὲ τοῦ Λουδοβίκου ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του, ἀνηλίκου ὄντος, τὸ ἑλληνικὸν στέμμα, ἀνεχώρησεν ὁ Ὄθων διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀποβὰς τὴν 6 Φεβρουαρίου 1833 εἰς Ναύπλιον ἐκυβέρνησεν αὐτὴν διὰ τριμελοῦς ἐκ Βαυαρῶν ἀντιβασιλείας. Τὴν δὲ 1 Ἰουνίου 1835 ἐνηλικιωθεὶς ἀνέλαβεν αὐτὸς τὰς ἡνίας τοῦ κράτους καὶ ἐκυβέρνησα αὐτὸ μοναρχικῶς. Ἀλλὰ τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1843, γενομένης ἐπαναστάσεως, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔθνος συνταγματικὸν πολίτευμα.

Ἐπειδὴ ὁμως οὐδέποτε πιστῶς ἠθέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτό, τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1862 νέα ἠγέρθη ἐπανάστασις, ἣτις ἐκπτώτον τοῦ θρόνου αὐτὸν κηρύξασα, ἐσχημάτισε τριμελῆ προσωρινὴν τῆς Ἑλλάδος κυβέρνησιν.

Αὕτη ἀμέσως συνεκάλεσεν εἰς Ἀθήνας ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων συνέλευσιν, ἣτις τέλος προτροπῇ τῆς Ἀγγλίας ἀνηγόρευσε τὴν 18 Μαρτίου 1863 βασιλέα τῆς Ἑλλάδος Γεώργιον, τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ νῦν βασιλέως τῆς Δανίας Χριστιανοῦ.

Δεχθέντος δὲ τοῦ Φριδερίκου, τότε βασιλέως τῆς Δανίας, ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου τὸ ἑλληνικὸν στέμμα, ἀνεχώρησε μετ' οὐ πολὺ ὁ Γεώργιος, διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐνηλικίος ἀνακηρυχθεὶς ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως. Φθάσας δὲ τὴν 11 Ὀκτωβρίου 1863 εἰς Ἀθήνας, ἀνέλαβεν αὐτὸς τὰς ἡνίας τοῦ κράτους, καὶ ἔκτοτε κυβερνᾷ αὐτὸ κατὰ τὸ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς μὲν συνελεύσεως συνταχθέν, ὑπ' αὐτοῦ δὲ παραδεχθέν συνταγματικὸν πολίτευμα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἑλλάς ἐξέλεξεν, ὃν ἡ Ἀγγλία τῆς προέτεινε βασιλέα, παρεχώρησεν εἰς αὐτὴν τὰς ἑπτὰ νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὰς ὁποίας ἕως τώρα εἶχεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς.

Τιμᾶται λεπτ..... 75.